

Úřední věstník

Evropské unie

C 133

České vydání

Informace a oznámení

Svazek 56

9. května 2013

Oznámení č.

Obsah

Strana

I Usnesení, doporučení a stanoviska

STANOVISKA

Evropský hospodářský a sociální výbor

487. plenární zasedání ve dnech 13. a 14. února 2013

2013/C 133/01	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Odvětví rekreační plavby – restrukturalizace urychlená krizí (stanovisko z vlastní iniciativy)	1
2013/C 133/02	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Obchodní modely udržitelného růstu, nízkouhlíková ekonomika a průmyslové změny (stanovisko z vlastní iniciativy)	8
2013/C 133/03	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Obchodní vztahy mezi velkými maloobchodními řetězci a dodavateli potravin – současný stav (stanovisko z vlastní iniciativy)	16

CS

Cena:
4 EUR

(Pokračování na následující straně)

III Přípravné akty

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

487. plenární zasedání ve dnech 13. a 14. února 2013

2013/C 133/04	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Podpora sdíleného využívání zdrojů rádiového spektra na vnitřním trhu COM(2012) 478 <i>final</i>	22
2013/C 133/05	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Zajistit fungování vnitřního trhu s energií COM(2012) 663 <i>final</i>	27
2013/C 133/06	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví dočasná odchylka od směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů ve Společenství COM(2012) 697 <i>final</i> – 2012/328 (COD)	30
2013/C 133/07	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2011/92/EU o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí COM(2012) 628 <i>final</i> – 2012/0297 (NLE)	33
2013/C 133/08	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví zvláštní podmínky rybolovu hlubinných populací v severovýchodním Atlantiku a ustanovení pro rybolov v mezinárodních vodách severovýchodního Atlantiku a kterým se zrušuje nařízení (ES) č. 2347/2002 COM(2012) 371 <i>final</i>	41
2013/C 133/09	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k doporučení Rady o provádění hlavních směrů hospodářských politik členských států, jejichž měnou je euro COM(2012) 301 <i>final</i>	44
2013/C 133/10	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o zdravotnických prostředcích a změně směrnice 2001/83/ES, nařízení (ES) č. 178/2002 a nařízení (ES) č. 1223/2009 COM(2012) 542 <i>final</i> – 2012/0266 (COD), návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o diagnostických zdravotnických prostředcích <i>in vitro</i> COM(2012) 541 <i>final</i> – 2012/0267 (COD) a sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Bezpečné, účinné a inovativní zdravotnické prostředky a diagnostické zdravotnické prostředky <i>in vitro</i> přinášející prospěch pacientům, spotřebitelům a zdravotnickým pracovníkům COM(2012) 540 <i>final</i>	52
2013/C 133/11	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se rádiových zařízení COM(2012) 584 <i>final</i> – 2012/0283 (COD)	58

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

STANOVISKA

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

487. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ VE DNECH 13. A 14. ÚNORA 2013

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Odvětví rekreační plavby – restrukturalizace urychlená krizí (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2013/C 133/01)

Zpravodaj: **pan IOZIA**Spoluzpravodaj: **pan PESCI**

Dne 12. července 2012 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Odvětví rekreační plavby – restrukturalizace urychlená krizí.

Poradní komise pro průmyslové změny, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 22. ledna 2013.

Na 487. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. února 2013 (jednání dne 13. února 2013), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 70 hlasy pro, 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Rekreační plavbou, čili aktivitami na vodě pro vlastní potěšení, ať již s využitím plavidel (plachetnic a motorových člunů, kanoí, kajaků či jiných) nebo prostřednictvím četných dalších nabízených aktivit (windsurfing, kitesurf, potápění, rekreační rybolov atd.), se v Evropě již dlouhá léta zabývají všechny společenské třídy. Evropské odvětví rekreační plavby proto není považováno pouze za letní zábavu, ale přispívá i k rozvoji hodnot ve sportu, kultuře, životním prostředí a společnosti a k jejich předávání. Evropská lidová plavba v tomto smyslu plní významnou společenskou funkci a podporuje hodnoty Evropské unie.

1.2 Prostřednictvím rekreační plavby se mohou zejména mladí lidé naučit respektovat přírodu, cenit si společné práce, být zodpovědnými. Mohou pěstovat společenské styky,

vykonávat zábavnou sportovní činnost s nízkými náklady, prostřednictvím cestovního ruchu spojeného s plavbou poznávat nová místa, navštěvovat mimořádně vzácné mořské oblasti. Odvětví rekreační plavby začalo nedávno plnit i terapeutickou funkci vůči osobám se zdravotním postižením či osobám, jež ztratily důvěru v sebe sama, a přispívá k jejich opětovnému začlenění a opětovnému nabytí ztracených jistot.

1.3 Toto stanovisko vychází ze zjištění Evropského hospodářského a sociálního výboru (EHSV), že jednotný evropský trh je z hlediska rekreační plavby zatím nedokonalý. Během veřejného slyšení, které bylo uspořádáno v říjnu 2012 v Itálii v rámci janovského mezinárodního veletrhu rekreační plavby a jehož se účastnili zástupci Komise a Evropského parlamentu, průmyslu, zaměstnanců, uživatelů a spotřebitelů, vysokých škol a ekologických sdružení, byly zdůrazněny stále ještě četné problémy, s nimiž se evropský trh v tomto odvětví potýká. EHSV

tedy vyzývá Evropskou komisi, aby zvážila opatření navrhovaná v tomto stanovisku, jež jsou nezbytná k dokončení jednotného trhu a odstranění dosud přetrvávajících překážek a dalších omezení na národní i mezinárodní úrovni.

1.4 Evropské odvětví rekreační plavby zaznamenalo v posledních, krizových letech strmý propad výroby ve výši 40–60 % (podle země), ztrátu 46 000 pracovních míst a snížení obrátu výroby o 3–4,5 mld. eur. Přesto je i nadále ve vedoucím postavení na světovém trhu odvětví rekreační plavby, kde dochází k oslabení americké konkurence a kde posilují své postavení nové rychle se rozvíjející země jako Brazílie, Čína a Turecko.

1.5 EHSV se domnívá, že tyto bohaté dovednosti a inovační schopnosti, jež podnikům umožnily odolat a zvýšit jejich orientaci na export (třebaže téměř výhradně vyváží výrobky vyšší třídy), se nesmí promarnit.

1.6 Více než 70 % světového cestovního ruchu spojeného s plavbou je soustředěno na Středozemním moři, což je pro přímořské země důležitou hnací silou. Překážku tohoto cestovního ruchu tvoří vzájemně odlišné vnitrostátní předpisy. Mezi nejdůležitější patří např. předpisy o registraci rekreačních plavidel, průkazech způsobilosti k plavbě, bezpečnostních opatřeních či zdanění.

1.7 EHSV si je vědom toho, že země s dlouhou námořní tradicí mají odlišné zájmy, nicméně doporučuje Komisi, aby našla společná řešení, a domnívá se, že pro toto odvětví má zvláštní význam zavedení zásady přímé či nepřímé nediskriminace pohybu služeb a osob, kterou se řídí vnitřní trh.

1.8 V Evropě jsou sice na úrovni EU harmonizovány bezpečnostní a environmentální požadavky na výrobu rekreačních plavidel, nicméně právní rámec pro rekreační plavbu se mezi státy značně liší, pokud jde o podmínky používání (průkazy způsobilosti k plavbě, registraci, nařízení a bezpečnostní vybavení, zdanění atp.) Tyto rozdíly mezi státy narušují jednotný evropský trh, způsobují hospodářským subjektům a uživatelům zmatky a vytvářejí i určitou formu nekalé hospodářské soutěže. Nejokatejším příkladem je dozajista Středozemní moře, kde je od Španělska přes Francii, Itálii, Slovinsko a Chorvatsko až po Řecko odvětví rekreační plavby regulováno v každé zemi jinak. U jiných dopravních prostředků, např. u automobilů, vlaků či letadel, takové rozdíly v zacházení neexistují.

1.9 V průběhu jednoho zajímavého slyšení, které proběhlo na janovském mezinárodním veletrhu rekreační plavby, požádali zástupci různých složek tohoto odvětví, zástupci jeho pracovníků a ekologická sdružení jednotně a důrazně Evropskou unii, aby přijala vhodná opatření na podporu činností odvětví rekreační plavby.

1.10 Rekreační plavba je odvětvím, pro jehož přežití jsou nezbytné inovace, výzkum a vývoj, a na rozdíl od jiných odvětví nevyžaduje žádná mimořádná opatření nebo finanční podporu, ale výhradně iniciativy a činy, jejichž výsledkem bude realizace jednotného evropského trhu v této oblasti.

1.11 EHSV sdílí obavy zástupců odvětví rekreační plavby a žádá Komisi, aby doplnila přijetí přezkumu směrnice 94/25/ES o rekreačních plavidlech do 24 m dalšími iniciativami, které budou začleněny do konkrétního akčního plánu. Bylo by velmi užitečné vypracovat zelenou knihu o opatřeních, jež je třeba přijmout ve prospěch odvětví rekreační plavby, a do její přípravy zapojit všechny zainteresované strany. Poté by se měl stanovit akční plán, který bude v souladu s obecnými zásadami nové evropské průmyslové politiky ⁽¹⁾ a evropské politiky udržitelného cestovního ruchu ⁽²⁾.

1.12 EHSV upozorňuje zejména na několik otázek, jimiž je třeba se zabývat a jež je třeba vyřešit:

- vyjednat se třetími zeměmi, zejména s USA, Čínou a Brazílií, nová pravidla **vzájemnosti** pro přístup evropských výrobků na jejich trhy;
- zvýšit dozor nad trhem, aby se zamezilo dovozu takových rekreačních plavidel ze třetích zemí, jež nesplňují evropské normy hluku a emisí, a představují tak nekalou konkurenci;
- podporovat jednotnou další odbornou přípravu, která by umožnila uznávání získaných odborných kvalifikací, čímž by se podpořila mobilita pracovní síly. Sociální partneři žádají o evropský pas pro odbornou přípravu v tomto odvětví;

⁽¹⁾ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Silnější evropský průmysl pro růst a hospodářskou obnovu – Aktualizace sdělení o průmyslové politice, COM(2012) 582 final.

⁽²⁾ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Evropa jako přední světová destinace cestovního ruchu – nový politický rámec pro evropský cestovní ruch, COM(2010) 352 final.

- vytvořit evropskou databázi nehodovosti ve volném čase a v rekreační plavbě, aby bylo zřejmé, jaká rizika jsou s těmito aktivitami spojena, a přijmout bezpečnostní předpisy a optimační normy;
- přijmout jednotné bezpečnostní předpisy pro území Unie, konkrétně pro moře jako je Středozemní, Baltské a další evropská moře;
- zadat vypracování odborné studie za účelem revize stávajícího systému konstrukčních kategorií, jak požadoval i Evropský parlament při přezkumu směrnice 94/25/ES;
- usnadnit přístup odvětví rekreační plavby k evropským fondům pro výzkum, vývoj a inovace, obdobně jako je tomu v odvětvích jiných dopravních prostředků;
- prosazovat přijetí a uplatňování mezinárodních norem, které by se skutečně respektovaly. Například USA se podílí na přípravě norem ISO, ale neuznávají je, ani je neuplatňují na národní úrovni, a namísto toho uplatňují normy vlastní;
- harmonizovat zdanění v cestovním ruchu spojeném s plavbou na jednotném trhu. Některé státy uplatňují na přístavní poplatky a charterové pronájmy sníženou sazbu DPH, jako u hotelového průmyslu, jiné používají normální sazby, které jsou pro vnitrostátní subjekty jasně nevýhodné, což není odůvodněné;
- zvýšit pro mladé generace atraktivitu rekreační plavby jakožto profesionální činnosti, ale i činnosti rekreační a sportovní.

2. Evropské odvětví rekreační plavby

2.1 Odvětví rekreační plavby v Evropě v současnosti tvoří více než 37 000 podniků, které přímo zaměstnávají 234 000 osob a jejichž roční obrát dosáhl v roce 2011 20 mld. eur. 97 % podniků jsou malé a střední podniky, velkých, dále členěných skupin je zhruba jedna desítka. Vlivem hospodářské

a finanční krize se v letech 2008/2009 prodej a výroba snížily v průměru o 40–60 %, přičemž zasaženy byly všechny typy produktů. V důsledku hospodářské krize došlo od roku 2009 k zániku více než 46 000 pracovních míst a celkový obrát výroby tohoto odvětví klesl o 3–4,5 mld. eur. Ve velkých podnicích a v malých a středních podnicích došlo ke ztrátě odpovídajícího procentního podílu pracovních míst. Jak ke ztrátě pracovních míst, tak ke snížení obrátu došlo v zásadě ve výrobní činnosti tohoto odvětví (tj. stavba lodí a výroba zařízení a náhradních dílů). Služby (pronájem/půjčování rekreačních plavidel, oprava a údržba, kotviště a turistické přístavy), které se dosud v podstatě držely, začaly krizi pociťovat v letošním roce. Ačkoliv krize výrazně změnila situaci na světové scéně – americká konkurence poklesla a rychle se rozvíjející země (např. Brazílie, Čína a Turecko) ⁽³⁾ své postavení posílily –, zůstává Evropa i nadále v čele.

2.2 Výrobní činnost tohoto odvětví pokrývá stavbu celé škály lodí, od nejmenších až po obří jachty měřící více než 100 m. Odvětví rekreační plavby se však běžněji věnuje výrobě plavidel v délce do 24 m (jejichž stavbu reguluje směrnice 94/25/ES). Tato plavidla se využívají k různým účelům: sportovní a rekreační plavidla, malá plavidla pro činnost pobřežní stráže, námořní policie a celní správy, malé lodě pro přepravu osob v turistických oblastech a na ostrovech, lodě ke speciálním účelům. Odvětví vyrábí zařízení a náhradní díly (motory a pohonné systémy, palubní vybavení, elektronická zařízení, navigační systémy, plachty, nátery, nábytek a interiéry), příslušenství k plavbě (bezpečnostní zařízení, textilní výrobky atp.) a vybavení pro sportovní vodní aktivity (potápění, windsurfing, kitesurf, veslování, kanoistiku atp.).

2.3 Služeb je celá řada a patří k nim jednak správa a rozvoj 4 500 turistických přístavů a kotvišť (které lodím nabízejí 1,75 mil. míst, zatímco evropská flotila čítá 6,3 mil. lodí), ale rovněž obchod a údržba plavidel, pronájem a půjčování plavidel na mořích a řekách (s posádkou či bez ní), školy navigace, odborníci na námořní záležitosti, finanční a pojišťovací služby zaměřené na plavbu atp.

2.4 V Evropě v současnosti praktikuje jednu či více aktivit na vodě 48 milionů osob, z nichž 36 milionů používá lodě (motorové čluny či plachetnice) ⁽⁴⁾. Profíl uživatele rekreačních plavidel v reálu odpovídá různým sociálním skupinám každé země: sdělovací prostředky sice aktivitám na vodě často neprávem vtiskují výhradně obraz přepychu, ty však nejsou vyhrazeny jen společenské elitě. Lze tedy právem hovořit především o „lidové plavbě“.

⁽³⁾ Statistické údaje pocházejí z ročních statistik odvětví rekreačních plavidel zveřejněných v Annual ICOMIA Boating Industry Statistics Book (2007–2012).

⁽⁴⁾ Pramen: European Boating Industry, European Boating Association, Annual ICOMIA Boating Industry Statistics Book.

2.5 V posledních deseti letech lze navíc pozorovat zvyšování průměrného věku osob užívajících rekreační plavidla, které je odrazem evropských demografických trendů, a to je pro budoucnost tohoto odvětví znepokojující.

2.6 V různých evropských zemích provádějí podniky v odvětví rekreační plavby a sportovní svazy prostřednictvím svých asociací již po léta iniciativy, aby mladé generaci nabídly zážitky z rekreační plavby. Cílem těchto nejrozličnějších iniciativ je zprostředkovat povědomí o rekreační plavbě jako o sportovní a turistické činnosti, ale i profesionálnímu odvětví, a poskytnout učňům a studentům profesní zkušenosti a stáže v podnicích. Tyto iniciativy jednotlivých států by mohly být převzaty i na evropské úrovni v podobě pořádání společných akcí na podporu odvětví rekreační plavby u příležitosti událostí, jako je kupříkladu Evropský námořní den 20. května ⁽⁵⁾.

2.7 Evropa disponuje 66 000 km pobřeží a je hlavní světovou destinací pro rekreační plavbu. Aktivita na vodě, obvykle provozovaná na moři, mají v některých státech silné zastoupení i ve vnitrozemí, buď na 27 000 km vnitrozemských vodních cest či na jezerech (v Evropě se nachází 128 jezer s rozlohou vyšší než 100 km²). Konkrétně ve Středozemním moři je soustředěno 70 % světových aktivit spojených s rekreační plavbou na různě velkých charterových lodích.

2.8 Evropské odvětví je otevřené a konkurenční, obchoduje se zhruba dvěmi třetinami své produkce na vnitřním trhu a vyváží i na tradičních trhy, např. do USA, Kanady, Austrálie a na Nový Zéland. Po prudkém poklesu poptávky v těchto zemích roste neustále evropský vývoz na trhy rychle se rozvíjejících asijských (zejména Čína) a latinskoamerických (zejména Brazílie) zemí, kde je poptávka vysoká, ale místní úřady chtějí chránit a rozvíjet domácí průmysl. Administrativní potíže a formality při dovozu v Asii odrazují zejména evropské malé a střední podniky. Označování evropských výrobků značkou CE se obecně neuznává a loděnice musí předkládat vlastní technickou dokumentaci, aby získaly místní schválení typu. To

evropskému odvětví rekreačních plavidel způsobuje vážné problémy z hlediska ochrany duševního vlastnictví, malým a středním podnikům působí nadměrné náklady a velké společnosti nutí k přemisťování výroby.

3. Dopady evropské legislativy na odvětví rekreační plavby

3.1 V roce 1994 byla přijata evropská směrnice o rekreačních plavidlech (směrnice 94/25/ES), díky níž se na evropské úrovni harmonizovaly požadavky na bezpečnost rekreačních plavidel o délce 2,5–24 m. Tato směrnice byla změněna v roce 2003 (směrnice 2003/44/ES) a byly do ní doplněny nové, environmentální požadavky (např. snížení hladiny emisí plynů a hluku z lodních motorů) a do oblasti její působnosti začleněny vodní skútry.

3.2 Během patnácti let používání této směrnice o rekreačních plavidlech vzniklo na mezinárodní úrovni více než 60 harmonizovaných norem EN-ISO vztahujících se na plavidla a vodní skútry. Tyto normy, které mají evropský původ, se již používají jako technický referenční bod na mezinárodní úrovni. Směrnice 94/25/ES taktéž umožnila vytvořit jednotný evropský trh pro rekreační plavidla. Usnadnila totiž podmínky pro obchodní styky, hospodářskou soutěž a obchod v rámci Evropy. EHSV žádá Komisi, aby předložila soudržné návrhy, a umožnila tak vytvoření jednotného evropského trhu plavebních služeb a sblížení podmínek používání a plavebních podmínek v Evropě.

3.3 Směrnice 94/25/ES se právě přezkoumává a Evropský parlament a Rada o ní jedná (návrh směrnice COM(2011) 456 final). Nejzásadnější změny spočívají v dalším snížení hladiny emisí plynů a hluku z lodních motorů, povinnosti instalovat na palubě nádrže nebo zařízení pro úpravu odpadních vod a přizpůsobení harmonizovaným požadavkům nového evropského právního rámce pro uvádění výrobků na trh (rozhodnutí č. 768/2008 a nařízení č. 765/2008/ES). EHSV se k návrhu přezkumu vyjádřil příznivě ⁽⁶⁾.

⁽⁵⁾ Tématem Evropského námořního dne bude v roce 2013 rozvoj udržitelného pobřežního a mořského cestovního ruchu. Akce se bude konat ve dnech 21. a 22. května na Maltě za podpory Evropské komise (GR Námořní záležitosti a rybolov).

⁽⁶⁾ Stanovisko EHSV k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o rekreačních plavidlech a vodních skútrech, COM(2011) 456 final – 2011/0197 (COD), Úř. věst. C 43, 15.2.2012, s. 30.

3.4 Nová směrnice je podle EHSV příležitostí k přehodnocení stávajícího systému klasifikace rekreačních plavidel. Směrnice rozděluje plavidla do čtyř konstrukčních kategorií, na základě jejich schopnosti vypořádat se s určitými povětrnostními a plavebními podmínkami (síla větru a výška vln). Evropský parlament požádal, aby Evropská komise provedla technickou studii příležitostí a možností přezkoumat stávající systém rozdělování do konstrukčních kategorií, aby zohlednil širokou škálu rekreačních plavidel, jež se v současnosti nacházejí na trhu, a jejich uživatelům tak nabídl přesné informace o charakteristikách plavidla. Evropské odvětví rekreační plavby i evropská federace uživatelů se vyslovily ve prospěch iniciativy Evropského parlamentu (7). EHSV vyzývá Komisi, aby zajistila provedení studie.

3.5 Co se týče námořní dopravy, zahájila Evropská komise přezkum směrnice 2009/45/ES o bezpečnostních pravidlech a normách pro osobní lodě o délce nejméně 24 m postavené z oceli a provozující vnitrostátní plavbu. Dnes se však většina těchto lodí staví z jiných materiálů než oceli (zejména ze sklených vláken a kompozitových materiálů), a podléhá tedy vnitrostátním právním předpisům. EHSV se domnívá, že návrh na zjednodušení této směrnice, který připravuje Evropská komise, by mohl rozšířit oblast její působnosti i na osobní lodě o délce menší než 24 m a/nebo postavené z jiného materiálu než oceli. Je důležité zaručit, aby rozšíření oblasti působnosti nepoškodilo evropské loděnice, které vyrábějí malé osobní lodě.

4. Evropské odvětví rekreační plavby ve střetu s problémem poptávky

4.1 Evropské odvětví rekreační plavby hbitě reagovalo na současnou hlubokou finanční krizi a její dramatické hospodářské důsledky přijetím nezbytných opatření a nalezlo nové trhy (mimo tradičních trhů v Evropě, Severní Americe, Austrálii a na Novém Zélandu), investovalo do nových modelů a technologií, aby nabídlo inovační výrobky, a snížilo výrobní náklady. Podařilo se mu tak zachovat si vedoucí postavení ve světě. Mimo to jsou stávající ceny nových lodí pro spotřebitele konkurenčnější než dříve.

4.2 Vzhledem k potížím, jež způsobuje evropský bankovní systém, je třeba řešit problém financování průmyslové výroby

a koupě plavidel. Jedním z dopadů finanční krize v odvětví rekreačních plavidel byla změna poptávky, k níž obvykle dochází u produktů, jež neslouží k uspokojení základních potřeb. Bankovní systém již navíc nezaručuje financování hodnoty rekreačních plavidel z obavy, že tato hodnota výrazně klesne. Jedním z důsledků finanční krize byla i stagnace trhu s použitými lodmi, neboť byla za velmi nízké ceny uváděna na trh rekreační plavidla nacházející se ve vlastnictví bank. Krize zasáhla i leasing, který je v odvětví rekreačních plavidel velmi oblíbený. Setkáváme se zde se situací, k níž došlo i v jiných odvětvích, například u nemovitostí ve Španělsku.

4.3 Před krizí prodávalo evropské odvětví rekreační plavby své výrobky a služby z 80 % na tradičních trzích a z 20 % na trzích rychle se rozvíjejících zemí. Pokles prodeje na tradičních trzích o 40–60 %, k němuž negativně přispěla jejich stávající stagnace, byl jen slabě kompenzován nárůstem podílu na trzích rychle se rozvíjejících zemí. Kromě toho se velkému počtu závodů nabízejících nejjednodušší rekreační plavidla (např. plováky a nafukovací plavidla) nedaří nalézt nová odbytiště na trzích rychle se rozvíjejících zemí, neboť jejich výrobky na nich nejsou žádané (buď kvůli cenám nebo kvůli skutečnosti, že v těchto zemích zatím mezi nižší a střední třídou neexistuje „kultura rekreační plavby“). Spíše než problému konkurenceschopnosti musí tedy evropské odvětví rekreačních plavidel na těchto trzích čelit problému poptávky.

4.4 Je třeba zmínit, že právní rámec pro rekreační plavidla je v Evropě i nadále z velké části stanoven na vnitrostátní úrovni. Zatímco výroba rekreačních plavidel je na evropské úrovni harmonizována, podmínky jejich používání (např. průkazy způsobilosti k plavbě, registrace, bezpečnostní vybavení, zdanění atp.) se mezi státy do velké míry liší. EHSV se domnívá, že v tomto případě zásada subsidiarity brání rozvoji evropského jednotného trhu.

4.5 Zdá se, že dohled nad evropským trhem je v současnosti nedostačující. Do Evropy se dováží řada plavidel nesplňujících evropské normy hluku a emisí, která se zde prodávají, aniž by orgány pro dohled nad trhem dané dovozce kontrolovaly, což vytváří nekalou hospodářskou soutěž.

(7) Evropský parlament, GR pro vnitřní politiky, Tematická sekce A - Hospodářská politika a politika v oblasti vědy: *Design categories of Watercrafts. Briefing Note*, IP/A/IMCO/NT2012-07, PE 475.122 (červen 2012) <http://www.europarl.europa.eu/committees/en/imco/studiesdownload.html?languageDocument=EN&file=74331>.

4.6 Komise by při své práci měla věnovat zvláštní pozornost rozvoji průmyslu a služeb v odvětví rekreační plavby. Tento rozvoj by měl být v souladu s ekologickými zásadami a zásadami ochrany krajiny, zejména pokud jde o zachování přírodních zdrojů a ekosystémů, boj proti hluku na vnitrozemských vodách a proti znečišťování vod komunálními a průmyslovými odpady a bezpečnost osob při provozování různých forem vodní či s vodou spojené rekreace atd.

5. Co může Evropa dělat?

5.1 EHSV uspořádal v rámci janovského mezinárodního veletrhu rekreační plavby v říjnu 2012 veřejné slyšení, během něhož mohl díky hojné účasti odborníků shromáždit názory, problémy a požadavky různých evropských subjektů činných v odvětví rekreační plavby.

5.2 Evropské odvětví rekreační plavby je v současnosti i přes probíhající hospodářskou krizi na čelním světovém postavení, a to díky inovacím, které podniky vždy zaváděly. Schopnost evropských podniků investovat do výzkumu, vývoje a inovací však ohrožují stávající potíže s přístupem k financování prostřednictvím bankovního systému. Inovace nadále zůstávají nejdůležitějším prvkem k tomu, aby si evropské odvětví rekreační plavby udrželo své čelní postavení. Je potřeba zpřístupnit podnikům z tohoto odvětví evropské fondy pro výzkum, vývoj a inovace, které jsou dostupné pro jiné dopravní prostředky, k nimž má však toto odvětví omezený přístup. Dalším nástrojem, který by se měl prosazovat, je zrušení daní z investic do výzkumu, vývoje a inovací. Inovace pro odvětví rekreační plavby nejsou pouze inovace technologické, ale také inovace v použití, zachování, údržbě a službách jako půjčování či ve financování rekreační plavby.

5.3 Situace ohledně koncesí na státní majetek udělovaných podnikům v odvětví rekreační plavby je v Evropě velmi heterogenní: v některých zemích jsou investice do turistických přístavů omezeny podmínkami, za nichž se udělují koncese (jak velmi krátkou dobou trvání, tak nejistotou ohledně prodloužení koncese). EHSV doporučuje, aby EU vypracovala pokyny pro usnadnění investic evropských podniků do tohoto odvětví.

5.4 S Lisabonskou smlouvou se cestovní ruch dostal do evropské pravomoci, a EU tedy může v tomto odvětví navrhnout iniciativy. Evropské komise ohlásila na rok 2013

zveřejnění strategie pro pobřežní a mořský cestovní ruch. Tato strategie by měla umožnit další šíření rekreační plavby v Evropě a řešit určité problémy, které v ní budou uvedené, např. rozdíly v právních předpisech týkajících se průkazů způsobilosti k plavbě, registrace nebo bezpečnostních požadavků, aby se zavedla opatření, která by umožnila sblížit v Evropě pravidla pro rekreační plavbu.

5.5 EHSV vítá rozvoj chráněných mořských oblastí, jejichž počet se v Evropě a zejména ve Středozemním moři zvyšuje, čímž však vzniká nejistota ohledně pravidel plavby. EHSV doporučuje harmonizovat na evropské úrovni pravidla přístupu rekreačních plavidel do chráněných mořských oblastí, aby jejich uživatelé od počátku věděli, zda je jejich loď vybavena pro plavbu v těchto oblastech či nikoliv.

5.6 Pro zlepšení bezpečnosti by bylo vhodné vytvořit na evropské úrovni společnou databázi, do níž by se vkládaly údaje o nehodovosti. Tato databáze by umožnila společně studovat a porovnávat rizika spojená s aktivitami na vodě a lépe je pochopit, a vydat tedy pravidla, která budou zjištěným rizikům co nejlépe odpovídat. EHSV vybízí Komisi, aby připravila systém pro sběr těchto údajů, aby byly údaje homogenní a srovnatelné. Tento systém by schválily členské státy.

5.7 Mimoto je zásadní otázka odborné přípravy a uznávání souvisejících kvalifikací na evropské úrovni. Příprava na povolání v odvětví rekreační plavby (zejména pro učně v oblasti výroby, ale i pro povolání v oblasti služeb souvisejících s opravou a údržbou) není všude v Evropě k dispozici. Je třeba se zamyslet nad tím, jak vytvořit plány odborné přípravy uznávané na evropské úrovni, které by umožnily kvalitní přípravu a zvýšily mobilitu pracovníků v Evropě, a tak přitáhly mladé lidi k povoláním v odvětví rekreační plavby. Je vhodné zavést evropský „pas“ odborné přípravy jako u důlních inženýrů. Na tvorbě systému uznávání kvalifikací na evropské úrovni by se měli podílet sociální partneři a měli by navrhnout například vypracování pilotního projektu v rámci ECVET (evropského systému kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu) ⁽⁸⁾. Rovněž v oblastech výcviku posádek a odborných námořních znalostí by bylo užitečné zavést evropský přístup a otevřít trh práce v EU. V minulosti se odvětví rekreační plavby dostávalo malé viditelnosti a školy nepředávaly dostatečné znalosti o povoláních s ním souvisejících, což omezovalo i povědomí o možnostech kariéry v tomto odvětví. V různých evropských zemích dokonce neexistují pro odvětví rekreační plavby ani specifické sociální dohody, a to snižuje i atraktivitu tohoto odvětví.

⁽⁸⁾ Evropský systém kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu (ECVET) je novým evropským nástrojem na podporu vzájemné důvěry a mobility v oblasti odborného vzdělávání a přípravy.

5.8 Evropské odvětví rekreační plavby používá již 15 let mezinárodní normy ISO harmonizované směrnici 94/25/ES. Je zásadně důležité, aby se na mezinárodní úrovni prosazovalo používání mezinárodních norem ISO jako jediné technické reference pro rekreační plavidla, a zabránilo se tak šíření vnitrostátních norem (brazílských, čínských atd.), jež by vedly k další fragmentaci technických požadavků představující skutečnou překážku.

5.9 EU může a musí chránit svoje odvětví rekreační plavby tím, že zlepší a uvede do praxe přímá a nepřímá opatření na kontrolu trhu a dohled nad ním a zároveň podpoří přístup vývozních artiklů na mimoevropské trhy. Obchodní jednání mezi EU a Mercosurem by například měla být příležitostí, jak bojovat proti protekcionistickým opatřením a přemrštěným clům, která uvalují některé jihoamerické státy s cílem omezit přístup na své trhy.

V Bruselu dne 13. února 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Obchodní modely udržitelného růstu, nízkouhlíková ekonomika a průmyslové změny (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2013/C 133/02)

Zpravodaj: **pan van IERSEL**

Spoluzpravodaj: **pan GIBELLIERI**

Dne 12. července 2012 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 svého jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Obchodní modely udržitelného růstu, nízkouhlíková ekonomika a průmyslové změny

(stanovisko z vlastní iniciativy).

Poradní komise pro průmyslové změny (CCMI), kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 22. ledna 2013.

Na 487. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. února 2013 (jednání dne 13. února 2013), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 57 hlasy pro, 4 hlasy byly proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Rozsáhlé oblasti evropského průmyslu procházejí obtížným obdobím. Rostoucí počet společností v Evropě i jinde ve světě se však připravuje čelit výzvám světového rozsahu, mj. dopadům demografického vývoje, změně klimatu a zejména dosahování cílů nízkouhlíkové ekonomiky.

1.2 EHSV hodlá upozornit na změny myšlenkových schémat, které dláždí cestu k novým nebo upraveným obchodním modelům. Udržitelnost je strategickým tématem ve Světové obchodní radě pro udržitelný rozvoj, v iniciativách společností na národní úrovni i při přípravě odvětvových plánů postupu k nízkouhlíkové budoucnosti na úrovni EU. Změny v zaměření a struktuře společností a v mezinárodních hodnotových řetězcích uvádějí do praxe nové obchodní modely.

1.3 Významným prvkem je aktivní nasazení vedení společností, což ovlivňuje také vztahy s odběrateli a dodavateli. Odpovídající nasazení a odpovídající inovace probíhají na všech úrovních a podporuje je interaktivní dialog s radami zaměstnanců a specifické programy ve společnostech, ale také vnitrostátní a evropský odvětvový dialog.

1.4 Při přechodu k nízkouhlíkové ekonomice je zapotřebí zajistit aktuálně potřebné dovednosti a dostupná vysoce kvalifikovaná pracovní místa, a v co největší míře se tak vyvarovat nespojitosti a dočasné nezaměstnanosti. Kromě individuálně připravených činností v jednotlivých společnostech je třeba zavádět programy připravené na úrovni Unie, členských států a regionů.

1.5 Nové perspektivy a nová dynamika zvýší odolnost společností a hodnotových řetězců, což zajistí investice a zaměstnanost. Ekonomika s nízkými emisemi uhlíku vyžaduje nepřetržitou a přesnou koordinaci veřejných a soukromých aktérů, a to včetně finančního uspořádání. Veřejné politiky by měly těžit z názorů a postupů soukromého sektoru a zahrnovat cílené podnikové přístupy, jež jsou často vyspělejší než vládní postupy.

1.6 EHSV vyzývá EU a členské státy, aby v rámci iniciativy pro růst zvážily uvolnění nevyužitých nebo zcela nových zdrojů financování pro naléhavá opatření. Komise by měla stimulovat VaV a inovace tím, že v nadcházejícím programu Horizont 2020, jenž nesmí být rozhodně krácen, bude prioritně prosazovat iniciativy zaměřené na nízké emise uhlíku. Komise by měla také podněcovat zakládání operativních partnerství veřejného a soukromého sektoru v úzké spolupráci s evropskými technologickými platformami a průmyslovými odvětvími, jež by pokrývaly celý inovační řetězec.

1.7 Zásadní význam má konzistence. EHSV zdůrazňuje potřebu dobře definovaného, soudržného a dlouhodobého unijního rámce, který musí být projednán se všemi zúčastněnými stranami. Je nutné předejít nadměrné regulaci, musí zde být silná vazba mezi VaV a inovacemi a energetickou a klimatickou politikou, efektivní infrastruktura energetiky a skladovací kapacita. Je nutné brát v úvahu osvědčené postupy a efektivní, společně schválená systémová řešení. Takový unijní rámec rovněž podnítl kladné přijetí veřejností a lidmi, jichž se bude přímo týkat.

1.8 Evropská unie se na celosvětových emisích skleníkových plynů podílí zhruba 10 %. Tento podíl se v letech 2040–2050 sníží na přibližně 5 %. Není sporu o tom, že EU má iniciativu v globálním jednání o závazné celosvětové dohodě o klimatické změně. EHSV však zdůrazňuje, že je nutné se vyhnout narušení rovné soutěže. Dokud nebudou celosvětové rovné podmínky snižování emisí skleníkových plynů a cen CO₂, budou muset nerovnováhu mezi EU a zbytkem světa řešit evropská opatření pro globální odvětví.

1.9 Je nutné brát v úvahu vývoj situace. EHSV se vyslovuje pro aktuální posouzení cílů nízkouhlíkové ekonomiky vzhledem ke znepokojujícímu posunu v oblasti průmyslových aktivit ke třetím zemím, zejména Spojeným státům. Děje se tak na základě jejich pragmatické a předvídatelné energetické politiky, jež se ukazuje jako škodlivá ve vztahu k evropským investicím a pracovním příležitostem.

1.10 Otevřená znalostní společnost potřebuje flexibilní formy zapojení, pravidla a úkoly. Je třeba vybudovat novou kulturu inovací založenou na zapojení zainteresovaných skupin. Cílem musí být dosažení základního konsenzu ve společnosti. Je důležité důkladné porozumění problémům a uznání faktu, že komplexní problémy, před kterými svět stojí, lze překonat pouze využitím interakce mezi průmyslem, vědou, společností a politikou. Na tom by se měly podílet všechny zúčastněné strany – společnosti a jejich zaměstnanci, nevládní organizace, sociální partneři, dodavatelé, odběratelé a spotřebitelé. Je třeba zajistit transparentnost.

1.11 EHSV požaduje, aby přístupy zdůrazněné v tomto stanovisku byly integrovány do budoucí průmyslové politiky a všech dalších souvisejících politik. V politice v oblasti klimatu a konkurenceschopnosti by EU měla úzce spolupracovat s průmyslem na řešeních beroucích v úvahu technickou proveditelnost a hospodářskou životaschopnost politik.

2. Úvod

2.1 Technologie a inovace, globalizované finanční trhy a obchod, výroba na zakázku, dynamické hodnotové řetězce a recyklování jsou klíčovými faktory současné ekonomiky.

2.2 Zároveň vyvstávají další výzvy v souvislosti s rostoucí světovou populací, diferenciací příjmů a problémy týkajícími se surovin, vody a potravin. Významné místo v mezinárodní

agendě zastává změna klimatu, udržitelný rozvoj a energetika z hlediska účinnosti, požadavků na nízkouhlíkovou ekonomiku, obnovitelných zdrojů a přístupu ke zdrojům. Tyto nové záměry je nutné řešit v nejistém klimatu nízkého růstu v Evropě.

2.3 Se složitostí současné situace jsou stále větší měrou konfrontovány nadnárodní společnosti, jejich zaměstnanci i dodavatelské i odběratelské hodnotové řetězce. Evropské hodnotové řetězce stále patří ke světové špičce. Jejich pozici je nutné chránit.

2.4 Toto stanovisko pojednává některé současné trendy myšlenkových schémat a postojů v odvětvích a společnostech, jež směřují k novým obchodním modelům. Velmi náročným výzvám ležícím před námi lze úspěšně čelit pouze zapojením veřejného i soukromého přístupu, jenž by zahrnoval dohodnuté analýzy, přesnou koordinaci a iniciativy k vytváření růstu a udržitelných pracovních míst. Veřejné a soukromé subjekty musejí spolupracovat na společném postupu jako partneři.

2.5 Panuje široká shoda na tom, že zvýšení emisí CO₂ v průběhu mnoha desetiletí způsobilo značný skleníkový efekt včetně nárůstu průměrných teplot, pozorovatelných změn obvyklého vývoje počasí a dalších nepředvídatelných dopadů, jako jsou zvýšení hladiny moří a změny v ekologii a ekosystémech s (negativními) dopady na zemědělství, jež vedou k nepřiměřenému růstu cen potravin, hladu a chudobě.

2.6 Problémy související se změnou klimatu se stupňují⁽¹⁾. Ať je situace jakkoliv komplikovaná, obecným zjištěním je to, že je velmi žádoucí celosvětové zaměření politik emisí CO₂ a plány postupu k nízkouhlíkové ekonomice.

2.7 I přes neexistenci stabilního dlouhodobého rámce přitom v mnoha případech přijímají podniky opatření na rozvoj udržitelných dodavatelských i odběratelských obchodních strategií a na výrobu udržitelnějších nízkouhlíkových výrobků a služeb. Dochází rovněž k velkým změnám způsobeným restrukturalizací, optimalizací a novou koncepcí. K nalezení celosvětových řešení je nezbytné zaměřením na nízkouhlíkovou technologii a inovace.

⁽¹⁾ Viz zprávy Mezivládního panelu pro změnu klimatu (IPCC) OSN.
http://www.ipcc.ch/publications_and_data/publications_and_data_reports.shtml.

2.8 Hodnotové řetězce jsou nadále velkou socioekonomickou předností Evropy. Udržitelná výroba může být postavena pouze na konkurenceschopnosti, inovaci, nových dovednostech a vysoce kvalitních pracovních příležitostech. Klíčové technologie, jako je biotechnologie, nanotechnologie a nové materiály, jsou tím potřebnější, že rychle klesají náklady na komunikaci a koordinaci, což usnadňuje geografické rozptýlení různých činností uvnitř hodnotových řetězců. Ačkoli se nejedná o lineární proces, často zahrnuje přemísťování činností s vysokým podílem lidské práce a činností na digitální bázi.

2.9 Tento názor vychází z rostoucího počtu podniků, které se řídí heslem „Lidé, Planeta, Zisk“ pocházejícím z 90. let minulého století a nyní opět populárním – mělo by se považovat za vodítko bez ohledu na to, že často vzbuzuje složitá dilemata a konfliktní řešení. Mělo by vést k ekonomické, sociální a environmentální reakci ze strany podniků na současné světové názory, vývoj a ukazatele.

2.10 Cílený přístup vycházející z podniků, jenž se v řadě zemí uplatňuje, posílí postavení evropských společností. Lze na něj pohlížet jako na strategický přístup pro budoucnost, který zavazuje generální ředitele, představenstva, zaměstnance, dodavatele, odběratele, odborové svazy a další sociální partnery a jiné zúčastněné strany.

3. Analytické poznámky

3.1 Dosavadní dominanci Západu nahrazuje polycentrismus s větším množstvím těžišť. Nadnárodní společnosti jsou často spojovacím článkem mezi jednotlivými centry. Současná situace světové ekonomiky je trvale pod tlakem proměnlivých (rušivých) politických a ekonomických impulsů.

3.2 Kontext je rovněž ovlivněn vytyčenými cíli v oblasti změny klimatu a energetiky. OSN, OECD a EU, jakož i soukromý sektor, připravují analýzy a definují vhodné politiky v reakci na tyto nové výzvy. Je úlohou Komise a Rady, aby určovaly agendu, definovaly pravidla hry a vytvářely podmínky pro investice a inovace.

3.3 Dow Jonesův index udržitelnosti z roku 1999 a globální iniciativa pro podávání zpráv (Global Reporting Initiative) šíří

informovanost o otázce udržitelnosti souběžně s širokou plejádou dalších subjektů, včetně špičkových společností a jejich zaměstnanců, sociálních partnerů a nevládních organizací všech možných druhů. Světová obchodní rada pro udržitelný rozvoj (WBCSD) v Ženevě je aktivní obchodní síť, která určuje postoje obchodní sféry ve vztahu ke globálnímu jednání o změně klimatu. WBCSD má rovněž vůdčí postavení ve vývoji nových přístupů v obchodě a v kombinování mnohostranných projektů mezi podniky. K jejím hlavním iniciativám patří *Vision 2050* z roku 2010 následovaná iniciativou *Changing Pace* (Změna tempa) z roku 2012, která vysvětlovala úlohu regulace při podněcování správného obchodního chování⁽²⁾.

3.4 *Změna tempa* uvádí, že státy si musejí zvolit jasné priority a nastavit pravidla, jež tyto priority převedou na cíle růstu a kupní síly a určí cestu k dosažení nejlepších výsledků. Prvotním smyslem podnikání je „nabízet stále lepší zboží a služby pro stále větší počet lidí, za dostupné ceny, bez neudržitelných dopadů a způsobů, jež vytvářejí pracovní místa a hospodářskou hodnotu“⁽³⁾.

3.5 *Změna tempa* dále pojednává o střednědobých a dlouhodobých hlavních světových trendech, veřejných politikách a cílech, po nichž následuje náhled politických možností z podnikatelského hlediska. Kapitola „Hodnoty lidí“ se rovněž výslovně věnuje otázce odpovědných občanů a spotřebitelů.

3.6 Všeobecně uznávané analýzy se značně liší od výsledků, jichž vlády ve skutečnosti dosahují. Probíhající krize pravděpodobně příliš zatíží evropskou ekonomiku – četné společnosti musejí přizpůsobit svou produkční kapacitu ztenčující se poptávce v západním světě a zdá se, že i v Číně a Indii.

3.7 EU přijetím Kjótského protokolu a zaváděním příslušné právní úpravy stojí v čele těch, kdo řeší otázku změny klimatu a zvyšování energetické účinnosti. Jiné světové mocnosti dosud podobné zásady za své nepřijaly, o závazných předpisech nemluvě. Tato neuspokojivá nerovnováha přetrvává navzdory nedávným konferencím OSN. Nejasnost situace z hlediska průmyslu EU je živnou půdou pro nejistotu a neklid pracovních sil v dotčených společnostech. Nepostradatelný je koordinovaný a vyvážený přístup a koordinace veřejných a soukromých subjektů.

⁽²⁾ *Changing Pace, Public policy options to scale and accelerate business action towards Vision 2050* (Změna tempa, možnosti veřejných politik při modulaci a akceleraci obchodních opatření směrem k naplnění iniciativy Vision 2050), 2012. <http://www.wbcsd.org/changingpace.aspx>.

⁽³⁾ Tamtéž, pozn. pod čarou 2.

3.8 Podniky v současné době racionalizují svou činnost. Technologie, inovace a pevné hodnotové řetězce sice zajišťují dobré výsledky, ale doprovází je škodlivé účinky krize na společnosti a zaměstnanost. V celé Evropě dosahuje nezaměstnanost historických rozměrů a téměř všechny státy se potýkají s problémem nezaměstnanosti mladých lidí. Je naléhavě nutné najít nové směry.

3.9 Krize na evropském trhu práce ovlivňuje vyhlídky na možné velkorysé politiky v oblasti změny klimatu. Rozsáhlé propouštění v průmyslu, zatímco mladí lidé mají nedostatečný nebo vůbec žádný přístup na trh práce, je hrozbou pro předávání znalostí a expertních zkušeností, jež jsou při přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku nepostradatelné.

3.10 Na druhé straně se ve značné míře rozšířilo vědomí závažnosti změny klimatu a dalších výzev, což vytváří nové příležitosti. Evropské společnosti postupně integrují tyto položky do svých strategií a usilují o získání konkurenčních výhod. Obdobný vývoj je také možné zaznamenat ve vedoucích společnostech v USA, Japonsku, a dokonce i v nově se rozvíjejících zemích, jako je Čína. V četných evropských společnostech panuje od vrcholového řízení až po provozní pracovníky přesvědčení, že takový postup přinese ovoce a vytvoří oboustranně výhodné situace. Nejzajímavějších výsledků dosahují procesy typu „od kolébky po kolébku“ a rozvoj cyklické ekonomiky využívající nedostatkové zdroje a materiály.

3.11 EHSV proto požaduje, aby veřejné i soukromé zúčastněné subjekty efektivně koordinovaly analýzy, přístupy a určování agendy. To má zásadní význam na mnoha úrovních – celosvětové, evropské, vnitrostátní a regionální. Jen tak je možné zajistit, aby evropská ekonomika zůstala konkurenceschopná a přitom byla zaručena udržitelnost a sociální inovace. Klíčem jsou technologie, prosazování inovací a zajištění aktuálně potřebné kvalifikace, dovedností a managementu.

4. Iniciativy a praxe v podnicích

4.1 Podniky postupně zavádějí cíle udržitelnosti jako součást své podnikové kultury, politiky sociální odpovědnosti podniku a procesů řízení rizik. Podobně jako se na celosvětové úrovni několik čelních podniků hlásí k zásadám „Změny tempa“⁽⁴⁾, probíhají na úrovni jednotlivých odvětví i podniků podobné iniciativy i v Evropě.

⁽⁴⁾ Viz pozn. pod čarou č. 1, 2 a 3. WBCSD má 200 členů, z nichž přibližně 100 představují evropské podniky.

4.2 Uvedený trend postupuje v konkrétních odvětvích a podnicích různým tempem. Uplatnění nového myšlenkového schématu zaměřeného na nově definované cíle vyžaduje čas a velké úsilí, a to především v období pomalého růstu. Změnu přístupu a postupů podporují také širší společenské trendy, jež vyjadřují nevládní organizace a kritičtí spotřebitelé.

4.3 Uvedený vývoj dokládají studie Komise a odborníků. Jedna z loňských zpráv přichází se závěrem: „Celkově lze ekologickou složku průmyslové činnosti v EU charakterizovat výrazným přiblížením k oddělení hospodářského růstu od dopadů na životní prostředí, k němuž došlo v uplynulých dvaceti letech, s rostoucím důrazem průmyslu na udržitelnost a účinné využívání zdrojů“⁽⁵⁾.

4.4 Se záměrem posílit odolnost společností se k takovým postupům často zavazují generální ředitelé a představenstva a přebírají za ně přímou odpovědnost, což zajišťuje společnostem strukturovanější a soustředěnější přístup. V síti WBCSD je osobní závazek běžnou praxí. Tento příklad následují společnosti v jednotlivých zemích. Vazba mezi podnikem a udržitelností se stává viditelnější a konkrétnější.

4.5 Mezi evropskými podniky vznikají četné iniciativy spojující environmentální cíle s hospodářskou odolností. Tento proces pocházející ze severní Evropy nabírá na síle a postupně se šíří po celém kontinentu. Cíle jednotlivých podniků získávají prostor v podnikatelských záměrech, projektech a spolupráci s akademickou obcí, nevládními organizacemi, sociálními partnery a dalšími. K národním organizacím patří:

— síť *Unternehmensnetzwerk: der Ulmer Initiativkreis Nachhaltige Wirtschaftsentwicklung*, založená roku 1992 v Německu;

— francouzský partner WBCSD *Entreprises pour l'Environnement*, čítající 40 velkých podniků; další iniciativa v rámci *Mouvement des Entreprises de France* (MEDEF) zahrnuje 250 podniků, jež přijímají závazky z konference Rio+20;

— v Británii působí skupina podniků v podobném duchu v rámci projektu Prince z Walesu s názvem „Accounting for sustainability“;

⁽⁵⁾ Viz publikace Komise s názvem „Sustainable Industry: Going for Growth & Resource Efficiency“ (Udržitelný průmysl: cesta k růstu a účinnému využívání zdrojů), červenec 2011. Viz také „Study on the Competitiveness of European Companies and Resource Efficiency“ (Studie konkurenceschopnosti evropských podniků a účinného využívání zdrojů), červenec 2011, a „Study on the Competitiveness of the EU eco-industry“ (Studie konkurenceschopnosti ekoprůmyslu EU), září 2009.

- nizozemská koalice *Dutch Sustainable Growth Coalition* založená roku 2012 zahrnuje sedm předních podniků z různých odvětví v rámci sdružení zaměstnavatelů VNO-NCW. Tato koalice rozvíjí cíle, postupy a metody k zajištění dlouhodobého udržitelného růstu, včetně dodavatelského i odběratelského hodnotového řetězce;
- iniciativa *UK Sustainable Investment and Finance Association* usiluje o dlouhodobé investice podniků a vlastníků aktiv. V listopadu 2012 v Londýně proběhla první výroční konference celosvětových bank a podniků zaměřujících se na udržitelné investice *Banking Environment Initiative Forum 2012*.

4.6 Stále ještě existují podstatné rozdíly, jež pravděpodobně souvisejí se stavem hospodářského rozvoje a s tím, do jaké míry jsou státní ekonomiky a VaV propojeny s vývojem probíhajícím za hranicemi vnitrostátního a evropského kontextu. V nedaleké budoucnosti budou však podniky v celé Evropě působit ve stejném světovém rámci, což bude vyžadovat obdobné přístupy a reakce. Na tuto skutečnost se bude muset připravit management i vzdělávání a odborná příprava.

4.7 Je možné identifikovat určité společné rysy:

- Je stále málo hmatatelných výsledků mezinárodních politických jednání, což je důsledkem různících se politických názorů, postupů a socioekonomických tlaků. Naproti tomu se nové postoje uplatňují v podnikatelských kruzích, především pak v západním světě.
- Posledním trendem je závazek vedoucích představitelů podniků a angažované vedení, což vede k většímu soustředění managementu. Udržitelná řešení mají vyšší prioritu v interních diskusích a procedurách ve společnostech. To je příznakem nové fáze zahrnující přizpůsobení budoucích obchodních modelů, odborné přípravy a plánování kariéry i změnu myšlenkových schémat zaměstnanců jednotlivých podniků.
- Nastává posun k dlouhodobějším řešením, aniž by se opouštěly účinné krátkodobé kroky.
- Součástí tohoto procesu jsou často dodavatelé a odběratelé.
- Vedle tradičních zainteresovaných subjektů, jako jsou zaměstnanci a sociální partneři, jsou rostoucí měrou využívány diskuse s nevládními organizacemi a významnějším faktorem se postupně stávají také spotřebitelé.
- Zvýšená pozornost se věnuje odborné přípravě a průběžné odborné přípravě i učení na vysokých a obchodních školách. Mladé zaměstnance přitahuje tento nový styl, jenž také usnadňuje přístup na trh práce.
- Tyto trendy musejí být chápány v souvislosti s cíli veřejné sféry v oblasti udržitelnosti a evropské konkurenceschopnosti.

5. Udržitelné nízkouhlíkové strategie

5.1 Nízkouhlíkové strategie budou hrát zásadní úlohu v podpoře udržitelného růstu. Jsou provázány s průmyslovou politikou EU.

5.2 Evropský průmysl je v současné době nucen reagovat na spleť množství politických cílů a nástrojů na evropské, vnitrostátní, a dokonce i místní úrovni, jež se zaměřují na snížení emisí CO₂, obnovitelné zdroje energie a energetickou účinnost. Cíle a nástroje jsou někdy nejednoznačné, překrývají se a nejsou řádně integrovány. Má-li být zajištěna efektivita a nákladová účinnost, potřebuje průmysl jednodušší, předvídatelné a integrované politiky.

5.3 Přechod k udržitelné nízkouhlíkové ekonomice probíhá především díky úsilí o snížení nákladů po nárůstu cen ropy a energie, k němuž došlo před rozvojem kultury ochrany životního prostředí, již podněcují dopady (skutečné či očekávané) změny klimatu způsobené emisemi skleníkových plynů.

5.4 Podle názoru EHSV by soudržný a konzistentní rámec pro bezpečnější, konkurenceschopnější a nízkouhlíkové dodávky energie, uplatňovaný konzistentně v členských státech, měl spočívat na čtyřech hlavních pilířích, jimiž by měly být:

- soudržná politika v oblasti energetiky a klimatu pro sektory spadající do systému obchodování s emisemi (ETS), založená na vědecky doložených výstupech,
- využití výhody možného přispění odvětví, jež nespádají do ETS,
- zesílení vazby spojující výzkum a vývoj a inovace s politikou v oblasti energetiky a klimatu,

- energetická infrastruktura a předpisy, jež umožňují účinný přenos energie a inteligentní využití energetických sítí, moderní skladovací kapacity a flexibilní řízení poptávky.

5.5 Pro průmysl a energetiku bude systém ETS hlavním politickým nástrojem EU k dosažení cílů snížení emisí skleníkových plynů harmonizovaným a nákladově efektivním způsobem. Je třeba jej provádět na tržním základě. EHSV však poznamenává, že je ještě třeba vyřešit tři zásadní otázky:

- Systém ETS by měl podnikům nabízet dlouhodobou stabilitu investic, což v současnosti neplatí;
- v Evropě je nutné se vyhnout nákladné a škodlivé nadměrné regulaci, aby bylo možné přesně sladit koordinaci veřejných a soukromých subjektů;
- Systém ETS by měl zohledňovat různou míru konkurenceschopnosti podniků a odvětví. Tento problém bude ještě vážnější, jakmile budou vytyčeny vyšší cíle a nebudou-li ostatní subjekty ve světě ochotny nebo schopny rozvíjet či plnit udržitelné nízkouhlíkové cíle. Je třeba se vyhnout izolovaným evropským přístupům, jež jsou z hlediska investic a zaměstnanosti v globálních odvětvích kontraproduktivní.

5.6 Kromě toho panuje široká shoda, že jsou potřebné podstatné počáteční investice do veřejné infrastruktury, tedy do evropské energetické sítě. Zásadní význam bude mít úsilí veřejných subjektů při poskytování počátečních investic a povzbuzení důvěry mezi soukromými investory. To by mělo být projednáno v Radě a být součástí iniciativy EU pro růst.

5.7 Mělo by to také zmírnit pozorovatelný trend přemísťování určitých evropských průmyslových aktivit do jiných regionů světa, k němuž dochází navzdory skutečnosti, že strategie Evropa 2020 a její provádění berou v potaz rizika úniku uhlíku.

5.8 Veškeré případné návrhy na strukturální zlepšení systému ETS by měly řešit otázky zmíněné v odstavcích 5.4 a 5.5. Současná diskuse o úpravě systému ETS se nevěnuje dostatečně těmto otázkám ani změně podoby tohoto systému.

Počínaje rokem 2020 by upravené hlavní směry měly vést ke stabilním cenám CO₂, díky nimž by účastníci trhu měli být schopni přijímat dlouhodobá investiční rozhodnutí o nízkouhlíkových řešeních. Díky lepšímu nastavení ETS by nebyly nutné krátkodobé politické zásahy.

5.9 Lepší nastavení ETS je rovněž zapotřebí k tomu, aby byl systém lépe přijímán veřejností a pracovníky. Zatímco se očekává rychlé vymizení některých „tradičních“ pracovišť, nedošlo zatím k řádnému usazení nových pracovišť, „zelených“ a nízkouhlíkových. V důsledku příliš překotných změn je přechod k nízkouhlíkovému hospodářství často vnímán jako ohrožení tradičních výrobních oblastí. Je potřebný sociální dialog na různých úrovních, aby se zvýšila transparentnost a zlepšilo přijetí lidmi, jichž se strategie týkají, aby mohly být zahájeny programy vzdělávání a rekvalifikace pro všechny pracovníky, jež by uvedly jejich dovednosti do souladu s měnícími se požadavky trhu práce.

5.10 Největší význam má potřeba nové politiky v oblasti výzkumu a vývoje a inovací, jež se musí zaměřit na vytváření hodnot ve složitých (mezinárodních) hodnotových řetězcích se zaměřením na nízkouhlíkovou ekonomiku. Je třeba rozšířit stávající technologickou orientaci. Změna klimatu, nastupující nedostatek strategických zdrojů a následný růst cen si žádají změnu myšlení v odvětví energetiky a těžby surovin. V úvahu je nutné vzít procesy dohánění rozvoje včetně transferu technologií v rozvojových a nově se rozvíjejících zemích. Poptávka po zdrojích roste, zatímco restrukturalizace energetických systémů a zvyšování účinnosti využívání zdrojů jsou riskantní a velice nákladné. Úspěch bude také záviset na různých těsně propojených průmyslových odvětvích a oblastech působnosti. Všechny uvedené faktory naléhavě vyžadují systematické technologické směřování v EU⁽⁶⁾ opírající se o konsistentní politické rozhodování.

5.11 Integrované přístupy sahají za hranice výrobní fáze a usilují o zlepšení environmentálního hlediska na každém stupni životního cyklu, tj. u návrhu, surovin, montáže, distribuce i likvidace. Je zapotřebí, aby veřejné i soukromé zainteresované subjekty projednaly integrované výrobní politiky. Je třeba je přesně definovat tak, aby nedošlo k nadměrné regulaci. Ve vhodných případech jsou jedním z použitelných nástrojů dohody mezi výrobci a státy nebo Unií, pokud jde o ekologická označení, energetické štítky, ekologický design, zákazy určitých látek či vyznačování ekologické stopy. Mají-li být ekologická označení efektivní, musejí obsahovat přiměřené a spolehlivé informace pro spotřebitele včetně těch, jež stanoví směrnice o nekalých obchodních praktikách, jež musí být řádně prováděna.

⁽⁶⁾ Především 8. rámcový program.

5.12 Rovněž značné výdaje na základní a aplikovaný VaV jsou nezbytným předpokladem dosažení cíle, jímž jsou bezpečné, celosvětově konkurenceschopné a účinné dodávky energie pro Evropu za přiměřené ceny, jejichž zárukou je účinná energetická infrastruktura a odpovídající předpisy (7).

5.13 Společnosti ovlivní systémové inovace napříč hranicemi odvětví a integrované řetězce vytváření hodnot, protože světové energetické systémy založené na fosilních palivech budou muset být v dlouhodobém horizontu dekarbonizovány a nedostatek surovin bude vyžadovat ekonomiku šetrně zacházející se zdroji. Udržitelnost se tak krůček po krůčku prosazuje na všech trzích a tento vývoj posouvá tradiční hranice mezi odvětvími a podněcuje vznik nových hodnotových řetězců.

5.14 Probíhající diskuse také vede k rostoucímu počtu iniciativ vznikajících v podnicích postupem zdola nahoru. Velké společnosti i malé a střední podniky rozvíjejí strategie nízkouhlíkového podnikání a modely pro celý hodnotový řetězec. Konkurenční výhody přinese také předvídaní budoucích energetických požadavků. To vyžaduje odpovídající legislativu. Do běžné praxe řady podniků pronikají interně vznikající inovativní myšlenky a procesy ve výrobě a organizaci od vrcholového vedení až po výrobní provozy.

5.15 Mezi ně patří například:

5.15.1 Vzhledem k tomu, že prostředí v budovách se podílí významnou měrou na konečné poptávce po energii, je možné podstatně snížit spotřebu fosilních zdrojů energie nákladově efektivním způsobem: zlepšením energetické výkonnosti existujících i nových budov, např. využitím izolací nebo lepších technologií vytápění. Jiným příkladem jsou projekty společností a obcí zaměřené na budování přenosové infrastruktury a přenos energie vyrobené v místě udržitelným způsobem. Tato hlediska a jejich specifické souvislosti budou pojednány v samostatném stanovisku EHSV (8).

5.15.2 Asociace Euracoal navrhuje třístupňovou strategii čistého uhlí pro toto odvětví s ohledem na zjištění Energetického plánu do roku 2050. Strategie zahrnuje zavedení moderní technologie v uhelných energetických zdrojích, související

snížení emisí, vývoj další generace vysoce účinných flexibilních technologií, demonstrace a zavedení zachycování, ukládání a dopravy CO₂ společně se zachycováním a ukládáním CO₂ z jiných paliv a odvětví. Je zde prostor ke zlepšení možností vývozu čistých uhelných technologií z Evropské unie.

5.15.3 Velmi proaktivní je lesní průmysl založený na obnovitelných surovinách, který již ze své podstaty využívá obnovitelné energetické zdroje. Pro to, aby mohly být na trh úspěšně uvedeny průlomové technologie a nové výrobky, má zásadní význam odvětvově specifický balíček politik včetně VaV. Je třeba nalézt vhodnou rovnováhu mezi surovinami a energetickým využíváním surovin. Politiky musí být v souladu s globálním vývojem, dalšími oblastmi politik a investičními cykly v průmyslu.

5.15.4 Probíhají iniciativy průřezového charakteru. Partnerství veřejného a soukromého sektoru jako iniciativa pro udržitelná zpracovatelská odvětví prostřednictvím zdrojů a energetické účinnosti (*Sustainable Process Industries through Resources and Energy Efficiency – SPIRE*) nebo iniciativa pro průmyslový výzkum energetických materiálů (*Energy Materials Industrial Research Initiative – EMIRI*) by měla být považována za vysoce prioritní a mělo by pro ně být zajištěno potřebné financování v rámci programu Horizont 2020.

5.16 Právě teď na úrovni EU vyvíjí plány dlouhodobého postupu k nízkouhlíkové ekonomice několik dalších odvětví.

5.17 Součástí řešení a významným přínosem k budování nízkouhlíkového hospodářství bude též přechod k biohospodářství pro Evropu. Společnosti přicházejí s novými biologickými výrobky a řešeními, jež splňují rostoucí požadavky a očekávání.

6. EU, vlády, zainteresované subjekty

6.1 K účinnému fungování musí být výše popsané postupy doplněny a zasazeny do technologických, hospodářských a sociálních rámcových podmínek. Patří k nim cílené podnikové výzkumné a investiční programy a strukturovaný dialog na odvětvové i podnikové úrovni s veřejnými orgány EU i členských států a řadou zainteresovaných subjektů.

6.2 EU a členské státy by v rámci iniciativy pro růst měly zvážit uvolnění nevyužitých nebo zcela nových zdrojů k financování naléhavých opatření. RP7 a 8 by měly podpořit převratné technologie a inovační projekty. Podpůrnou úlohu by měla převzít také EIB. EHSV v tomto ohledu doporučuje zvážit jako možný nástroj použití daňových úlev.

(7) Viz výše odst. 5.4, čtvrtá odrážka.

(8) CCMI/106, stanovisko ke sdělení Komise Strategie pro udržitelnou konkurenceschopnost odvětví stavebnictví a jeho podniků.

6.3 Technologické platformy EU, jež jsou většinou řízeny průmyslem, propojují podniky, výzkumné ústavy, akademickou obec a názory veřejné sféry na možný vývoj⁽⁹⁾. Mají klíčovou úlohu při analyzování globálních trendů a očekávání a také při společném určování cílů a harmonogramů.

6.4 Stanovení tržních záměrů vyžaduje diskusi a testování s dodavateli a odběrateli, stejně jako se zúčastněnými stranami, jako jsou sociální partneři, nevládní organizace, regionální orgány a spotřebitelé. EU a vlády jsou odpovědné za legislativu a regulaci, což by však nikdy neměl být jednosměrný proces. Měl by být propojen s proveditelnými plány postupu a probíhajícími procesy a plánováním ve vedoucích společnostech⁽¹⁰⁾. To vyžaduje průběžnou výměnu analýz a testování názorů mezi veřejným a soukromým sektorem.

6.5 Politická diskuse se často zaměřuje v první řadě na iniciativy shora dolů ze strany EU (nebo vlád) ve vztahu ke změně klimatu, demografickému vývoji, zdraví, potravě, vodě atd. bez zohlednění současné situace v oblasti obchodu. EHSV žádá, aby do celkového přístupu byly začleněny analýzy a řešení nabízené soukromými podniky, jež sdílejí tyto obavy. Zvláště potřebné k řešení hlavních problémů budou soukromé investice podporované kvalifikovanou pracovní silou.

6.6 Součástí modernizačních postupů musí být začlenění sociálních cílů do fungování podniků a potřeba zachování angažovanosti zaměstnanců. EU a členské státy by prostřednictvím

výborů pro odvětvový a meziodvětvový sociální dialog měly šířit a provádět opatření na podporu sociálně přijatelného řízení přechodu k nízkouhlíkové ekonomice. Kromě důrazu na dovednosti, které dělníci a zaměstnanci potřebují⁽¹¹⁾, je třeba rovněž vzít v úvahu kvantitativní aspekty a harmonogramy.

6.7 Společné úsilí zaměřené tímto směrem ze strany vlád, administrativy, společností a zástupců zaměstnanců a dělníků se může odrazit v aktualizaci školních osnov a také ve vzdělávacích programech, programech odborné přípravy a učňovské přípravě s cílem překonat historicky vysokou míru nezaměstnanosti.

6.8 Významným, ne-li rozhodujícím hlediskem je dosažení rovných podmínek pro všechny na celosvětové úrovni, mimo jiné prostřednictvím globálních standardů a osvědčení, transparentní právní úpravy, symetrického přístupu na trh, ochrany duševního vlastnictví a shodné úrovně ochrany spotřebitele. Musejí být také respektována základní pracovní práva. Tato hlediska by měla být nedílnou součástí evropské obchodní politiky⁽¹²⁾.

6.9 EHSV je přesvědčen, že všichni aktéři by měli brát v úvahu proces, jímž společnosti a seskupení společností z vlastní iniciativy stanovují požadavky a postupy, protože včasné dosažení požadovaných záměrů může být spojeno s velkou zátěží.

V Bruselu dne 13. února 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽⁹⁾ Viz mj. stanovisko EHSV k tématu Evropské technologické platformy (ETP) a průmyslové změny, Úř. věst. C 299, 4.10.2012, s. 12.

⁽¹⁰⁾ Viz mj. stanovisko EHSV k tématu Průmyslové změny schopné vytvořit udržitelná průmyslová odvětví s vysokou energetickou náročností, která dosáhnou cíle menší energetické náročnosti vytyčeného ve strategii Evropa 2020, Úř. věst. C 43, 15.2.2012, s. 1; stanovisko EHSV k tématu Podpora udržitelných zelených pracovních míst pro balíček EU v oblasti energetiky a změny klimatu, Úř. věst. C 44, 11.2.2011, s. 110; stanovisko EHSV Plán energetické účinnosti 2011, Úř. věst. C 318, 29.10.2011, s. 155.

⁽¹¹⁾ Stanovisko EHSV ke stěžejní iniciativě Komise Agenda pro nové dovednosti a pracovní místa: evropský příspěvek k plné zaměstnanosti, COM(2010) 682 final, Úř. věst. 318, 29.10.2011, s. 142.

⁽¹²⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu Vnější rozměr evropské průmyslové politiky: zohledňuje řádně obchodní politika EU zájmy evropského průmyslu?, Úř. věst. C 218, 23.7.2011, s. 25.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Obchodní vztahy mezi velkými maloobchodními řetězci a dodavateli potravin – současný stav (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2013/C 133/03)

Zpravodaj: **pan ŠARMÍR**

Dne 12. července 2012 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 písm. A prováděcích předpisů k jednacímu řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Obchodní vztahy mezi velkými maloobchodními řetězci a dodavateli potravin – současný stav.

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 9. ledna 2013.

Na 487. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. února 2013 (jednání dne 13. února 2013), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 79 hlasy pro, 6 hlasů bylo proti a 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV konstatuje, že velké maloobchodní řetězce tvoří ve všech zemích oligopol. Podle statistik věnovaných podílům na trhu pouze hrstka maloobchodníků všude kontroluje jeho větší část. Podle EHSV dává postavení oligopolu společností, jež jsou jeho součástí, obrovskou sílu při jednání s dodavateli, a to do té míry, že jim mohou diktovat obchodní podmínky, které nejsou ani zdaleka vyvážené.

1.2 EHSV konstatuje, že řetězce, jež tvoří oligopol, si konkurují mezi sebou pouze vůči spotřebitelům. Navzájem bojují o jejich přízeň, avšak vůči dodavatelům se jejich konkurence téměř neprojevuje. Nicméně i konkurence mezi řetězci ve vztahu ke spotřebitelům se v praxi odehrává zejména na poli cen, za něž prodávají veřejnosti; to dostatečně nezohledňuje nejruznější sociální a environmentální otázky, jež jsou součástí celkové jakosti ⁽¹⁾.

1.3 EHSV konstatuje, že tvorba cen a marže pro jednotlivé aktéry jsou velmi neprůhledné. Kvůli tzv. zpětným bonusům (*back margin*), které dodavatelé poskytují velkým distribučním řetězcům, totiž nákupní cena neodráží skutečný výnos dodavatelů z jejich výrobků.

1.4 EHSV je přesvědčen, že když má smluvní strana takové postavení, které jí umožňuje diktovat podmínky svým obchodním partnerům, smluvní svoboda neexistuje. Podle EHSV je projevem chybějící skutečné smluvní svobody využívání nekalých praktik narušujících hospodářskou soutěž velkými maloobchodními řetězci vůči dodavatelům potravin. Nekalé praktiky škodí nejen výrobcům, ale též spotřebitelům (hlavně

z dlouhodobého hlediska). Obecně řečeno, stávající rozsah fenoménu nekalých praktik škodí veřejnému zájmu, konkrétně hospodářskému zájmu států.

1.5 Podle EHSV k nekalým praktikám, jež obzvláště vyvolávají obavy, dochází pouze v rámci vztahů mezi velkými maloobchodními řetězci a dodavateli potravin. Neuchyluje se k nim ani potravinářský průmysl ve vztahu k zemědělcům, ani velké maloobchodní řetězce ve vztahu k dodavatelům jiného zboží, než jsou potraviny.

1.6 EHSV konstatuje, že v některých členských státech byly pokusy zemědělců a zpracovatelů o založení seskupení výrobců potrestány vnitrostátními orgány pro hospodářskou soutěž, neboť váha těchto seskupení byla posuzována pouze na základě vnitrostátní produkce.

1.7 EHSV konstatuje, že došlo k selhání trhu, neboť stav se uvnitř nedostatečně regulovaného rámce nadále zhoršuje.

1.8 Podle EHSV samoregulace nepředstavuje dostatečný lék na konstatovanou narušení obchodní soutěže. K opětovnému vyvážení dotyčných obchodních vztahů nepřispějí „etické kódexy“. Sama povaha těchto nekalých praktik vyžaduje a odůvodňuje jejich zákaz formou zákona.

1.9 EHSV žádá Evropskou komisi, aby se začala věnovat tématu oligopolů, prozkoumala jejich skutečnou váhu a vliv, určila, do jaké míry lze přirovnat jejich účinek k monopolům, a následně odpovídajícím způsobem upravila zásady pro regulaci hospodářské soutěže.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV k tématu Model Společenství v oblasti zemědělství – jakost produkce a informování spotřebitelů jako součást konkurenceschopnosti, Úř. věst. C 18, 19.1.2011, s. 5.

1.10 EHSV žádá Evropskou komisi, aby taktéž uznala nedostatek smluvní svobody ve vztazích mezi velkými maloobchodními řetězci a dodavateli potravin.

1.11 EHSV žádá Evropskou komisi, aby navrhla řešení, jež by umožnila celý systém zprůhlednit. Ideální by bylo, aby se zpětné bonusy poskytované velkým maloobchodním řetězcům uplatňovaly dříve, tedy aby byly řetězce povinny zapracovat nejruznější služby účtované dodavatelům do nákupní ceny produktů. To by umožnilo zjistit, kolik ve skutečnosti dodavatel dostal za svůj produkt.

1.12 EHSV žádá Komisi o vydání jasných pokynů vnitrostátním orgánům pro hospodářskou soutěž, aby při posuzování síly vyjednávací pozice seskupení výrobců zohledňovaly náležitý trh, konkrétně všechny potravinářské výrobky stejné kategorie nabízené na trhu daného státu, a nejen ty, které byly vyrobeny v dané zemi.

1.13 EHSV naléhavě žádá Evropskou komisi, aby opustila myšlenku samoregulace a navrhla závazný právní předpis za účelem zlepšení situace v rámci zemědělsko-potravinářského řetězce a současně podpořila nenarušenou hospodářskou soutěž. Koncepce právního předpisu by se neměla zakládat na ochraně hospodářské soutěže, ale měla by umožnit státu, o jehož hospodářský zájem se jedná, aby v soudním a správním řízení zasáhl jako návrhovač.

1.14 EHSV se domnívá, že je třeba vytvořit právní předpisy v duchu „společenské volby“, která překračuje výhradně obchodní logiku, aby se zastavil trend soustřeďování stále silnějších velkých maloobchodních řetězců a podpořily jiné podoby obchodu, jako jsou nezávislí maloobchodníci, místní trhy či přímý prodej výrobcí spotřebitelům. V této souvislosti EHSV žádá, aby Komise věnovala v připravovaných dokumentech o boji proti plýtvání potravinami zvláštní pozornost kratším zásobovacím řetězcům.

2. Odůvodnění

2.1 Vývoj vnímání velkých maloobchodních řetězců

Otázka obchodních vztahů mezi velkými maloobchodními řetězci a dodavateli potravin vyvolává stále větší zájem, a dokonce i obavy. Nicméně před deseti lety bylo toto téma tabu nejen pro orgány a instituce UE, ale též pro většinu novinářů⁽²⁾, a to navzdory skutečnosti, že ve Francii byly pokusy o vytvoření právních předpisů zaznamenány od roku 1992 a že

⁽²⁾ Jeden z mála odborníků, kteří si tehdy troufli veřejně upozornit na zneužívání postavení velkých maloobchodních řetězců, byl Christian Jacquiau, autor knihy *Coullisse de la grande distribution* (Zákulisí velkých maloobchodních řetězců) a článku s názvem *Racket dans la grande distribution à la française* (Vydírání po francouzsku ve velkých maloobchodních řetězcích), uveřejněného v *Le Monde diplomatique* (v prosinci 2002).

ve Spojeném království provedl Výbor pro hospodářskou soutěž v letech 1999 a 2000 šetření zaměřené na zneužívání postavení velkých maloobchodních řetězců vůči dodavatelům potravin, jehož závěrem bylo, že supermarkety svou nákupní sílu zneužívají (tento termín vystihuje schopnost nakupujícího získat výhodnější nákupní podmínky, než by bylo možné na plně konkurenčním trhu⁽³⁾). Velké maloobchodní řetězce se obecně považovaly za veřejně užitečný fenomén prospěšný všem, a jejich rozvoj byl dokonce považován za projev dobrého ekonomického zdraví země. Veřejné orgány a média zmiňovaly především nepopíratelně kladné stránky, zejména možnost spotřebitelů nakoupit téměř vše na jednom místě a za zajímavou cenu, taktéž nabízené zázemí (například dostatek parkovacích míst) a služby. V posledních přibližně pěti letech se situace radikálně změnila a evropské instituce uveřejnily řadu kritických dokumentů věnovaných tomuto tématu.

2.2 Postavení oligopolu velkých maloobchodních řetězců

2.2.1 Velké maloobchodní řetězce se začaly rychle rozvíjet přibližně před třiceti lety a tento vývoj úzce souvisel s postupem globalizace. Většina velkých obchodních společností, které v současné době kontrolují maloobchodní trh, jsou ve skutečnosti nadnárodní podniky. Dokážou totiž dokonce mnohem lépe těžit z nových podmínek, jež jsou důsledkem globalizace, než malé a střední podniky (MSP).

2.2.2 Nadnárodní podniky (včetně velkých maloobchodních řetězců) mnohdy prosperují na úkor MSP. V mnoha oblastech pár velkých nadnárodních společností kontroluje převážnou část dotyčného trhu. Kromě maloobchodních společností jde například o farmaceutický průmysl, potravinářský průmysl, prodejce osiv⁽⁴⁾, společnosti zpracovávající ropu, bankovní sektor a tak dále. Tyto nadnárodní společnosti nepředstavují monopoly; ve většině případů musí na stejném trhu čelit konkurenci dalších nadnárodních podniků, či dokonce MSP, a proto se nejedná o dominantní postavení na trhu⁽⁵⁾.

2.2.3 Velké evropské maloobchodní společnosti se aktivně podílejí na dobývání světového trhu. V řadě zemí je přítomen britský řetězec Tesco, francouzské maloobchody Auchan a Carrefour, německé a rakouské nadnárodní podniky Kaufland, Lidl, Metro či Billa a nizozemská společnost Ahold.

⁽³⁾ Consumers International, *The relationship between supermarkets and suppliers: What are the implications for consumers?* (Vztah mezi supermarkety a dodavateli – Jaké důsledky z toho plynou pro spotřebitele?), 2012, s. 2.

⁽⁴⁾ V roce 2009 kontrolovala 80 % světového trhu osiv pouze desítky společností, zatímco o 25 let dříve se výběru a prodeji osiv věnovaly stovky společností. Totéž platí pro agrochemické přípravky.

⁽⁵⁾ British Institute of International and Comparative Law, *Models of Enforcement in Europe for Relations in the Food Supply Chain* (Vzory pro vymáhání práva v Evropě v rámci vztahů v dodavatelském řetězci potravin), 23. dubna 2012, s. 4.

2.2.4 Výsledkem toho všeho je, že hrstka maloobchodníků účinně kontroluje maloobchod s potravinami v různých zemích. Například v Německu kontrolují čtyři společnosti 85 % trhu; ve Spojeném království 4 společnosti kontrolují 76 %; v Rakousku tři maloobchodníci kontrolují 82 %; ve Francii a v Nizozemsku 5 společností kontroluje 65 % a tak dále ⁽⁶⁾. Tato situace odráží skutečnost, že na jedné straně žádný maloobchodník neodpovídá oficiální definici dominantního postavení na trhu, ale na druhé straně tři z pěti obchodních společností kontrolují zásadní část trhu a vytvářejí oligopol.

2.2.5 Členové těchto oligopolů si mezi sebou bezesporu konkurují, avšak pouze ve vztahu ke spotřebitelům. Ve vztahu k dodavatelům se tato konkurence nikterak neprojevuje, zejména pokud se týká MSP. Na rozdíl od dodavatelů, kterých je mnohem více, mají nakupující velký výběr. Jinými slovy, dodavatelé musí vyvinout velké úsilí a udělat mnoho ústupků, aby mohli dodávat, zatímco nakupující si vybírají ty, kteří se „nejpružněji“ podřídí jejich podmínkám.

2.2.5.1 Nicméně oprávněné očekávání výrobce, že mu případně spravedlivá část z přidané hodnoty díky zdravým a spravedlivým obchodním vztahům s distributory, rovněž vyžaduje, aby byl pozorný k signálům ohledně očekávání spotřebitelů, které mu distributoři zprostředkovávají. Při jednání bude mít silnější pozici, pokud dokázal inovovat a přizpůsobit se poptávce, pokud jde o přípravu a prezentaci vlastního výrobku.

2.3 Nekalé obchodní praktiky

2.3.1 Díky své kupní síle tedy velké maloobchodní řetězce dokážou diktovat smluvní podmínky, jejichž povaha často umožňuje mluvit o zneužívání této síly. Takové smluvní podmínky se rovněž nazývají „nekalé obchodní praktiky“ a jejich neúplný výčet byl již několikrát vypracován. Vedle soustavného tlaku na výkupní ceny (směrem dolů), pozdních plateb či příliš dlouhých lhůt splatnosti velké maloobchodní řetězce formou nekalých praktik naprosto změnily klasický model spolupráce mezi dodavatelem a nakupujícím. S malým zjednodušením by bylo možné říct, že smluvní strany tradičně souhlasily s objemem a cenou dodávaného zboží stejně jako s dalšími potřebnými podmínkami, dodavatel následně dodal zboží a nakupující zaplatil. S příchodem velkých maloobchodních řetězců se tento model radikálně proměnil. Dnes musí stále hůře placení dodavatelé stále více platit či poskytnout jinou protihodnotu výměnou za služby nakupujícího. Takže ti, kdo by měli dostat peníze, dostávají faktury! Je třeba poznamenat, že

velkým maloobchodním řetězcům se tento nový model, který je dnes obecně akceptován, podařilo prosadit a nikdo – počínaje odpovědnými orgány – se nad tím nepozastavuje.

2.3.2 Obecně vzato lze říct, že nejčastější nekalé praktiky se týkají dvou stránek vztahů mezi dodavatelem a kupujícím ⁽⁷⁾. V prvním případě jde o přesunutí obchodních nákladů, to znamená nákladů na propagaci a marketing, nákladů na vybavení obchodů, prodej a režijní náklady jednotlivých obchodů, z kupujícího na dodavatele. Maloobchodníkům se daří dosáhnout tohoto cíle prostřednictvím nejrozličnějších „plateb“, jež jsou vnuceny dodavatelům, kam patří například informování o produktech či propagační prospekty. V druhém případě řetězec přenese na dodavatele náklady svého rizika podnikání, což se v praxi projevuje dodatečnými úpravami výkupních cen v závislosti na prodeji dotyčného zboží konečným spotřebitelům, aby veškeré odchylky oproti očekávanému objemu prodeje šly na vrub dodavatele. Druhého cíle se dosahuje pomocí složitého systému pro stanovení konečné čisté ceny (různé typy bonusů za navrácení zboží). Oba mechanismy deformují jednoduchý obchodní model, podle něž náklady na výrobu nese výrobce a obchodní náklady obchodník.

2.3.3 Tento nový model vztahů mezi maloobchodníkem a dodavatelem byl zaveden pod záminkou potřeby užší obchodní spolupráce kvůli tvrdší konkurenci na maloobchodním trhu. Podle uvažování řetězců by mělo být zájmem dodavatelů, aby prodej jejich výrobků stoupal, a proto je naprosto oprávněné, aby se finančně podíleli na obchodních nákladech. Ačkoli tento pohled ani zdaleka všichni nesdílejí, dodavatelé jej musí akceptovat. Nicméně velké maloobchodní řetězce se nespokojí jen s tímto, takže na poli rozšířené obchodní spolupráce dochází k ještě skandálnějšímu zneužitím. Buď jsou skutečně poskytnuté služby značně předraženy, nebo nakupující fakturují zcela fiktivní služby. Tomuto poslednímu zmíněnému druhu praktik se říká „bezpředmětná fakturace“, neboť zcela jasně zde chybí jakákoli protihodnota. Jako příklad stačí zmínit „platbu za stabilní spolupráci“, „platbu za vyhotovení faktury“, „platbu za uhrazení faktury“ či „příspěvek na úhradu nákladů podnikové oslavy“. Jakkoli to zní neuvěřitelné, takto nadepsané faktury řetězce dodavatelům potravin skutečně zasílaly.

2.3.3.1 Francouzští poslanci zjistili více než 500 důvodů, jež uvedla nákupní střediska ve snaze dožádat se dodatečných výhod od svých dodavatelů ⁽⁸⁾.

⁽⁶⁾ Consumers International, *The relationship between supermarkets and suppliers: What are the implications for consumers?* (Vztah mezi supermarketem a dodavateli – Jaké důsledky z toho plynou pro spotřebitele?), 2012, s. 5.

⁽⁷⁾ British Institute of International and Comparative Law, *Models of Enforcement in Europe for Relations in the Food Supply Chain*, 23. dubna 2012, s. 4.

⁽⁸⁾ Christian Jacquiau, „Racket dans la grande distribution à la française“ (Vydírání po francouzsku ve velkých maloobchodních řetězcích). *Le Monde diplomatique*, prosinec 2002, s. 4–5.

2.3.3.2 Podle konfederace zemědělsko-potravinářského průmyslu (FoodDrinkEurope) a Sdružení značkových průmyslových podniků (AIM) bylo v roce 2009 až 84 % evropských dodavatelů velkých maloobchodních řetězců obětí nedodržování smluvních podmínek; 77 % z nich čelilo výhrůžkám, že jejich produkty nebudou odebírány, pokud řetězcům neposkytnou neoprávněné výhody; 63 % byly sníženy jejich fakturační ceny bez oprávněného obchodního odůvodnění; 60 % z nich muselo provést platby postrádající jakoukoli skutečnou protihodnotu.

2.3.4 Fakturování velkých maloobchodních řetězců ve vztahu k dodavatelům způsobem zpětných bonusů činí systém cen zcela neprůhledným. Ani dodavatel ani žádný vnější pozorovatel tak nemůže znát skutečnou nákupní cenu. Obchodní politiky založené na metodě dvojité marže způsobují spotřebitelům a dodavatelům velké problémy⁽⁹⁾. Bylo by třeba zavést transparentnější systém.

2.4 Chybějící skutečná smluvní svoboda

2.4.1 Dodavatelé tento systém, který je pro ně silně nevýhodný, akceptují, protože nemají na výběr. Aby své produkty prodali, nemohou se obejít bez velkých maloobchodních řetězců a z tohoto důvodu nadále podepisují prodejní smlouvy, dokud jim tato spolupráce zaručuje minimální marži. Nekalé praktiky používané různými řetězci jsou téměř totožné, a proto není možné říct, zda je výhodnější spolupracovat s jedním spíše než s druhým z nich. Obchodní vztahy jsou poznamenány atmosférou strachu (z vyřazení z prodeje), což dokonce uznávají úřední dokumenty⁽¹⁰⁾.

2.4.2 Použití nekalých smluvních podmínek se obvykle považuje za nemorální. Nicméně vzhledem k praktikám představeným výše se toto označení jeví jako nedostatečné. V situaci, kdy obchodní podmínky diktuje strana, která je silnější, a druhá strana nemá skutečnou možnost je odmítnout, by bylo vhodné mluvit spíše o vydírání. Za těchto okolností je stejně málo vhodné mluvit o smluvní svobodě, k níž často odkazují maloobchodníci a odpovědné orgány. Stejně jako nelze smluvní svobodu předpokládat v případech vztahů mezi přirozenými monopoli (dodavatelé elektřiny či plynu apod.) na straně jedné a spotřebiteli na straně druhé, je iluzorní označovat tak realitu vztahů mezi velkými maloobchodními řetězci a dodavateli potravin.

⁽⁹⁾ Stanovisko EHSV Lepší fungování potravinového řetězce v Evropě, Úř. věst. C 48, 15.2.2011, s. 145.

⁽¹⁰⁾ Například zpráva Komise COM(2010) 355 final „Na cestě k efektivnějšímu a spravedlivějšímu vnitřnímu obchodnímu a distribučnímu trhu do roku 2020“, s. 8, či British Institute of International and Comparative Law, *Models of Enforcement in Europe for Relations in the Food Supply Chain* (Vzory pro vymáhání práva v Evropě v rámci vztahů v dodavatelském řetězci potravin), 23. dubna 2012, s. 4.

2.5 Důsledky a zjišťování obětí nekalých praktik

2.5.1 Používání nekalých praktik velkými maloobchodními řetězci má negativní dopad na dodavatele, ale rovněž na spotřebitele. Dodavatelé, zejména malí a střední výrobci, proto často čelí velmi obtížné hospodářské situaci, jež může vést až k zániku podniku, což se občas stává. Velké potravinářské společnosti se s takovými situacemi vypořádají mnohem lépe, neboť jsou schopné nižší zisk z výrobku kompenzovat velkým objemem dodávek. Navíc tyto nadnárodní potravinářské podniky rovněž disponují dost silnou vyjednávací pozicí – velké maloobchodní řetězce se bez jejich výrobků nemohou obejít, a tak s nimi nemohou jednat stejně jako s MSP. Výsledkem je skutečnost, že například ve Francii zabezpečují dodávky přibližně dvaceti velkých nadnárodních skupin 70 až 80 % obrátu velkých supermarketů⁽¹¹⁾.

2.5.2 Pokud se týká spotřebitelů, kteří mají podle odpovědných orgánů z tohoto systému velký prospěch, skutečnost je pro ně o dost méně růžová, než jak se nám to někdo snaží vylíčit. Několik důvodů totiž vede k možnému názoru, že používání nekalých praktik vůči dodavatelům má negativní dopad také na spotřebitele. Na jedné straně se spotřebitelé vždy setkávají s nevysokými cenami⁽¹²⁾, na druhé straně se zužuje výběr, inovace jsou méně časté a jakost řady potravinářských výrobků klesá kvůli soustavnému tlaku na nákupní cenu – a v konečném důsledku roste i cena maloobchodní⁽¹³⁾.

2.5.2.1 Velké maloobchodní řetězce mají rovněž celkem silný sociální dopad, neboť jejich fungování zcela narušilo jistá tabu života ve společnosti. Například neděle už není tak posvátná jako dříve, protože hypermarkety a supermarkety jsou otevřeny každý den v týdnu, či dokonce 24 hodin denně, a to se všemi důsledky pro pracovní podmínky.

2.5.3 Kromě potravinářského sektoru se fenomén velkých maloobchodních řetězců týká i dalších oblastí. Nicméně oběťmi nekalých praktik jsou hlavně výrobci potravin. Důvodů této skutečnosti je pravděpodobně vícero – jedním z nich je jistě

⁽¹¹⁾ Sgheri Marie-Sandrine, *La machine à broyer des PME* (Stroj na rozcrcení MSP), *Le Point*, Paříž, č. 1957 ze dne 18. března 2010, s. 88–89.

⁽¹²⁾ Například během mléčné krize v roce 2009 supermarkety během několika měsíců nadále prodávaly spotřebitelům mléko za stejnou cenu jako dříve navzdory výraznému poklesu výkupní ceny pro výrobce.

⁽¹³⁾ Consumers International, *The relationship between supermarkets and suppliers: What are the implications for consumers?* (Vztah mezi supermarketem a dodavateli – Jaké důsledky z toho plynou pro spotřebitele?), 2012, s. 12 a rovněž stanovisko EHSV, Úř. věst. C 255, 14.10.2005, s. 44.

větší výběr odbytišť, který mají výrobci jiných než potravinářských výrobků. Výrobci oděvů, nejrůznějších přístrojů pro domácnost, vydavatelé knih či výrobci sportovního vybavení mají vedle supermarketů k dispozici sítě specializovaných obchodů. Obavy zvláště o vztahy mezi velkými maloobchodními řetězci a dodavateli potravin jsou tedy odůvodněné.

2.5.4 Nekalé praktiky, na něž bylo upozorněno, jsou také o mnoho vzácnější ve vztazích mezi zemědělci a potravinářským průmyslem, kde podniky tohoto odvětví rovněž disponují výraznou kupní silou. Třebaže jsou jednání o výkupní ceně často celkem tvrdá, zástupce průmyslu naproti tomu obvykle nežádá po svém dodavateli příspěvek na prodej nové plnicí linky ... na rozdíl od velkého maloobchodního řetězce, který systematicky od svého dodavatele vyžaduje platbu za modernizaci obchodu či otevření obchodu nového.

2.5.5 Stručně řečeno, velká většina nekalých praktik, na něž bylo upozorněno, existuje pouze v rámci vztahu mezi supermarketem a dodavatelem potravin. Avšak kvůli důsledkům těchto praktik a rozsahu jejich používání je zde ještě třetí oběť: hospodářský zájem státu. To, že část dodavatelů nedokáže vyhovět požadavkům velkých maloobchodních řetězců, a z toho plynoucí hospodářské potíže přispívají k poklesu celého zemědělsko-potravinářského odvětví v několika zemích. Některé státy, kdysi potravinově soběstačné, tak o schopnost zabezpečení potravin pro své potřeby přišly, což se dnes jeví jako obzvláště nebezpečné.

2.6 Možná řešení

2.6.1 Od jisté doby se nekalé praktiky velkých maloobchodních řetězců vůči dodavatelům staly středem stále konkrétnější kritiky ze strany orgánů různých členských států i evropských institucí. První velmi kritický dokument přijal Evropský hospodářský a sociální výbor v roce 2005⁽¹⁴⁾. Nicméně především písemné prohlášení poslanců Evropského parlamentu⁽¹⁵⁾ podepsané většinou poslanců v lednu 2008 zahájilo skutečnou diskusi o tomto tématu. Po prohlášení následovalo několik dokumentů a studií vydaných Komisí, Parlamentem a EHSV⁽¹⁶⁾.

⁽¹⁴⁾ Stanovisko EHSV k tématu Sektor velkých maloobchodních řetězců – trendy a dopady na zemědělce a spotřebitele, Úř. věst. C 255, 14.10.2005, s. 44.

⁽¹⁵⁾ Písemné prohlášení č. 0088/2007 o šetření a nápravě zneužívání síly, kterého se dopouštějí velké supermarkety působící v Evropské unii.

⁽¹⁶⁾ Stanovisko EHSV k tématu Lepší fungování potravinového řetězce v Evropě, Úř. věst. C 48, 15.2.2011, s. 145.

2.6.1.1 Evropská síť pro hospodářskou soutěž sdružující Evropskou komisi a vnitrostátní orgány pro hospodářskou soutěž 27 členských států vydala zprávu, která navazovala na sdělení Komise o zlepšení fungování potravinového řetězce. Sdělení vyzývalo ke společnému postupu orgánů pro hospodářskou soutěž v rámci Evropské sítě pro hospodářskou soutěž, aby byly zjištěny specifické problémy vlastní trhům s potravinami a aby byl rychle koordinován další postup. Komise zřídila Fórum na vysoké úrovni pro lepší fungování potravinového řetězce, které se opírá o práci několika platform odborníků, mimo jiné i platformy pro smluvní postupy mezi podniky (*business to business*) pověřené stanovením nejvhodnější metodiky k zamezení nekalým praktikám. Poté, co všichni účastníci zemědělsko-potravinářského řetězce vyjádřili souhlas se základními zásadami, byla platforma pověřena nalezením konsensu, pokud jde o jejich zavedení do praxe. Do dnešního dne se však nedohodli na uspokojivém kompromisním znění dobrovolného kodexu.

2.6.2 Situace se stala politicky citlivou a orgány jsou naléhavě vyzývány k reakci. Nicméně regulace prostřednictvím pouhých tržních sil selhala a dnes je jen vzácně považována za optimální řešení, protože v průběhu posledních desetiletí vyznačujících se systémem neregulovaných obchodních vztahů se potíže nadále prohlubovaly. Z možných řešení se přikláníme k regulaci, samoregulaci či zřízení seskupení výrobců a zpracovatelů, jejichž síla by mohla vyvážit kupní sílu velkých maloobchodních řetězců.

2.6.3 Etické kodexy představují takzvané „měkké“ řešení. Jde o dobrovolný závazek, že nedojde k použití dotyčných praktik. Samoregulace byla přijata ve Spojeném království, ve Španělsku a v Belgii. Výsledky nejsou ani uspokojivé ani přesvědčivé. Kromě toho, že se samoregulací nejsou žádné pozitivní zkušenosti, vedou etické kodexy též k položení filosofické otázky: O jaké etice se vlastně mluví v případě nadnárodního podniku? Etice řídicích pracovníků, akcionářů či společnosti samé? Skutečnými vládci nadnárodních firem jsou akcionáři, kteří jsou často anonymní a pro něž často vlastnictví akcií nepředstavuje nic jiného než čistě finanční investici. Pokud jde o chování podniku a případné využívání nekalých praktik, jejich osobní odpovědnosti se to netýká. Proto je v případě velkých maloobchodních řetězců obtížné považovat etiku za vhodný referenční koncept.

2.6.4 Evropská komise i další orgány důrazně doporučují zemědělcům a malým a středním podnikům, aby se seskupily a posílily tak svou vyjednávací pozici při obchodních jednáních s nákupčími řetězci. Nicméně v některých členských státech, kde se podniky tímto způsobem spojily, byla tato iniciativa vnitrostátními orgány pro hospodářskou soutěž potrestána

s tím, že jde o „kartelovou dohodu“. Podle místních orgánů byla totiž část trhu kontrolována takovými seskupeními výrobců příliš výrazná; avšak v úvahu se brala pouze domácí výroba, a nikoli výrobky pocházející z jiných zemí. Při určování velikosti podílu na trhu ovládaného nějakým podnikem obvykle neberou zmiňované orgány z nějakého těžce pochopitelného důvodu v potaz všechny výrobky nabízené na domácím trhu.

2.6.5 Pokud jde o regulaci, v řadě členských států proběhly více či méně odvážné pokusy. Některé země zakázaly používání určitých praktik (například zákaz ztrátového prodeje platí v polovině členských států), jiné přijaly specifické odvětvové právní předpisy, jako například v Maďarsku, Itálii, České republice, v Rumunsku, na Slovensku a v Polsku, či změnily své normy jako v Lotyšsku a ve Francii. V posledních letech byly přijaty zákony týkající se potlačování nekalých praktik velkých maloobchodních řetězců zejména několika postkomunistickými zeměmi střední a východní Evropy. Důvodem je pravděpodobně to, že situace v této oblasti vzbuzuje nejvážnější obavy. Mimo jiné jsou zde velké maloobchodní řetězce na rozdíl od západní Evropy téměř výhradně v rukou zahraničních společností, jež mají přednostní smlouvy s dodavateli svých zemí původu či ze zemí, kam přišly dříve. Výsledkem je úpadek zemědělsko-potravinářského odvětví v této oblasti.

2.6.6 Je pravda, že uplatnění těchto právních předpisů není snadné, zejména proto, že oběti zneužití z řad dodavatelů se z existenčních důvodů bojí stěžovat si. Navzdory tomu však tyto zákony představují vhodnější reakci než etické kodexy. Za prvé proto, že nekalé praktiky jsou v rozporu nejen s etikou, ale též se základními zásadami spravedlnosti. Nezávisle na potížích souvisejících s uplatňováním zákona už jen tento důvod sám o sobě stačí k tomu, aby je zákon zakázal. Za druhé proto, že systematická práce na poli právních předpisů již ve Francii přinesla jisté ovoce⁽¹⁷⁾.

2.6.7 Komise uznává, že potíže existují, ale zatím dává přednost samoregulaci a kritizuje roztříštěnost evropského soudního prostoru. Zákony přijaté v různých členských státech mezi sebou skutečně nejsou příliš kompatibilní. Právě proto by

jediným způsobem, jak překonat tuto roztříštěnost a nekompatibilitu, bylo přijetí závazné evropské právní úpravy. EHSV důrazně doporučuje Evropské komisi, aby v tomto směru podnikla potřebné kroky. Z praktických důvodů se jeví vhodné nezakládat případnou evropskou právní úpravu na koncepci ochrany hospodářské soutěže, která by dodavatelům ukládala postavit se coby poškozená strana velkým maloobchodním řetězcům před soudem. Podle francouzské koncepce má úlohu navrhovatele zastávat stát, jehož hospodářský zájem je rovněž ve hře. To by umožnilo zamezit dobře známým potížím spjatým s obavou dodavatelů podat stížnost.

2.6.7.1 Tato právní úprava by měla ukládat povinnost uzavřít písemnou smlouvu, v níž by byla uvedena délka její platnosti, množství a popis prodávaného produktu, cena a dodavatelské a platební podmínky, jinak by smlouva byla neplatná. Platba by se měla uskutečnit ve 30denní lhůtě stanovené zákonem pro zboží podléhající zkáze a do 60 dnů v případě ostatního zboží, jinak by hrozily sankce. Především by bylo třeba zakázat:

- přímé či nepřímé diktování podmínek nákupu, prodeje nebo jiné druhy závazných smluvních podmínek, stejně tak mimosmluvní podmínky a podmínky se zpětnou platností;
- používání rozdílných podmínek pro srovnatelné služby;
- podmiňování uzavření či plnění smluv stejně jako pokračování či pravidelnost obchodních vztahů výkonem služeb, které nikterak nesouvisejí s předmětem smlouvy a daným obchodním vztahem;
- přijímání nepovinných jednostranných služeb, které jsou vzhledem k povaze či obsahu obchodních vztahů neodůvodněné;
- jakékoli další nekalé chování s ohledem na obchodní vztah jako celek.

V Bruselu dne 13. února 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽¹⁷⁾ Podle DGCCRF (Generálního ředitelství pro hospodářskou soutěž, spotřebu a boj proti podvodům) klesly zpětné bonusy velkých supermarketů na rozumnou míru.

III

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

487. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ VE DNECH 13. A 14. ÚNORA 2013

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Podpora sdíleného využívání zdrojů rádiového spektra na vnitřním trhu

COM(2012) 478 final

(2013/C 133/04)

Zpravodaj: **Pan HERNÁNDEZ BATALER**

Dne 3. září 2012 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Podpora sdíleného využívání zdrojů rádiového spektra na vnitřním trhu

COM(2012) 478 final.

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 23. ledna 2013.

Na 487. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. února 2013 (jednání ze dne 13. února), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 89 hlasy pro a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV podporuje přístup Komise k podpoře sdíleného využívání zdrojů rádiového spektra na vnitřním trhu vzhledem k tomu, že bezdrátové připojení hraje v ekonomice stále důležitější roli.

1.2 EHSV doufá, že konečným příjemcem celé této strategie skutečně bude evropský občan a že bude možné využít všechny dosažené výsledky se zárukou toho, že přidělené spektrum bude využíváno v největší možné míře a za zachování plné bezpečnosti a důvěrnosti osobních údajů.

1.3 Každý přijímaný právní předpis musí zajišťovat vysokou míru ochrany spotřebitele a sociální a územní hospodářskou

soudržnost, aby bylo možné zabránit prohlubování digitální propasti a dvourychlostní informační společnosti.

1.4 Řízení sdíleného využívání spektra by mělo vést k vysoké zaměstnanosti a ke zvýšení konkurenceschopnosti evropského hospodářství v takovém rámci, v němž nedochází k narušování volné soutěže. Mělo by být příležitostí k zintenzivnění výzkumu a inovačních technologií. Výbor žádá Komisi, aby předtím, než spustí liberalizaci spektra, zaručila, že vyšší konkurence provozovatelů využívajících spektrum bude znamenat čistý nárůst pracovních míst. V tomto smyslu, v souladu se strategií Evropa 2020, je třeba zvláštní pozornost věnovat situaci v zemích zasažených hospodářským a fiskálním šokem.

1.5 ESHV doufá, že Komise přijme doporučení týkající se společného formátu práv ke sdílenému přístupu ke spektru a společných pojmů pro dokumentování podmínek a pravidel sdílení.

2. Úvod

2.1 Rádiové spektrum je hlavním veřejným zdrojem pro základní odvětví a služby včetně mobilní, bezdrátové širokopásmové a družicové komunikace, televizního a rozhlasového vysílání, dopravy, radiolokace a aplikací, jako jsou výstražná zařízení, dálková ovládání, přístroje pro nedoslýchavé, mikrofony a lékařské přístroje.

2.2 Podporuje správné fungování veřejných služeb, jako jsou bezpečnost a bezpečnostní služby včetně civilní obrany, a vědeckou činnost, jako je meteorologie, pozorování Země, rádiová astronomie a výzkum vesmíru.

2.3 Snadný přístup ke spektru má svou úlohu i při poskytování elektronických komunikací, zejména pro uživatele a podniky nacházející se v méně obydlených nebo vzdálených oblastech, jako jsou venkovské oblasti nebo ostrovy.

2.4 Veškerá regulační opatření v oblasti rádiového spektra mohou mít hospodářské, bezpečnostní, zdravotní i sociální důsledky, důsledky v oblasti veřejného zájmu, kultury, vědy a životního prostředí.

2.5 V roce 2002 stanovilo rozhodnutí o rádiovém spektru základní právní rámec politiky rádiového spektra a v roce 2012 bylo doplněno rozhodnutím o víceletém programu této politiky v Evropské unii, k němuž EHSV již vydal stanovisko.

2.6 Právní rámec EU se snaží usnadnit přístup ke spektru na základě co nejméně omezujícího systému udělování oprávnění. Upřednostňuje používání obecných oprávnění s výjimkou případů, kdy jsou zjevně nutné individuální licence. Vychází ze zásad účinného využívání a efektivní správy spektra, jakož i ze zásady technologické neutrality a neutrality služeb.

Pro to, aby Komise mohla přistoupit k řízení spektra existuje dostatečný právní základ vycházející z právního rámce pro elektronické komunikace, pravidel vnitřního trhu, norem pro dopravu a pravidel zabráňujících narušování volné soutěže.

2.7 Jelikož je správa spektra zásadním předpokladem pro jednotný digitální trh, tato iniciativa přímo přispívá k plnění cílů strategie Evropa 2020. V souladu s programem politiky

rádiového spektra Komise žádá širokou politickou shodu nad navrhovanými opatřeními s cílem podpořit rozvoj bezdrátových inovací v EU a zajistit, aby aktuálně přidělené spektrum bylo využíváno v největší možné míře.

3. Sdělení Komise

3.1 Sdělení se zabývá motivy a předpoklady sdíleného využívání spektra, jako jsou např. bezdrátové širokopásmové připojení, bezdrátově připojená společnost a výzkum a inovační technologie, přičemž zdůrazňuje, že:

— Sdílené využívání licenčních nebo bezlicenčních bezdrátových širokopásmových kmitočtových pásem vede k úsporám nákladů operátorů mobilních sítí, zajišťuje cenově dostupné připojení k internetu a nabízí možnosti sdílení infrastruktury.

— Trend směřující k připojené společnosti dokládá přidanou hodnotu bezbariérového přístupu ke spektru v bezlicenčních sdílených pásmech, která jsou úrodnou půdou pro bezdrátové inovace podporující rozvoj a zavádění odolnějších bezdrátových technologií.

— Výzkum umožnil přístup ke spektru, které bude otevřeno na sdíleném základě a zároveň zajistí ochranu primárních služeb. V současné době vznikají technologie kognitivního rádia s podporou pověření k vypracování harmonizovaných norem a zkoušek v rámci evropských výzkumných projektů. Lze očekávat, že většího pokroku bude dosaženo v oblasti snímání a používání základnových stanic malých buňkových sítí.

3.2 Sdělení řeší výzvy na cestě k více sdílenému využívání rádiového spektra a zabývá se úpravou škodlivého rušení za účelem odstranění nejistoty, vytvořením dostatečných pobídek a záruk pro všechny zúčastněné strany a kapacitou bezlicenčních pásem.

3.2.1 Taková podpora více sdíleného využívání spektra vyžaduje:

— zapojení vzájemné odpovědnosti uživatelů za přijatelné meze rušení a vhodné strategie jeho potlačování,

- poskytnutí právní jistoty s ohledem na příslušná pravidla a podmínky, postupy prosazování práva, jakož i transparentnost ve vztahu k předpokladům kompatibility a práv na ochranu,
- podporu investic do lepších technologií prospěšných pro dosavadní a další uživatele a zároveň ochranu a posilování hospodářské soutěže,
- určení širokých kmitočtových kanálů pro rozvoj sítě RLAN a poskytování prognóz přetížení, které zvýší předvídatelnost a spolehlivost nejdůležitějších sdílených pásem,
- zajištění toho, aby přechod od výhradních práv k užívání ke sdílenému využívání posílilo konkurenční tlak dalších uživatelů, a zejména nevytvářelo nepatřičné konkurenční výhody pro současné ani budoucí nositele práv.

3.3 Komise navrhuje vytvoření dvou nástrojů s cílem zajistit větší a účinnější využívání stávajících zdrojů spektra:

- přístup EU k určení možností výhodného sdíleného přístupu v harmonizovaných nebo neharmonizovaných pásmech a
- práva ke sdílenému přístupu ke spektru jakožto regulační nástroj opravňující k licenčnímu sdílení se zaručenými úrovněmi ochrany proti rušení.

3.4 Vzhledem k tomu, že technický pokrok umožňuje využívat větší počet možností výhodného sdílení na vnitřním trhu, považuje Komise za nezbytné podporovat investice a vést uživatele spektra k lepšímu využívání svých zdrojů spektra tím, že v úzké spolupráci s členskými státy bude na úrovni EU stanoven postup a klíčová kritéria pro určení možností výhodného sdílení (např. doporučení).

3.5 Podle Komise mohou smlouvy o sdílení spektra poskytovat uživatelům vyšší právní jistotu a zároveň vytvářet tržní pobídky, včetně finančního vyrovnání, k určení většího počtu možností výhodného sdílení na vnitřním trhu, pokud vnitrostátní regulační orgány udělí práva ke sdílenému přístupu ke spektru dalším uživatelům kmitočtového pásma.

3.6 Pro příští fáze Komise navrhuje stanovení těchto opatření:

- 1) určit možnosti výhodného sdílení v licenčních i bezlicenčních kmitočtových pásmech,
- 2) zvážit zpřístupnění dostatečných zdrojů bezlicenčního spektra harmonizovaného na úrovni EU pro bezdrátové inovace,
- 3) ve spolupráci s členskými státy vymezit společný postup vedoucí k většímu počtu možností sdílení na základě smluvních dohod mezi uživateli,
- 4) uzavírat smluvní dohody mezi uživateli, které jim mohou poskytovat vyšší míru právní jistoty.

4. Obecné připomínky

4.1 Výbor kladně hodnotí obsah sdělení Komise, jelikož znamená zahájení nutné reflexe směřující k budoucímu přizpůsobení unijního právního prostředí cílům víceletého programu politiky rádiového spektra (RSPP).

4.1.1 V tomto smyslu se sdělení zabývá možnostmi, jak zmírnit nedostatek volného spektra a vysoké ceny spojené s přidělením spektra na nové účely, které vážně omezují využívání bezdrátového připojení, a prosazuje zásadní změny v řízení rádiového spektra.

4.2 Aby bylo možné odstranit stávající regulační překážky bránící zavádění inovačních technologií rádiového přístupu a umožnit sdílení spektra, volí Komise komplexní přístup, v rámci něhož mají vnitrostátní regulační orgány a dohody uzavřené mezi dosavadními a novými uživateli spektra aktivně usnadnit kolektivní a sdílené využívání spektra.

4.3 Rovněž usiluje o to vycházet z platného unijního právního rámce pro elektronické komunikace a rozvíjet a provádět zásady účinného využívání a efektivní správy spektra, jakož i zásadu technologické neutrality a neutrality služeb, což EHSV považuje za velmi vhodné. V důsledku toho hodlá Komise rozumně využít svých pravomocí v této oblasti a jejím záměrem je zlepšit a v nejvyšší možné míře rozšířit využívání rádiového spektra. Jde o to využít volné soutěže a sladit kritéria pro udělování oprávnění k využívání spektra ze strany vnitrostátních regulačních orgánů se zvláštním důrazem na přístup pomocí sdílených licencí.

4.4 Výbor si nicméně přeje podtrhnout některé aspekty týkající se obsahu tohoto sdělení Komise, aby bylo možné do budoucna v maximální míře rozvíjet regulační opatření týkající se rádiového spektra tak, aby vycházela z pevných zásad, zejména demokracie, transparentnosti a úcty k základním právům a právům spotřebitelů a uživatelů elektronických komunikací. Zvláště práva spotřebitelů a uživatelů musejí být jasně chráněna před podvodem tím, že budou zavedena kritéria umožňující spravedlivé ceny, všeobecný přístup ke spektru, jakož i účinné mechanismy pro vyřizování stížností a náhrad škody. Rovněž musí být zajištěno, aby nezávislé orgány dohledu mohly řešit nadnárodní spory o využívání spektra, aniž by docházelo ke škodlivému rušení. Komise by prostřednictvím pravidelných zpráv měla informovat o realizovaných cílech a opatřeních souvisejících s těmito právy a povinnostmi.

4.5 Výbor vyzývá Komisi, aby v rámci budoucí přípravy příslušného právního rámce připravila co nejpodrobnější seznam „regulačních překážek“ pro inovační technologie rádiového přístupu.

4.6 Jde o to zabránit tomu, aby se za různými výmluvami odvozenými od falešné nadměrné ochrany uživatelů ve skutečnosti, ať už z národnostních či jiných protekcionistických důvodů, skrýval hlavní cíl – zabránit plnému zpřístupnění spektra. Začleňování dalších uživatelů a inovačních technologií je nutno podporovat. Evropský hospodářský a sociální výbor považuje za nezbytné, aby uplatňování tohoto sdělení bylo zárukou, že osoby se zdravotním postižením budou mít lepší přístup k novým technologiím.

4.7 To by navíc přispělo k navýšení výběru poplatků za využívání spektra, což je nepochybnitelným přínosem. Je však nutno zdůraznit, že vzhledem k tomu, že v případě spektra jde o fyzicky omezený prostor a že plánovaná opatření zvýší objem uživatelského provozu, je nutné pečlivě zvážit řadu otázek, jako jsou např. náhrady stávajícím držitelům licencí, prevence zhroucení či zúžení spektra kvůli nadměrnému využívání, zajištění zavádění inovačních technologií atd. V tomto smyslu, ačkoli se cíl tohoto stanoviska neshoduje s předešlými stanovisky k problematice uplatňování unijních opatření v souvislosti s technologickou změnou, jako je např. tzv. digitální divida, měl by se zvážit skutečný dopad těchto opatření za účelem racionalizace očekávání vytvořených realizací unijní politiky rádiového spektra.

4.8 Na druhou stranu se Výbor přiklání k tomu, aby se co nejvíce omezilo vydávání individuálních licencí ze strany vnitrostátních regulačních orgánů, a vyslovuje se pro mnohem otevřenější přístup, pokud to umožňují materiální dispozice

a respekt k nabytým právům uživatelů spektra. Proto vnitrostátní regulační orgány vyzývá k tomu, aby individuální licence vydávaly v omezené míře a jen v odůvodněných případech, aby byl zajištěn mnohem otevřenější přístup.

4.9 Ze sdělení rovněž vyplývá, vedle dalších relevantních cílů, nutnost snížit technologickou propast mezi evropskými výrobci zařízení umožňujících elektronické komunikace a výrobci ze třetích zemí způsobenou mimo jiné rozdílností stávajícího regulačního rámce. Výbor žádá Evropskou komisi, aby přiložila posouzení dopadu zaměřené na případný pozitivní přínos, jaký by mohlo znamenat otevření spektra v souvislosti s odstraněním digitální propasti mezi členskými státy Unie. Z toho důvodu se Výbor vyslovuje pro urychlenou adaptaci tohoto rámce a vyjadřuje důvěru v regulační kapacitu Komise pro tento účel pomocí postupů projednávání ve výborech.

4.9.1 Na druhé straně Výbor zdůrazňuje jasný závazek EU v oblasti základních práv a vyzývá Komisi, aby při přípravě příslušných adaptačních opatření s nejvyšší pečlivostí dbala na ochranu těchto základních práv, jako je soukromí, služební tajemství či nakládání s osobními údaji, jež mohou uchovávat poskytovatelé služeb elektronické komunikace.

4.9.2 Rovněž se zdá vhodné, aby byl zřízen nějaký druh účinného dohledu nad bezlicenčním přístupem nových uživatelů k pásmům, dostanou-li se do popředí díky přidané hodnotě, kterou přinášejí jejich technologické inovace, zejména pokud zasahují do bezproblémového využívání spektra třetími stranami, jejichž práva na ochranu nezaštiťuje žádný vnitrostátní regulační orgán. Evropský hospodářský a sociální výbor se obává dopadu, jaký může mít tento liberalizační proces na realizaci zásady přístupu ke službám obecného zájmu (police, zdravotnická záchranná služba, další záchranné služby atd.).

4.9.3 Podobným způsobem by se měla detailně prozkoumat situace uživatelů, kteří si přejí přístup ke spektru a kteří jsou poskytovateli nějaké služby veřejného zájmu. Mohla by jim být udělena výjimka či stanovena symbolická výše úhrady finanční kompenzace, a to prostřednictvím nadnárodního řešení či případně přijetím příslušného předpisu.

4.9.3.1 Výše uvedeným nesmí být dotčena povinnost sledovat cíle v obecném zájmu v souladu s právními předpisy EU, zejména pokud jde o opatření týkající se regulace obsahu a audiovizuální politiky a práva členských států organizovat a využívat své rádiové spektrum pro účely veřejného pořádku a veřejné bezpečnosti.

4.10 Také důvody související s nezávislostí a právní jistotou opravňují Výbor k návrhu, aby odpovědnost za dohled a informování o existenci a souladu dohod o sdílení mezi uživateli s pravidly hospodářské soutěže nesly vnitrostátní regulační orgány, či případně Úřad evropských regulačních orgánů v oblasti elektronických komunikací (BEREC) v případě, že bude zapotřebí strategické plánování, koordinace a harmonizace zejména u postupů pro udělování obecných oprávnění či individuálních práv na používání rádiových kmitočtů, je-li to zapotřebí k překonání překážek v rozvoji vnitřního trhu.

4.11 Komise by měla ve spolupráci se zástupci sdružení spotřebitelů a zástupci podniků vypracovat „Kodex osvědčených postupů“ týkající se podávání informací o žádostech o možnosti výhodného sdílení a jejich výsledcích na unijní úrovni. To by usnadnilo šíření transparentních postupů a ideální řízení stávajících zdrojů v „přehledu využívání spektra“.

4.12 V neposlední řadě Výbor vyzývá Komisi, aby na základě výsledků Skupiny pro politiku rádiového spektra (RSPG) vypra-

covala prováděcí akt podle ustanovení článku 291 SFEU, který by přispěl k plnění cílů v oblastech, jako jsou společná koncepce licencí sdíleného přístupu, jakož i lhůty doporučení podporujících používání společných kritérií pro udělování těchto licencí v EU tak, aby se usnadnila jejich aplikace ve všech členských státech.

4.12.1 Tento předpis by měl vedle jiných relevantních prvků obsahovat ochranu zásad volné soutěže a ochranu bezpečnosti a práv uživatelů elektronických komunikací, se zvláštním důrazem na snížení nákladů za platbu za služby provedené poskytovateli elektronických komunikací.

4.13 Výbor je přesvědčen, že možná technologická inovace vyplývající z vyšší přítomnosti provozovatelů využívajících spektra by mohla zakládat nárok na nějaké dotace z fondů EU, a to za účelem usnadnění technologického podnětu v méně rozvinutých zemích EU.

V Bruselu dne 13. února 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Zajistit fungování vnitřního trhu s energií

COM(2012) 663 final

(2013/C 133/05)

Zpravodaj: **pan COULON**

Dne 15. listopadu 2012 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Zajistit fungování vnitřního trhu s energií

COM(2012) 663 final.

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 23. ledna 2013.

Na 487. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. února 2013 (jednání dne 13. února), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 94 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV je toho názoru, že vnitřní trh s energií je příležitostí pro využití různých rozhodnutí v oblasti energetiky přijatých v Evropě a zajištění optimálního fungování celku prostřednictvím propojených infrastruktur ve prospěch spotřebitelů v průmyslu a domácnostech.

1.2 EHSV podporuje přístup Komise, pokud je cílem odstranit opatření, která brání konečnému spotřebiteli využít různé možnosti v oblasti energetiky.

1.3 Spotřebitel se musí znovu ocitnout ve středu zájmu a všechny nové funkce související s inteligentními sítěmi a měřiči (*smart grids* a *smart meters*) musí být pojaty v jeho zájmu.

1.4 Informování o cílech a metodách vnitřního trhu s energií je zcela nedostatečné a tento nedostatek může vyřešit pouze široká celoevropská informační kampaň připravená s pomocí zástupců občanské společnosti.

1.5 Boj proti energetické chudobě a nejistotě musí být prioritou veřejných politik v Unii. EHSV vyzývá Radu a Komisi, aby tuto otázku zařadily jako prioritu na evropský summit v květnu 2013, který bude věnován energetice.

2. Vnitřní trh s energií a jeho nedostatky

2.1 Evropská komise si ve svém sdělení přeje hladké fungování vnitřního trhu s energií s cílem dosáhnout cíle pro rok 2014, který v únoru 2011 stanovili hlavy států a představitelé vlád EU. Tehdy poukázali na to, že je v této lhůtě nutné dokončit vytvoření vnitřního trhu s energií, což by všem evropským spotřebitelům umožnilo naprostou svobodu výběru dodavatele elektřiny nebo plynu.

2.2 Vnitřní trh s elektřinou a plynem se začal budovat v roce 1996 na základě dvojí myšlenky, že všichni evropští spotřebitelé by mohli být zásobováni dodavatelem podle své volby (nezávisle na jeho státní příslušnosti) prostřednictvím energetických infrastruktur nezávislých na výrobcích a účinnost tohoto jednotného trhu by měla pozitivní dopad na ceny energie a poskytovala by dynamické a významné signály pro budoucí investice.

2.3 Tento cíl nebyl dodnes úplně realizován. Vnitřní trh s energií v některých zemích umožnil spotřebitelům pružnější výběr a více konkurenční stanovování cen, čímž zmírnil zvyšování cen způsobené růstem nákladů na primární zdroje energie. Rovněž usnadnil vytvoření likvidnějších a transparentnějších velkoobchodních trhů, čímž posílil bezpečnost dodávek v Evropské unii. Ve většině členských států se vývoj trhů s energií vyznačoval přechodem monopolů (celostátních či regionálních) na oligopoly, které jsou nadále celostátní a regionální, a to s tím, že jejich vzájemný vliv a hospodářská soutěž mezi nimi jsou velice omezené.

2.4 Nově vytvořené nástroje (burzy, propojení trhů atd.) představují pouze nepatrný objem a většina obchodování v současnosti probíhá především v rámci jednotlivých států. Co se týče elektrické energie, hospodářská soutěž je v oblasti výroby v některých zemích pouze hypotetická: v 8 zemích z 27 ovládají 80 % výroby elektrické energie zavedení provozovatelé a vzhledem k dominantnímu postavení vnitrostátních dodavatelů plynu (či v některých zemích dokonce výlučnému postavení) má vnitřní trh s plynem rovněž nadále daleko ke skutečnosti.

2.5 Vnitřní trh s energií tedy v současné době funguje spíše jako spojení vnitrostátní praxe, trhů a průmyslových provozovatelů, kde jsou pod dohledem regulačních orgánů jednotlivých států a ACER uplatňovány různé evropské právní předpisy přijaté již téměř před dvaceti lety, než jako jednotný hospodářský prostor, který by byl díky skutečné hospodářské soutěži prospěšný evropskému průmyslu a spotřebitelům. Rozhodnutí v oblasti energetiky na úrovni jednotlivých států však mají vliv na ceny energie v sousedních zemích a nemohou být přijímána jednostranně.

2.6 Praktikované ceny jsou zkreslené z důvodu místního či celostátního daňového zatížení, které je neprůhledné, asymetrické, často příliš vysoké a v některých případech narostlo o 1 000 % za posledních patnáct let, což tvrdě dopadlo na domácí spotřebitele a průmysl náročný na spotřebu elektrické energie. Národní politiky na podporu rozvoje obnovitelných energií, které nejsou v jednotlivých zemích koordinovány, vyžadují, aby vzhledem k tomu, že tyto energie jsou pro síť „životně důležité“ a prioritní, byla urgentně stanovena nová podoba evropského trhu, aby nebylo ohroženo řízení evropského elektroenergetického systému. Ať je daná energie jakákoli, je nutná naprostá transparentnost dotací (či osvobození) přidělovaných v členských státech, aby bylo zajištěno rovnocenné působení všech subjektů trhu a důsledné dodržování pravidel hospodářské soutěže v Unii v oblasti energetiky.

2.7 Rozšířená praxe celostátně regulovaných sazeb neposkytuje dynamické cenové signály, které by mohly pobízet spotřebitele ke snížení spotřeby a kontrole jejich účtu. Rovněž nezaručuje pokrytí skutečných nákladů dodávek či výroby energie, čímž ohrožují výsledky energetických podniků a investice jak ohledně výroby, tak sítí, které budou v příštích desetiletích nezbytné.

2.8 Z důvodu nedostatečné osvěty, informování a transparentnosti evropských občanů/spotřebitelů nadále z velké části nechápu cíle a metody vnitřního trhu s energií. Ačkoliv je

od 1. července 2007 pro domácnosti trh teoreticky otevřený, malé procento změny dodavatelů v některých zemích Unie je pouze výsledkem přetrvávajícího nedostatku informací a komunikace států, regulačních orgánů a průmyslových provozovatelů.

3. Priority k dokončení vnitřního trhu s energií

3.1 Vzhledem k velkým výzvám, jimž Evropa čelí (celosvětová hospodářská krize, změna klimatu, zabezpečení dodávek energie atd.), je nutná větší transparentnost, pružnost, výměna energie a propojení mezi členskými státy, aby se podpořilo zvýšení účinnosti a solidarity a lepší využití vydaných investic.

3.2 EHSV jednoznačně podporuje iniciativy zahájené Evropskou komisí a je toho názoru, že dokončení skutečného společného energetického prostoru pro 500 milionů spotřebitelů je zásadním faktorem obnovy růstu v Evropě a také vytvoření evropského energetického společenství. Dostatek energie, která bude sdílená a konkurenceschopná, je podle EHSV klíčovým prvkem pro rozvoj evropského hospodářství a tvorby pracovních míst v jeho rámci. Evropský průmysl potřebuje konkurenceschopné ceny energie jak pro své zachování, tak pro svůj další rozvoj.

3.3 V této souvislosti je třeba ověřit, že kromě oficiálního uplatňování nařízení a směrnic přijatých od prosince roku 1996 je dodržován smysl textů o vnitřním trhu s energií a že členské státy podporují skutečnou hospodářskou soutěž jak na regionální, tak na celostátní a evropské úrovni. EHSV podporuje iniciativy, které umožňují zlepšit využívání a účinnost energetických sítí prostřednictvím zrychlené normalizace, která je nezbytná z důvodu rozsáhlého rozvoje obnovitelných energií. Schvaluje rozvoj propojení energetických soustav a trhů a také mnohostrannou spolupráci, jakou představuje vytvoření Coroso (koordinace elektroenergetické sítě v západní Evropě) jako první krok k celoevropskému řízení dodávek elektrické energie.

3.4 Existence regulovaných sazeb, jejichž důvodem je především politických přístup jednotlivých států, představuje protekcionistický trend, jenž odporuje zájmům Unie. Brání tomu, aby se skutečné náklady na energii promítly do chování spotřebitelů a lze je akceptovat pouze dočasně v těch členských státech, které si to přejí. Ke spotřebitelům a investorům je třeba vysílat cenové signály, které by odrážely skutečný vývoj nákladů (včetně CO₂), aby se mohli v budoucnu informovaně rozhodovat. Cena energie související se skutečnými náklady je jedním z prvků lepší kontroly spotřeby a nezbytného vývoje spotřebitelů, kteří budou muset být v rámci nově vznikajícího modelu aktivnější.

3.5 Zároveň je třeba jak na místní, tak celostátní úrovni vyjasnit a zcela přepracovat zdanění energie, které je v Unii zcela různorodé. Co se týče elektrické energie, daňové zatížení a DPH se liší a jdou od 4,7 % ve Spojeném království až po 54,6 % v Dánsku, a to bez zohlednění energetického objemu vyráběné elektrické energie. EHSV tedy schvaluje iniciativy Komise na podporu jednotného a inteligentnějšího zdanění energie v Evropě. Uskutečnění cílů „20-20-20“ a snížení emisí CO₂ o 80 až 95 % do roku 2050 bude vyžadovat zavedení společného daňového rámce, který stanoví daňové zatížení pro obnovitelné a fosilní energie na objektivním základě, přičemž bude pro každý produkt zohledněn jeho energetický obsah a emise CO₂.

3.6 Při budování vnitřního trhu s energií musí být zohledněna energetická chudoba/nejistota, která postihuje 13 % evropských domácností, tedy 65 milionů evropských občanů. Hospodářská soutěž, jež je zakotvena v jeho původních cílech, může být plánována pouze v zájmu všech spotřebitelů v Unii. To znamená, že občan/spotřebitel bude znovu ve středu zájmu a že bude urychleně stanovena evropská definice energetické chudoby, která by mohla vést k vytvoření celostátních podpůrných politik po vzoru evropské politiky regionální pomoci. Evropská unie bude muset dbát na to, aby tyto politiky boje proti energetické chudobě, které jsou nezbytné a naléhavé, odlišovala od protekcionistické praxe uplatňované na sazby, jež je v rozporu s duchem vnitřního trhu. EHSV navrhuje, aby se příští evropský summit v květnu 2013, který se bude zabývat energetikou, prioritně zaměřil na tuto otázku a umožnil uvažovat o evropské veřejné energetické službě.

3.7 EHSV přikládá prioritní význam vzdělávání, informování a transparentnosti v oblasti energetiky ⁽¹⁾, což spotřebitelům umožní se nejsprávněji rozhodnout jak z hlediska úspor, tak

z hlediska energetické účinnosti, a zaměřit se nejlevnější dodavatele. Evropská unie by měla vyvinout rozsáhlé komunikační úsilí, aby vysvětlila společné problémy a jednoduše a konkrétně poskytla evropským spotřebitelům základní informace.

3.8 Nezbytnou podmínkou úspěchu zavedení inteligentního měření, jež může přinést potenciál energetické účinnosti, je zapojení spotřebitelů. Zůstává však ještě mnoho nevyřešených otázek, jako např. ta, zda potenciální přínosy převáží náklady pro spotřebitele, nebo otázky týkající se interoperability a ochrany údajů. Tyto problémy by měly být co nejdříve vyřešeny v zájmu všech spotřebitelů energie.

3.9 Budoucí evropský energetický trh se již nesmí řídit pouze logikou nabídky. Musí rovněž stimulovat snižování spotřeby, ať v průmyslu či v domácnostech, a co nejvíce využívat nové funkce, které přinesou inteligentní sítě a měřiče. EHSV tedy podporuje vytváření koordinovaných mechanismů pro kapacitu na evropské úrovni, které mohou omezit spotřebu ve špičce, zajistit fungování evropských elektroenergetických systémů (zvláště v době nejvyšší spotřeby) a stimulovat snížení spotřeby elektrické energie.

3.10 EHSV si přeje skutečnou evropskou diskusi o energetickém přechodu, jeho problémech, nákladech a uskutečňování mezi členskými státy. Evropa nemůže být souhrnem 27 sebestředných energetických politik. Unie musí být schopná posoudit dopady rozhodnutí přijatých jednou zemí na ostatní země. Sdružení občanské společnosti má v tomto směru zásadní význam. Prospěšná je existence různých fór. Je třeba vytvořit skutečný evropský dialog věnovaný energetice, který by shromáždil všechny zúčastněné strany, a to zvláště v členských státech a v souladu s evropským rozměrem.

V Bruselu dne 13. února 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽¹⁾ Úř. věst. L 191, 29.6.2012, s. 11.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví dočasná odchylka od směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů ve Společenství

COM(2012) 697 final – 2012/328 (COD)

(2013/C 133/06)

Zpravodaj: **pan PEZZINI**

Dne 5. prosince 2012 se Rada, v souladu s čl. 192 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví dočasná odchylka od směrnice 2003/87/ES Evropského parlamentu a Rady o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů ve Společenství

COM(2012) 697 final – 2012/328 (COD).

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, svěřila vypracování stanoviska zpravodaji panu PEZZINIMU a přijala stanovisko dne 29. ledna 2013.

Na 487. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. února 2013 (jednání dne 13. února 2013), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 136 hlasy pro, 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Výbor s přesvědčením zdůrazňuje, jak již ostatně tvrdil i v jiných stanoviscích, že pro boj proti globální změně klimatu a pro konkurenceschopnost evropského letectví je mimořádně důležité nalézt globální řešení pro otázku obchodování s emisemi a vytvořit jednotné evropské nebe. Toto řešení musí být proveditelné a musí spočívat v balíčku předpisů, které budou odpovídat vytyčeným cílům.

1.2 EHSV tedy schvaluje iniciativu, která stanoví odložení uplatňování systému pro obchodování s emisemi na letecké dopravce provozující lety do a z Evropského hospodářského prostoru, dokud nebudou ukončena celosvětová jednání.

1.3 EHSV je nicméně přesvědčen, že je důležité, aby se všechny regiony světa dohodly na omezení emisí CO₂ u intra-regionálních letů.

1.4 EHSV upozorňuje na rizika ohrožující konkurenceschopnost evropské dopravy. Během období tohoto odkladu plánovaného pro Evropský hospodářský prostor budou cestující na letech uvnitř EU platit daň, zatímco ostatní cestující ji platit nebudou.

1.5 Výbor proto požaduje, aby Rada a Parlament za podpory Komise daly důrazný impuls k urychlenému nalezení řešení opírajícího se o globální přístup, a zamezilo se tak nespravedlivým sankcím a narušením hospodářské soutěže, jež by způso-

bily propad v rozvoji hospodářské soutěže a zaměstnanosti, což by bylo ve zjevném rozporu se všemi sdílenou strategií Evropa 2020.

2. Úvod

2.1 Evropská směrnice 2008/101/ES, která od roku 2012 začleňuje i oblast letectví včetně dopravců ze zemí mimo EU do systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů, byla v nedávném rozsudku Soudního dvora EU ve věci žádosti některých severoamerických leteckých dopravců, kteří tvrdili, že evropské právní předpisy porušují některé mezinárodní dohody, označena za platnou⁽¹⁾.

2.2 Podle Soudního dvora „uplatnění systému pro obchodování s emisními povolenkami na oblast letectví neporušuje ani uváděné zásady mezinárodního obyčejového práva ani dohodu o leteckých službách otevřené nebe“. Evropská legislativa tedy sleduje cíle Kjótského protokolu, v němž bylo stanoveno uzavření dohody o emisích skleníkových plynů z letadel v rámci **Mezinárodní organizace pro civilní letectví (ICAO, International Civil Aviation Organization)**, organizace přidružené k OSN.

2.3 V reakci na pokrok v mezinárodních jednáních a za účelem vytvoření příznivé atmosféry pro tato jednání Komise zamýšlí, že neevropské lety *dočasně* vyjme ze **systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů**.

⁽¹⁾ Soudní dvůr EU, rozsudek ve věci C-366/10 – Air Transport Association of America a další proti Secretary of State for Energy and Climate Change, Lucemburk, 21. prosince 2011.

2.4 Tento systém v současné době **stanoví**, že podnikům, které musí snížit emise, budou vystaveny **kredity odpovídající tunám CO₂**, jež mohou vypustit, přičemž tyto **povolenky budou rok od roku nižší**. Podnikům, jimž se podaří docílit většího snížení, než je jejich povinnost, budou přiděleny různé kredity, které budou moci dále prodat méně úspěšným podnikům, které je potřebují více. Směrnice o systému pro obchodování s emisemi byla od roku 2012 rozšířena i na oblast letectví a na přílety na evropská letiště či odlety z nich podléhající povinnosti evidovat emise a účastnit se mechanismu obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů, s termínem pro první vyřazování povolenek v dubnu 2013.

2.5 V zájmu snazšího dosažení globální dohody v rámci ICAO bude zapotřebí stanovit dočasnou odchylku od směrnice EU o systému pro obchodování s emisemi na činnosti směřující na letiště nebo z letišť mimo EU, aby bylo zaručeno, že nebudou přijata žádná opatření proti provozovatelům letadel, kteří nesplňují požadavky směrnice na vykazování a dodržování povinností, které vznikly před dnem 1. ledna 2014 a vztahují se na přílety do EU a odlety z EU.

2.6 Navržený postup by však mohl omezit konkurenceschopnost evropské letecké dopravy vůči dopravě mezinárodní, a to právě ve chvíli, kdy hospodářství prodělává recesi. „Zmrazení“ předpisů o systému pro obchodování s emisemi na jeden rok, v očekávání mezinárodní úpravy emisí z letecké dopravy (MBM, Market Based Mechanism – na celosvětové úrovni), by se netýkalo letecké dopravy v rámci Evropy.

2.7 Právě za účelem vyloučení sankcí a narušení hospodářské soutěže by tato odchylka měla být podle EHSV výhradně dočasná a měla by se vztahovat pouze na provozovatele letadel, kteří buď neobdrželi, nebo vrátili všechny bezplatné povolenky, které jim byly na takové činnosti přiděleny v roce 2012. Ze stejného důvodu by tyto povolenky neměly být brány v úvahu pro účely výpočtu příslušných práv.

3. Návrh Komise

3.1 Cílem návrhu je:

— „pozastavit čas“ tím, že se dočasně odloží uplatňování povinností obchodovat s emisemi (v rámci systému Evropské unie pro obchodování s emisemi EU ETS) na provozovatele letadel u příletů do Evropského hospodářského prostoru a odletů z něj;

— zajistit, že proti provozovatelům letadel, kteří provozují lety do a z Evropského hospodářského prostoru a kteří nesplňují požadavky směrnice 2008/101/ES na vykazování a dodržování povinností, které vznikly před dnem 1. ledna 2014, nebudou přijata žádná opatření;

— nadále v plném rozsahu uplatňovat předpisy o systému pro obchodování s emisemi na lety mezi letišti v Evropském hospodářském prostoru se společným závazkem k boji proti změně klimatu.

3.2 Návrh dále zamýšlí zamezit narušení hospodářské soutěže, a proto tuto odchylku povoluje pouze provozovatelům letadel, kteří buď neobdrželi, nebo vrátili všechny bezplatné povolenky, které jim byly na takové činnosti přiděleny v roce 2012.

4. Přípomínky

4.1 EHSV již ve svém předchozím stanovisku zdůrazňoval, že pro evropské letectví má zásadní význam:

— celosvětové řešení obchodování s emisemi,

— jednotné evropské nebe, jež by mohlo fungovat lépe, a

— vhodná právní úprava.

„Vytvoření jednotného evropského nebe je také zásadní pro zajištění konkurenceschopnosti leteckého průmyslu EU na globálním trhu“⁽²⁾, neboť letectví tvoří velkou ekonomickou složku evropského hospodářství, přepraví 748 milionů cestujících a více než 11 milionů tun zboží za rok, k HDP přispívá 359 miliardami a zaměstnává více než 5 milionů pracovníků.

4.2 Výbor tedy souhlasí s rozhodnutím, aby bylo uplatňování systému pro obchodování s emisemi na letecké dopravce provozující lety do a z Evropského hospodářského prostoru odloženo, je však přesvědčen, že všechny regiony světa by se měly dohodnout na uplatňování systému pro obchodování s emisemi i v případě intraregionálních letů.

⁽²⁾ CESE 1391/2011, Úř. věst. C 376, 22.12.2011, s. 38.

4.3 EHSV upozorňuje na rizika, která by mohla ohrozit konkurenceschopnost evropské dopravy. V období, v jehož průběhu bude uplatňování systému pro obchodování s emisemi odloženo, budou cestující na letech uvnitř EU platit daň, jež bude odrážet spravedlivé environmentální požadavky, zatímco cestující z jiných zemí ji platit nebudou.

4.4 Vzhledem k výše uvedeným připomínkám proto Výbor požaduje, aby se dospělo k rychlému řešení opírajícímu se o globální přístup, a zamezilo se tak nespravedlivým sankcím a narušením hospodářské soutěže. Neexistence globálního řešení problematiky obchodování s emisemi by bezpochyby brzdila vývoj evropského trhu, který by tak byl jediným, jenž by takové právní úpravě podléhal.

V Bruselu dne 13. února 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2011/92/EU o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí

COM(2012) 628 final – 2012/0297 (NLE)

(2013/C 133/07)

Zpravodaj: **pan ZBOŘIL**

Dne 19. listopadu 2012 se Evropský parlament a dne 16. listopadu 2012 Rada, v souladu s čl. 192 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice Rady 2011/92/EU o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí

COM(2012) 628 final – 2012/0297 (NLE).

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 29. ledna 2013.

Na 487. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. února 2013 (jednání dne 13. února 2013), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 116 hlasy pro, 11 hlasů bylo proti a 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Výbor oceňuje, že koncept EIA přispěl ke zlepšování stavu životního prostředí v členských zemích a v EU jako celku.

1.2 Efektivita procesu přijetí platných rozhodnutí o vlivech záměru na životní prostředí závisí do značné míry na kvalitě a nezávislosti informací použitých v dokumentaci pro posouzení EIA a na kvalitě dokumentace. Pro posuzování kvality musí být využit princip přiměřenosti a kvalita musí být vyžadována i na povolující orgány, a to na základě konstruktivního dialogu s občanskou společností.

1.3 Výbor považuje za nezbytné upozornit, že pro záměry malých a středních podniků mohou být náklady jak z finančního, tak především z časového hlediska omezující, zvláště z hlediska vyžadovaných variant řešení záměru při nerespektování principu přiměřenosti.

1.4 Flexibilita a přiměřenost uplatnění směrnice EIA by měla umožňovat u záměrů s předběžně známými/prokázanými nevýznamnými environmentálními dopady integrovat environmentální povolení procesy s procesy stavebního řízení. EHSV vítá a podporuje kroky Komise, které vedou ke zvýšení právní jistoty účastníků procesu hodnocení vlivů na životní prostředí EIA.

1.5 EHSV velmi oceňuje návrh stanovit lhůty pro hlavní fáze, které požaduje směrnice (veřejné projednávání, závěr zjišťovacího řízení a konečné rozhodnutí EIA), a zavést mechanismus pro zajištění harmonizace a koordinace procesů EIA v celé EU.

1.6 Podle názoru EHSV by monitorování mělo být uloženo v rozhodnutí o EIA jen v odůvodněných případech a v nezbytném rozsahu.

1.7 V souvislosti s návrhem na začlenění „přizpůsobení EIA novým výzvám“ EHSV zastává názor, že takové rozšíření působnosti směrnice je nezbytné orientovat na všechny záměry s očekávaným dopadem na hodnocené aspekty ochrany životního prostředí s významným uplatněním principu přiměřenosti a rozlišením jednotlivých fází přípravy a realizace navrhovaného záměru.

1.8 EHSV podporuje právo občanů na přístup k informacím a účast v procesu EIA. Zároveň ale požaduje, aby procesní pravidla posuzování vlivů záměru na životní prostředí byla nastavena tak, aby nemohlo dojít ke zneužití ustanovení směrnice EIA ke korupčnímu jednání a zbytečnému protahování lhůt. EHSV žádá, aby stížnosti byly v zájmu všech zúčastněných stran prošetřovány v přiměřené lhůtě.

2. Dokument Komise

2.1 Směrnice 2011/92/EU harmonizovala zásady pro posuzování vlivů záměrů na životní prostředí zavedením minimálních požadavků a přispívá k vysoké úrovni ochrany životního prostředí a lidského zdraví.

2.2 Je nezbytné změnit směrnici 2011/92/EU za účelem posílení kvality posuzování vlivů na životní prostředí, zjednodušení různých fází řízení a zvýšení soudržnosti a synergií s ostatními právními předpisy a politikami Unie, jakož i strategiemi a politikami vypracovanými členskými státy v oblastech spadajících do vnitrostátní pravomoci.

2.3 Opatření přijatá s cílem vyloučit, snížit a pokud možno vyrovnat významné negativní vlivy na životní prostředí by měla pomoci zabránit zhoršení kvality životního prostředí a čistému úbytku biologické rozmanitosti, a to v souladu se závazky Unie v souvislosti s úmluvou a cíli a opatřeními strategie v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2020.

2.4 Změna klimatu bude i nadále poškozovat životní prostředí a ohrožovat hospodářský rozvoj. Proto je třeba podporovat environmentální, sociální a ekonomickou stabilitu Unie tak, aby bylo možné účinně řešit změny klimatu na celém území Unie. Otázky přizpůsobení se změně klimatu a jejího zmírňování je třeba řešit v mnoha oblastech právních předpisů Unie.

2.5 Při uplatňování směrnice 2011/92/EU je nezbytné zajistit konkurenční podnikatelské prostředí, zejména pro malé a střední podniky, s cílem vytvořit inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění v souladu s cíli, které byly stanoveny ve sdělení Komise nazvaném „Evropa 2020 – Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění“.

2.6 Zpráva o vlivech záměru na životní prostředí, kterou má oznamovatel poskytnout, by měla obsahovat posouzení

vhodných alternativních řešení týkajících se navrhovaného záměru, včetně pravděpodobného vývoje současného stavu životního prostředí bez provedení záměru (základní scénář), jako prostředek ke zlepšení kvality posuzování a způsob, jak umožnit začlenění ohledu na životní prostředí v rané fázi návrhu záměru.

2.7 S cílem zajistit transparentnost a odpovědnost je třeba požadovat, aby příslušný orgán své rozhodnutí o vydání povolení pro záměr zdůvodnil a uvedl, že vzal v úvahu výsledky jednání, která vedl, a příslušné získané informace.

2.8 Měly by být zavedeny lhůty pro jednotlivé kroky posuzování vlivů záměrů v zájmu účinnějšího rozhodování a zvýšení právní jistoty, rovněž s přihlédnutím k povaze, složitosti, umístění a velikosti navrhovaného projektu. Tyto lhůty by za žádných okolností neměly ohrozit vysokou úroveň ochrany životního prostředí, zejména té, která je dána ostatními právními předpisy Unie týkajícími se životního prostředí, účinnou účast veřejnosti a přístup k právní ochraně.

3. Obecné poznámky

3.1 Výbor oceňuje, že koncept EIA přispěl ke zlepšování stavu životního prostředí v členských zemích a v EU jako celku. Koncept je průřezovým nástrojem politiky životního prostředí a právního systému EU a členských zemí, konkretizujícího regulační rámec této politiky.

3.2 Návrh Komise na další zlepšení systému hodnocení dopadů projektů na životní prostředí vychází z rozsáhlých zkušeností s využitím EIA v průběhu 27 let od přijetí první směrnice⁽¹⁾. Dále byl využit proces veřejné konsultace, jehož závěry přispěly k formulování navrhovaných úprav a přizpůsobení ustanovení kodifikované směrnice EIA 2011/92/EU⁽²⁾ tak, aby odstranila nedostatky, odrážela probíhající environmentální a socio-ekonomické změny a výzvy a odpovídala zásadám inteligentní regulace.

⁽¹⁾ Úř. věst. L 175, 5.7.1985, s. 40.

⁽²⁾ Úř. věst. L 26, 28.1.2012, s. 1.

3.3 Efektivita procesu přijetí platných rozhodnutí o vlivech záměru na životní prostředí závisí do značné míry na kvalitě informací použitých v dokumentaci pro posouzení EIA a na jeho kvalitě. Tato kvalita by měla být objektivizována a vyžadována podle principu přiměřenosti, tedy kvality a rozsahu dostupných informací ve stádiu udělování povolení týkajícího se územního plánování. Vedle kvality a nezávislosti informací by měla být vyžadována a trvale zvyšována kompetentnost aktérů řízení, zvláště na straně povolovacích orgánů. EHSV zdůrazňuje, že se zdá žádoucí, aby byly vymezeny podmínky, za nichž mohou občané požadovat druhý odborný posudek.

3.4 Tady sice nelze uplatňovat jednotné šablony, poněvadž se jedná o specifickou interakci každého navrhovaného záměru s jeho prostředím, je však třeba posílit základní zásady zajišťující kvalitnější data pro stanovení výchozích informací, posouzení možných dopadů, alternativ a kvality dat obecně. Flexibilita s přiměřeností požadavků musí sehrát rozhodující roli v efektivních procesech EIA. Tento princip je i základní podmínkou posílení koherence s ostatními právními nástroji EU a zjednodušení řízení s cílem snížit zbytečnou administrativní zátěž.

3.5 Posílení implementace musí být prioritou a je třeba, aby se řídilo jednotným evropským rámcem, dovolujícím však potřebnou pružnost a přizpůsobení, zejména specifickým místním a regionálním potřebám ochrany zdraví a životního prostředí. Současně, v případě hodnocení příhraničních vlivů záměrů, je potřebné mít tento rámec dostatečně definovaný a srozumitelný, aby se předešlo uplatnění nelegitimních zájmů.

3.6 K posuzování na místní, regionální a vnitrostátní úrovni jsou nutná kvalitní data na strategické úrovni, aby posuzování týkající se určitého projektu probíhalo v odpovídajícím kontextu. Odpovědnost za shromažďování takových dat a jejich zpřístupnění procesu posuzování ve všech odvětvích musí nést státní správa.

3.7 EHSV oceňuje, že se Komise zabývala v přípravné fázi různými variantami potřebných změn směrnice EIA a po zevrubné analýze byl návrh zpracován na variantu s přiměřenými ekonomickými náklady a přiměřenými přínosy pro životní prostředí podle tohoto hodnocení dopadů. Přesto považujeme za nezbytné upozornit, že pro malé a střední podniky

mohou být náklady jak z finančního, tak především z časového hlediska omezující, zvláště z hlediska vyžadovaných variant řešení záměru, kde vlivy mohou být pro projekt až likvidační.

3.8 Flexibilita a přiměřenost uplatnění směrnice EIA by měla umožňovat u záměrů s předběžně známými/prokázanými a nevýznamnými environmentálními dopady integrovat environmentální povolovací procesy s procesy stavebního řízení tak, aby nedocházelo v celém řetězci povolovacích procesů k neúměrným a zbytečným časovým prodávám. Doporučení se stává naléhavým zvláště dnes při povolování transevropských sítí, nezbytných pro sjednocení trhu s elektřinou a plynem a pro rozvoj dopravní infrastruktury.

4. Specifické poznámky

4.1 EHSV jednoznačně vítá záměr Komise navrhovanou úpravou směrnice EIA docílit lepší koherentnosti právních norem EU a to i zpřesněním definic základních pojmů tam, kde je to třeba. Oznamovatel a odpovědný orgán by však měli podle principu přiměřenosti posoudit a vzájemně dohodnout u konkrétního projektu seznam odpovídajících informací a výběrových kritérií daného záměru/projektu, vyžadovaných pro konkrétní EIA.

4.2 Dále vítáme návrh stanovit lhůty pro hlavní fáze, které požaduje směrnice (veřejné projednávání, závěr zjišťovacího řízení a konečné rozhodnutí EIA), a zavést mechanismus, jenž by sloužil jako kontaktní místo EIA pro zajištění koordinace nebo společného postupu v rámci EIA s posouzeními vlivů na životní prostředí. Je však kontraproduktivní umožnit správnímu orgánu přidat další tři měsíce k „základním“ třem měsícům na provedení povinného přezkoumání/screeningu. Harmonizace procesu v celé EU je naprosto nezbytná a požadavek na maximálně tři plus jeden měsíc pro vydání závěrů poskytuje správnímu orgánu přiměřený časový prostor.

4.3 EHSV podporuje návrh, aby v případech mimořádné situace bylo umožněno členskému státu hodnocení EIA v nezbytných a zdůvodněných případech nepoužít. Výbor dále vítá kroky Komise, vedoucí ke zvýšení transparentnosti a odpovědnosti a požadavek, aby příslušný orgán své rozhodnutí (ať pozitivní, či negativní) pro daný záměr řádně zdůvodnil.

4.4 EHSV vítá a podporuje kroky Komise, které vedou ke zvýšení právní jistoty účastníků procesu hodnocení vlivů na životní prostředí EIA. EHSV je však přesvědčen, že k dosažení tohoto dílčího cíle je nezbytné přijmout závazné mezní lhůty nejen pro jednotlivé dílčí kroky procesu EIA, ale také pro uzavření celého procesu a přijetí rozhodnutí k návrhu záměru. Nezbytné je zejména omezit rizika zneužití dílčích postupů procesu EIA, které vydání rozhodnutí neúměrně oddalují a snižují tak právní jistoty účastníků procesu.

4.5 V případě námětu využití variantních řešení, který byl často a na mnoha místech diskutován, EHSV doporučuje postupovat velmi uvážlivě. Je zřejmé, že tzv. nulová varianta má své oprávnění i logiku, která je zvláště významná u modernizačních investic. Přiměřený počet a podrobnosti zpracování variant záměry by měl odpovídat rozsahu a charakteru záměru a měl by být předem dohodnut se správním orgánem.

4.6 Ke specifickým činnostem vyžadujícím pozornost při posílení implementace patří:

- zajistit, že dopady na biologickou rozmanitost nebudou v průběhu šetření opomenuty. Dopady na biologickou rozmanitost mají často kumulativní charakter a jsou opomíjeny vzhledem k rozsahu, přestože tento dopad může být významný;
- zajistit, aby se již na počátečním stadiu postupu EIA podílela veřejnost;
- vyjasnit postupy začlenění názorů a odborných zkušeností třetích stran;
- zajistit nezávislost a kvalitu specifikace a posouzení vlivů na životní prostředí;
- objasnit procesy posuzování případů, kde se navrhovaná zmírňující opatření neosvědčila a dochází k významným nepříznivým dopadům na životní prostředí;
- zajistit, aby navrhovaná zmírňující opatření byla skutečně provedena.

4.7 Dalším problémem je požadavek monitorování: podle názoru EHSV by monitorování mělo být uloženo v rozhodnutí o EIA jen v odůvodněných případech a v nezbytném rozsahu k podchycení rozhodujících vlivů po dobu výstavby záměru v souladu s článkem 8.2 navrhované úpravy. Monitorovací povinnosti za provozu záměru/zařízení stanoví současná právní úprava IPPC a tato ustanovení zůstávají v platnosti i ve směrnici o průmyslových emisích.

4.8 V souvislosti s návrhem na začlenění „přízpusobení EIA novým výzvám“ EHSV zastává názor, že takové rozšíření působnosti směrnice je nezbytné orientovat na všechny záměry s očekávaným dopadem na hodnocené aspekty ochrany životního prostředí. EHSV doporučuje zvážit následující aspekty:

4.8.1 V oblasti ochrany biodiverzity by dopady záměru měly být hodnoceny jak tam, kde budou mít regionální charakter, tak tam, kde se projeví v lokálním měřítku. Zatímco další právní nástroje (kupř. národní parky, přírodní rezervace, NATURA 2000 a podobně) chrání hlediska životního prostředí, je zde jednoznačná potřeba širšího procesu posuzování, jakým je EIA, jež je spravováno ustanoveními na vnitrostátní i evropské úrovni.

4.8.2 Klimatické změny jsou globálním fenoménem, jenž má místní důsledky a vyžaduje akce na místní úrovni. Posuzování záměrů z hlediska globálního vlivu na změnu klimatu a řešení klimatické změny jsou významnou výzvou. Měl by zde být uplatněn princip přiměřenosti a poskytováno vedení na vnitrostátní a místní úrovni. V oblasti ochrany klimatu by se proto hodnocení mělo orientovat na reálné přímé dopady záměru na místní klima (využívání půdy, vodní zdroje) a dopady v regionálním měřítku. EHSV považuje za důležitý též aspekt hodnocení potenciálu zmírnění očekávaných dopadů klimatických změn (místních, regionálních i globálních).

4.8.3 EHSV při tom poukazuje na skutečnost, že navrhované kritérium – emise skleníkových plynů – pro hodnocení dopadů individuálního záměru na globální klimatickou změnu není postačující. Z uvedeného důvodu EHSV požaduje pokyny k provádění tohoto hlediska a doporučuje také zahrnout posouzení dopadu na klimatické změny do fáze SEA plánů a programů.

4.8.4 Hodnocení rizika katastrof by se nemělo orientovat na zcela hypotetické případy, případně jejich hypotetické kombinace. Takové hodnocení v souladu s principem přiměřenosti není v zásadě novým požadavkem, pokud se budeme i nadále zabývat možnými předvídatelnými přírodními katastrofami (povodně, rozsáhlé plošné požáry, zemětřesení).

4.8.5 EHSV považuje v řetězci povolovacích procesů hodnocení hospodárného využívání (přírodních) zdrojů v EIA za potřebné. Hospodárnost využití zdrojů je jednoznačným vnitřním ekonomickým zákonem každého záměru, který si chce dělat šance na realizaci, poklesy biologické rozmanitosti však ukazují, že kromě toho jsou zde potřebná proaktivní opatření. Ve fázi EIA však není pro takové hodnocení dostatek informací. K posouzení tohoto aspektu EIA jsou potřebné

pokyny a shromažďování informací. Hodnocení nároků na suroviny, přírodní zdroje a energii je sice u výrobních investic předmětem integrovaného povolování podle směrnice o průmyslových emisích, tento postup však neřeší znehodnocování biologické rozmanitosti.

4.9 EHSV podporuje právo občanů na přístup k informacím a účast v procesu EIA. Zároveň ale požaduje, aby procesní pravidla posuzování vlivů záměru na životní prostředí byla nastavena tak, aby nemohlo dojít ke zneužití ustanovení Směrnice EIA ke korupčnímu jednání a zbytečnému protahování lhůt. 27 měsíců na vydání rozhodnutí je naprosto nepřijatelných a EU tak diskvalifikuje jako vhodný ekonomický prostor pro nové investice.

V Bruselu dne 13. února 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

PŘÍLOHA I

ke stanovisku Výboru

Znění následujících odstavců stanoviska specializované sekce bylo pozměněno podle pozměňovacích návrhů přijatých plenárním shromážděním, získalo však více než čtvrtinu odevzdaných hlasů (čl. 54 odst. 4 jednacího řádu):

Odstavec 1.1 a 3.1 (hlasováno společně)

Výbor oceňuje, že koncept EIA velkou měrou přispěl k postupnému, avšak významnému zlepšování stavu životního prostředí v členských zemích a v EU jako celku. Koncept je průřezovým nástrojem politiky životního prostředí a právního systému EU a členských zemí, konkretizujícího regulatorní rámec této politiky.

Výsledek hlasování o pozměňovacím návrhu

Pro: 55

Proti: 41

Zdrželi se hlasování: 19

Odstavec 1.2 a 3.3 (hlasováno společně)

Efektivita procesu přijetí platných rozhodnutí o vlivech záměru na životní prostředí závisí do značné míry na kvalitě informací použitých v dokumentaci pro posouzení EIA a na jeho kvalitě. Problém je ovšem v tom, jak je kvalita vnímána jednotlivými účastníky procesu. Tato kvalita by měla být objektivizována a vyžadována podle principu přiměřenosti, tedy kvality a rozsahu dostupných informací ve stádiu územního řízení. Vedle kvality informací by měla být vyžadována kompetentnost aktérů řízení a trvale zvyšována zvláště na straně povolovacích orgánů.

Výsledek hlasování o pozměňovacím návrhu

Pro: 65

Proti: 44

Zdrželi se hlasování: 13

Odstavec 3.4

Tady nelze uplatňovat jednotné šablony, poněvadž se jedná o specifickou interakci každého navrhovaného záměru s jeho prostředím a flexibilita s přiměřeností požadavků musí sehrát rozhodující roli v efektivních procesech EIA. Tento princip je i základní podmínkou posílení koherence s ostatními právními nástroji EU a zjednodušení řízení s cílem snížit zbytečnou administrativní zátěž.

Výsledek hlasování o pozměňovacím návrhu

Pro: 68

Proti: 51

Zdrželi se hlasování: 11

Odstavec 4.6

Následující odstavec nebyl obsažen ve stanovisku specializované sekce:

Ke specifickým činnostem vyžadujícím pozornost při posílení implementace patří:

— zajistit, že dopady na biologickou rozmanitost nebudou opomenuty v průběhu šetření. Dopady na biologickou rozmanitost mají často kumulativní charakter a jsou opomíjeny vzhledem k rozsahu, přestože tento dopad může být významný;

- zajistit, aby se již na počátečním stadiu postupu EIA podílela veřejnost;
- vyjasnit postupy začlenění názorů a odborných zkušeností třetích stran;
- zajistit nezávislost a kvalitu specifikace a posouzení vlivů na životní prostředí;
- objasnit procesy posuzování případů, kde se navrhovaná zmírňující opatření neosvědčila a dochází k významným nepříznivým dopadům na životní prostředí;
- zajistit, aby navrhovaná zmírňující opatření byla skutečně provedena.

Výsledek hlasování o pozměňovacím návrhu

Pro: 70

Proti: 54

Zdrželi se hlasování: 8

Odstavec 4.7 (nově 4.8)

V souvislosti s návrhem na začlenění „přizpůsobení EIA novým výzvám“ EHSV zastává názor, že takové rozšíření působnosti směrnice je nezbytné orientovat výhradně na záměry s vysokým a kvantifikovatelným očekávaným dopadem na hodnocené aspekty ochrany životního prostředí. EHSV doporučuje zvážit následující aspekty:

Výsledek hlasování o pozměňovacím návrhu

Pro: 69

Proti: 52

Zdrželi se hlasování: 11

Odstavec 4.7.1 (nově 4.8.1)

V oblasti ochrany biodiverzity by dopady záměru měly být hodnoceny pouze tam, kde dopady budou mít dopady minimálně regionálního charakteru, nebo se v lokálním měřítku dotknou území, chráněného zvláštním právním předpisem (kupř. národní parky, přírodní rezervace, NATURA 2000 a podobně).

Výsledek hlasování o pozměňovacím návrhu

Pro: 71

Proti: 56

Zdrželi se hlasování: 5

Odstavec 4.7.2 (nově 4.8.2)

Klimatické změny jsou globálním jevem, zatímco oznamovatelé pouze ve velmi malém počtu mohou kvalifikovaně vyhodnocovat své záměry z hlediska globálního vlivu na změnu klimatu. Proto by zde měl být uplatněn princip přiměřenosti. V oblasti ochrany klimatu by se proto hodnocení mělo orientovat na reálné přímé dopady záměru na místní klima (využívání půdy, vodní zdroje) a dopady v regionálním měřítku. EHSV považuje za důležitý též aspekt hodnocení potenciálu zmírnění očekávaných dopadů klimatických změn (místních, regionálních i globálních).

Výsledek hlasování o pozměňovacím návrhu

Pro: 84

Proti: 53

Zdrželi se hlasování: 6

Odstavec 4.7.3 (nově 4.8.3)

EHSV při tom poukazuje na skutečnost, že navrhované kritérium – emise skleníkových plynů – pro hodnocení dopadů individuálního záměru na globální klimatickou změnu není postačující. Z uvedeného důvodu EHSV doporučuje zahrnout posouzení dopadu na klimatické změny ve fázi SEA plánů a programů s uplatněním principu přiměřenosti a aby od rozšíření působnosti směrnice EIA na problematiku globální klimatické změny bylo upuštěno.

Výsledek hlasování o pozměňovacím návrhu

Pro: 74

Proti: 51

Zdrželi se hlasování: 7

Odstavec 4.7.5 (nově 4.8.5)

EHSV považuje v řetězci povolovacích procesů hodnocení hospodářského využívání (přírodních) zdrojů v EIA za předčasné. Hospodárnost využití zdrojů je jednoznačným vnitřním ekonomickým zákonem každého záměru, který si chce dělat šance na realizaci. Navíc, ve fázi EIA není pro takové hodnocení dostatek informací. Hodnocení nároků na suroviny, přírodní zdroje a energii je u výrobních investic předmětem integrovaného povolování podle směrnice o průmyslových emisích.

Výsledek hlasování o pozměňovacím návrhu

Pro: 78

Proti: 53

Zdrželi se hlasování: 6

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví zvláštní podmínky rybolovu hlubinných populací v severovýchodním Atlantiku a ustanovení pro rybolov v mezinárodních vodách severovýchodního Atlantiku a kterým se zrušuje nařízení (ES) č. 2347/2002

COM(2012) 371 final

(2013/C 133/08)

Zpravodaj: **pan Mário SOARES**

Dne 3. září 2012 se Rada a dne 11. září 2012 Evropský parlament, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví zvláštní podmínky rybolovu hlubinných populací v severovýchodním Atlantiku a ustanovení pro rybolov v mezinárodních vodách severovýchodního Atlantiku a kterým se zrušuje nařízení (ES) č. 2347/2002

COM(2012) 371 final.

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 29. ledna 2013.

Na 487. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. února 2013 (jednání ze dne 13. února 2013), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 89 hlasy pro, 3 hlasy byly proti a 1 člen se zdržel hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV má za to, že je vhodné a naléhavé zajistit udržitelnost hlubinných druhů a ochranu mořského dna. Jde o komplexní problém a jeho řešení musí být podloženo obsáhlými údaji a důkladnou vědeckou analýzou. Měl by být uplatňován přístup předběžné opatrnosti, aby se předcházelo používání lovných zařízení, jejichž dopady nejsou známy v plné míře a která by mohla způsobit dlouhodobé škody.

1.2 Dále se EHSV domnívá, že jakákoliv změna provedená v souvislosti s tímto rybolovem musí vzít v potaz udržitelnost – a to jak z environmentálního, tak ze socioekonomického hlediska –, jelikož na něm závisí velký počet pracovních míst nejen na moři, ale i na zemi, a rovněž životaschopnost pobřežních komunit. Všechny zúčastněné strany by měly být zapojeny do konzultací a jednání o vytváření vhodných kontrolních režimů rybolovné činnosti a do jejich provádění a prosazování přístupem založeným na spolupráci.

1.3 Pokud by byl článek o odnětí oprávnění k rybolovu, v současné době zahrnutý do kapitoly o kontrole, vložen do kapitoly týkající se samotných oprávnění k rybolovu, zvýšila by se tak podle názoru EHSV koherence návrhu a byly vyvráceny možné pochybnosti ohledně úlohy vědeckých pozorovatelů zmíněných v tomto článku, kteří v žádném případě nesmí být považováni za kontrolory.

1.4 EHSV opakuje, že je nutné, aby veškerá přijatá opatření vycházela z výsledků vědeckých výzkumů, které dosud vždy přinášely výborné výsledky.

2. Souvislosti

2.1 V kontextu reformy společné rybářské politiky uskutečněné Evropskou komisí⁽¹⁾, která byla započata zelenou knihou z roku 2009⁽²⁾, lze porozumět dalším změnám nařízení provádějících společnou rybářskou politiku v konkrétních oblastech či pro konkrétní druhy. Do tohoto kontextu je rovněž třeba zasadit návrh, jímž se zabývá toto stanovisko, jenž je do určité míry začleněním obecných změn, které je třeba provést ve společné rybářské politice, do problematiky hlubinného rybolovu v severovýchodním Atlantiku. Jde především o zásadu udržitelnosti a pravidlo, že rybolovná činnost musí vycházet z vědeckého výzkumu.

2.2 Přezkum nařízení (ES) Rady č. 2371/2002 ze dne 20. prosince, jenž je obsažen v novém návrhu, jednak provádí obsah rezolucí, které přijalo Valné shromáždění OSN – č. 61/105 a č. 64/72 – a které jsou určeny státům a regionálním organizacím pro řízení rybolovu, jež mají přijmout opatření k zajištění ochrany citlivých hlubinných mořských ekosystémů před veškerými možnými ničivými dopady rybolovné činnosti a zajištění odpovědného čerpání zdrojů jakožto všeobecné normy pro veškeré činnosti. Dále pak Komise uznává, že je nutné napravit některé chyby, jež byly zjištěny, pokud jde o používání současného nařízení v průběhu jeho platnosti.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 181, 21.6.2012, s. 183–195.

⁽²⁾ Úř. věst. C 18, 19.1.2011, s. 53–58.

2.3 V mezidobí a s ohledem na problémy zjištěné při používáním nařízení (ES) č. 2371/2002 v praxi Komise postupně zveřejňovala předpisy, jež do jisté míry obsah tohoto nařízení upravovaly.

2.4 V této souvislosti lze vyzdvihnout sdělení ze dne 29. ledna 2007, které se týkalo populací hlubinných ryb a nesrovnalostí mezi stanovenými celkovými přípustnými odlovy (TAC) a skutečnými úlovky, a uvést, že je to částečně způsobeno nedostatečnou základnou vědeckých poznatků – jednak o druzích ryb vyjmenovaných v nařízení a jednak o skutečné kapacitě loďstev lovicích ve vodách severovýchodního Atlantiku, jejichž kvóty byly stanoveny před vznikem tohoto nařízení. Jako nutné bylo rovněž vyhodnoceno sledování a kontrola těchto rybolovných činností, umožněné systémy VMS – satelitního sledování plavidel.

2.5 Nařízení Rady (ES) č. 199/2008 o vytvoření rámce Společenství pro shromažďování, správu a využívání údajů v odvětví rybolovu bylo do jisté míry shrnutím návrhů Komise na zavedení programu Společenství, jenž by zrealizoval záměr řídit a kontrolovat rybolov na vědeckém základě.

2.6 V neposlední řadě je zde nařízení (EU) č. 1262/2012, které stanovilo rybolovná práva na některé populace hlubinných druhů na roky 2013–2014, čímž byla splněna povinnost stanovit dvouleté plány rybolovu. V tomto novém návrhu jsou určeny celkové přípustné odlovy a především jejich rozložení.

3. Analýza návrhu

3.1 Výchozí bodem je uznání neuspokojivého výsledku z hlediska cílů sledovaných nařízením (ES) č. 2347/2002, zejména pokud jde o:

- ohroženost mnohých populací hlubinných ryb;
- negativní dopady rybolovu pomocí vlečných sítí pro lov při dně na ohrožené mořské ekosystémy;
- vysoká míra nežádoucích úlovků;
- nesnadnost určení udržitelné míry rybolovného tlaku z důvodu nedostatečných vědeckých údajů.

3.2 EHSV se domnívá, že velký nárůst směrnic vztahujících se k tomuto tématu, k němuž došlo od roku 2003, kdy vstoupilo v platnost nařízení, mohlo rybářským plavidlům způsobit újmu, a to jak z hlediska životního prostředí, tak z hlediska

ekonomického. Proto by obecnou zásadou diskuse o novém návrhu mělo být směřování ke zjednodušení, právní stabilitě a právní jistotě pro členské státy a zainteresované hospodářské a sociální subjekty.

3.3 Hlubinné populace mohou být jak cílovými druhy, tak vedlejšími úlovky při jiných typech rybolovu. Obecným cílem návrhu je zajistit co nejvíce udržitelné využívání populací hlubinných ryb a zároveň snížit dopad tohoto rybolovu na životní prostředí a zlepšit informační základnu pro vědecké posouzení. Nástrojem pro plnění tohoto cíle se stanoví soubor opatření, jež jsou vyjmenována níže.

3.4 Udržitelné využívání populací hlubinných ryb

3.4.1 Je dáno obecné pravidlo, že rybolovná práva se stanoví podle takové míry využívání příslušných druhů, která je v souladu s maximálním udržitelným výnosem. Pro dosažení této udržitelnosti se vymezují různá opatření: za prvé se zavádí systém oprávnění k rybolovu, u nichž musí každý provozovatel deklarovat svůj zájem o jeden či více druhů uvedených na stanovených seznamech jako o cílový druh. EHSV se domnívá, že seznamy z tohoto návrhu, vytvořené na základě dohody v rámci NEAFC (Komise pro rybolov v severovýchodním Atlantiku), jsou delší než ty současné a zahrnují i takové rybolovné oblasti, jež v současné době pro hlubinný rybolov regulovány nejsou. Za druhé je posílen význam vědeckých údajů, přičemž je nutné podotknout, že ve většině členských států existují vědecké organizace a orgány, jež vypracovávají modely, podle nichž lze provádět udržitelný rybolov.

3.4.2 Oprávnění k rybolovu je nezbytnou podmínkou hlubinného rybolovu, přičemž po uplynutí dvouletého přechodného období se stanoví zákaz používání lovných zařízení (vlečných sítí pro lov při dně a tenatových sítí). Plavidla lovcí jiné cílové druhy budou mít přístup do těchto oblastí pouze na oprávnění k rybolovu, v němž budou hlubinné druhy uvedeny jako vedlejší úlovek, a to do určitých mezních hodnot.

3.4.3 Některé druhy (jako je například pakambala nebo humr severský) lze v současné době reálně lovit pouze vlečnými sítěmi. Jejich zákaz ve velmi krátkém časovém úseku a bez jednání se zúčastněnými stranami by mohl způsobit ekonomické ztráty a ztráty pracovních míst v tomto odvětví. EHSV se domnívá, že lepší vědecké znalosti a kontrola rybolovu těchto druhů by spolu s dalšími technickými a podpůrnými opatřeními umožnily udržitelné využívání těchto lovišť z hlediska životního prostředí i sociálního a hospodářského hlediska. Vzhledem k výše uvedenému by měl být podpořen rozvoj nových lovných zařízení na základě technických řešení, která umožní nahradit v dnešní době používané vlečné sítě pro lov při dně jinými metodami hlubinného rybolovu.

3.5 Vědecký základ

3.5.1 Tento cíl je permanentním kritériem v rámci celé společné rybářské politiky. Bez vědeckých poznatků o mořském prostředí a mořských habitatech nelze stanovit míru rybolovu, jež bude v souladu s jejich udržitelným využíváním. Řízení rybolovu je třeba provádět na základě měř odpovídajících maximálního udržitelnému výnosu.

3.5.2 Již ve stanovisku k zelené knize i v následujících stanoviscích k této problematice se EHSV zasazoval o lepší vědecké znalosti mořského životního prostředí a stavu populací a navrhoval, aby byl výzkum a sběr údajů koordinován regionálními organizacemi pro řízení rybolovu.

3.5.3 EHSV dále podporuje návrh přednesený ve stanovisku týkajícím se financování společné rybářské politiky⁽³⁾, aby se touto činností kromě rybářů a jejich organizací zabývaly také nezávislé vědecké subjekty. V této souvislosti opakujeme, že je nezbytné trvalé vzdělávání a podpora lidského kapitálu a zejména vedení mladých výzkumných pracovníků k výzkumu mořského prostředí.

3.6 Technická opatření pro řízení rybolovu

3.6.1 Podle návrhu by rybolovná práva, která lze v současné době stanovit jako omezení intenzity rybolovu či omezení odlovu, mohla být stanovena již pouze jako omezení intenzity rybolovu. V této souvislosti EHSV opakuje, že dle jeho názoru musí být veškerá omezení vědecky podložena.

3.6.2 Členské státy zavedou opatření, jejichž cílem bude zabránit zvýšení rybolovné kapacity, jakož i vedlejším úlovkům ohrožených druhů, a předcházet výmětům.

3.6.3 Aby bylo možné předcházet diskriminaci rybářů z EU, na které se vztahují kvóty či omezení intenzity rybolovu, zatímco jejich konkurenti z jiných zemí mohou lovit bez omezení, žádá EHSV Komisi, aby soustavně usilovala o uzavření regionálních dohod o ochraně zdrojů závazných pro všechny strany.

4. Konkrétní připomínky

4.1 EHSV souhlasí s Komisí v následujících bodech návrhu:

- hlubinné ekosystémy a populace hlubinných ryb jsou obzvláště ohroženy lidskou činností;
- rybáři již s vědci spolupracují na výzkumu hlubinného mořského prostředí a hlubinných mořských druhů – již byla také stanovena pravidelná přítomnost vědců na rybářských plavidlech;
- hlavním cílem návrhu musí být zajistit udržitelné využívání populací hlubinných ryb a snížit dopad tohoto rybolovu na životní prostředí – pro to je zapotřebí zvýšit kvalitu dostupných informací, ze kterých vycházejí vědecká posouzení a ustanovení právních předpisů týkající se využívání těchto vod;
- režim povolení k hlubinnému rybolovu je nástrojem pro kontrolu přístupu do těchto lovišť.

4.2 EHSV dále uznává, že zařízení pro lov při dně mohou ohrozit nejen hlubinné druhy, ale i mořské dno ohrožených oblastí. Nicméně však toto zařízení nesmí být demonizováno, jelikož při jeho vhodném použití je jediným lovným zařízením, jež umožňuje lov v jiných oblastech, aniž by byla ohrožena jejich udržitelnost. EHSV navrhuje, aby byla stanovena vědecká kritéria pro vymezení jeho používání.

4.3 EHSV se domnívá, že návrh jde správným směrem, ale je třeba najít náležitou rovnováhu mezi ochranou ohrožených stanovišť a druhů a využíváním zdrojů udržitelným z hospodářského, sociálního i environmentálního hlediska. Proto má za to, že zákaz zařízení pro lov při dně (vlečných a tenatových sítí) by mohl být nepřiměřený, pokud nebudou zohledněna vědecká posouzení.

4.4 Jako alternativu zákazu navrhuje EHSV, aby se dodržovaly Mezinárodní předpisy FAO pro řízení hlubinného rybolovu na volném moři, jejichž používání hodnotila příznivě OSN jak na mezinárodní úrovni, tak na úrovni Evropské unie. Je potěšen, že Komise uznává, že je nutné finančně podpořit změnu lovných zařízení a odbornou přípravu posádek, přičemž by tato podpora měla odpovídat skutečnosti, že Evropa prochází hospodářskou a sociální krizí.

V Bruselu dne 13. února 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽³⁾ Úř. věst. C 299, 4.10.2012, s. 133–140.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k doporučení Rady o provádění hlavních směrů hospodářských politik členských států, jejichž měnou je euro

COM(2012) 301 final

(2013/C 133/09)

Zpravodaj: **pan DELAPINA**

Dne 14. srpna 2012 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

doporučení pro doporučení Rady o provádění hlavních směrů hospodářských politik členských států, jejichž měnou je euro

COM(2012) 301 final.

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 21. ledna 2013.

Na 487. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. února 2013 (jednání dne 13. února 2013), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 161 hlasy pro, 3 hlasy byly proti a 9 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá stanovení obecných hlavních směrů hospodářské politiky pro země eurozóny, které představují soudržný rámec pro potřebnou hlubší integraci a lepší a účinnější koordinaci.

1.2 EHSV dále schvaluje to, že byla formulována konkrétní doporučení pro každou zemi a že má být kontrolováno jejich provádění. Díky tomu bude možné zohlednit rozdíly v hospodářské výkonnosti a odlišné příčiny krize v jednotlivých zemích.

1.3 EHSV by ovšem tohoto doporučení o provádění hlavních směrů hospodářských politik rád využil k tomu, aby upozornil na nutnost změnit pojetí hospodářské politiky, zejména s ohledem na očekávanou další verzi hlavních směrů pro rok 2014. EHSV považuje stávající soubor makroekonomických opatření za nevyvážený, poněvadž opomíjí význam poptávky a spravedlivého rozdělení. Některé reformní kroky vykazují známky stabilizace finančních trhů. Proto by při dosavadním zaměření hospodářské politiky mělo být možné zvýšit důraz na politiky růstu a tvorbu pracovních míst. Nebyla nicméně ještě plně obnovena funkčnost bankovního sektoru a finančních trhů. Politika úsporných opatření zároveň nedává vzniknout věrohodnému programu expanze pro snížení veřejného dluhu a nezaměstnanosti. Krize se naopak ještě zhoršila – místo aby se eurozóna dostala z krize cestou růstu, upadla v důsledek úsporných opatření do dvojité recese (*double-dip recession*) s rozsáhlými nejen hospodářskými, ale především sociálními důsledky. Zanedbání těchto sociálních důsledků znamená z dlouhodobého hlediska ještě větší hrozbu pro růst evropského hospodářství.

1.4 Stabilizační opatření vnitrostátních politik jsou předem odsouzena k nezdaru, jestliže jsou mařena vývojem na finančních trzích a spekulacemi. EHSV proto požaduje opětovnou přísnější regulaci finančních trhů, která by se měla vztahovat i na stínové bankovníctví a měla by být koordinována na úrovni skupiny G-20, a přenastavení finančního systému, který musí být znovu uveden do souladu s potřebami reálné ekonomiky. EHSV vyzývá k „obnově reálné ekonomiky“ v Evropě, která by do popředí opět vynesla podnikatelskou činnost namísto spekulativního uvažování.

1.5 Je třeba vytvořit věrohodnou solidární záchranou síť, která by byla do značné míry postavena na zasloužené důvěře a zaručila by, že jakékoliv spekulace namířené proti zemím s potížemi budou beznadějně a že klesnou náklady těchto zemí na financování. Ke snížení nákladů na financování v zemích zasažených krizí mohou přispět také společné evropské dluhopisy a omezení závislosti na ratingových agenturách.

1.6 Konsolidace veřejných financí, která je nezbytná z několika důvodů, např. kvůli nákladům na podporu bank, opatřením k hospodářskému oživení a v některých zemích kvůli splasknutí bublin na realitním trhu a ve stavebnictví, má různou míru naléhavosti, a proto vyžaduje širší a flexibilnější časové nastavení. Musí při ní být vzaty v potaz také její účinky na poptávku a musí být sladěna s cíli strategie Evropa 2020 v sociální oblasti a v oblasti zaměstnanosti, neboť růst a zaměstnanost jsou klíčovými faktory pro zdařilou konsolidaci. Nízký schodek veřejných financí je v první řadě výsledkem příznivého celkového hospodářského vývoje a řádné správy ekonomických záležitostí, a nikoli jejich podmínkou.

1.7 Udržitelná fiskální konsolidace musí být vyvážená díky tomu, že se při ní bude jednak dbát na vyváženost účinků na nabídku a poptávku a jednak stejnou měrou přihlížet k výdajové a příjmové stránce. EHSV důrazně upozorňuje na to, že integrovaný rozpočtový rámec (fiskální unie) se nevztahuje pouze na veřejné výdaje, ale zahrnuje také veřejné příjmy. EHSV vyzývá k celkovému přehodnocení nejen výdajů, ale i daňových systémů s přihlédnutím ke spravedlivému rozdělení. Poukazuje na řadu možných opatření ke zvýšení daňových příjmů, pomocí nichž lze zachovat financování sociálních systémů na požadované úrovni a do budoucna orientovaných investic veřejného sektoru. Bylo by vhodné sjednotit základy a systémy pro výpočet daní na základě důkladné analýzy jednotlivých hospodářských systémů v EU. Zabránilo by se tak narušení hospodářské soutěže uvnitř Unie namísto dalšího osekávání veřejných příjmů v důsledku předhánění se ve snižování daní.

1.8 EHSV naléhavě žádá, aby se na základě rozsáhlého mezinárodního výzkumu přehodnotily fiskální multiplikátory. Tento výzkum totiž ukazuje, že se fiskální multiplikátory v dobách recese v jednotlivých zemích liší a mají mnohem negativnější dopad na hospodářský růst a zaměstnanost, než se dosud myslelo. Politika by měla více využívat toho, že záporné multiplikátory příjmů a multiplikátory zaměstnanosti u opatření v oblasti příjmů jsou zpravidla nižší než multiplikátory v případě snižování výdajů, zejména pokud se tato opatření v oblasti příjmů dotýkají vrstev obyvatelstva s nižším sklonem ke spotřebě. Z toho by mohla plynout možnost provést přerozdělení, jež nebude mít vliv na rozpočtové saldo, a vytvořit tak zaměstnanost a poptávku tím, že se uvolní prostředky na expanzivní opatření, např. na programy v oblasti vzdělávání a zaměstnanosti a na investice do průmyslu, výzkumu a sociálních služeb. To zase přispěje k naléhavě nutnému posílení důvěry podniků a spotřebitelů.

1.9 Takováto expanzivní opatření by podnítila rovněž dovoz, především v zemích s přebytkem. Celounijní koordinace těchto opatření by byla ještě podstatně účinnější, protože objem dovozu do eurozóny jako celku (tzn. vůči třetím zemím) je mnohem nižší než na úrovni jednotlivých ekonomik.

1.10 Při odstraňování vnější nerovnováhy je nutné, aby země s přebytkem v zájmu potřebné symetrie využily své zisky z vývozu ke zvýšení blahobytu velké části obyvatelstva. Toto zvýšení domácí poptávky by přispělo rovněž ke snížení deficitu těchto zemí v dovozu.

1.11 Vedle požadovaného nového zaměření souboru makroekonomických opatření mohou posílit poptávku a zlepšit výkonnost hospodářství také sociálně přijatelné strukturální reformy.

1.12 Obecně vzato není účelné soustřeďovat se při odstraňování vnější nerovnováhy, což je často spojeno s požadavkem zmírnění růstu mezd, pouze na cenovou konkurenceschopnost. Zpomalení růstu mezd na podporu vývozu ve všech zemích eurozóny najednou má nejen závažné redistribuční efekty, ale snižuje také celkovou poptávku a má za následek sestupnou spirálu, v níž trápí všechny země.

1.13 EHSV opakuje svůj požadavek, aby byla uplatňována taková mzdová politika, která plně využívá prostor pro produktivitu, a odmítá podmínky uložené státem a zásahy do svobody kolektivního vyjednávání jako naprosto nepřijatelné.

1.14 Většinou jsou opomíjeny další nákladové faktory, jež jsou často důležitější než mzdy. Zastírá se při tom také význam necenových faktorů pro konkurenceschopnost. Evropa však v celosvětové konkurenci uspěje jen tehdy, bude-li mít prvotřídní strategii kvalitního vytváření přidané hodnoty. Druhořadá strategie předhánění se s ostatními částmi světa v nákladovém dumpingu by byla předem odsouzena k nezdaru.

1.15 Obecně napomohl evropský sociální model díky automatickým stabilizátorům systému sociálního zabezpečení k překonání krize tím, že podpořil poptávku a důvěru. Omezení tohoto systému s sebou nese riziko upadnutí do hluboké deprese, stejně jako ve 30. letech minulého století.

1.16 EHSV se obecně zasazuje o posílení úlohy sociálních partnerů na vnitrostátní a na evropské úrovni a o intenzivnější celoevropskou koordinaci mzdové politiky, např. zhodnocením makroekonomického dialogu, který by měl být zaveden i pro eurozónu. V nových hlavních směrech by mělo být zohledněno to, že země s fungujícím sociálním partnerstvím dokázaly zmírnit dopady krize lépe než ostatní země.

1.17 Kromě toho EHSV opakuje svůj požadavek, aby byli do utváření politiky co nejdříve a v co největší míře zapojeni sociální partneři a další organizace zastupující občanskou společnost. Potřebné změny a reformy mohou přinést kýžený efekt a být akceptovány jen tehdy, bude-li rozdělení zátěže vnímáno jako spravedlivé.

1.18 Závěrem lze říci, že Evropa potřebuje nový model růstu, který se bude vyznačovat potíráním nepřijatelné nezaměstnanosti a dostatečným prostorem pro budoucí investice a pro sociální a ekologické investice, čímž se vytváří růst a poptávka. Je nutné posílit sociální systémy přerozdělením rozpočtových prostředků a zajištěním dostatečných příjmů s přihlédnutím ke spravedlivému rozdělení tak, aby se zvýšila produktivní síla a stabilizovala poptávka a důvěra. Tento model růstu umožní rovněž udržitelnou konsolidaci veřejných financí.

2. Souvislosti

2.1 V doporučení Rady ze dne 13. července 2010 o hlavních směrech hospodářských politik členských států a Unie byly stanoveny následující hlavní směry, které mají zůstat beze změn do roku 2014, aby bylo možné zaměřit se na jejich provádění:

- hlavní směr 1: zajistit kvalitu a udržitelnost veřejných financí
- hlavní směr 2: řešit makroekonomickou nerovnováhu
- hlavní směr 3: snižovat nerovnováhu v eurozóně
- hlavní směr 4: optimalizovat podporu výzkumu, vývoje a inovací, posilovat znalostní trojúhelník a uvolnit potenciál digitální ekonomiky
- hlavní směr 5: zefektivnit využívání zdrojů a snížit emise skleníkových plynů
- hlavní směr 6: zlepšit obchodní a spotřebitelské prostředí, modernizovat a rozvinout průmyslovou základnu za účelem dosažení plné funkčnosti vnitřního trhu.

2.2 V tomto smyslu předložila Komise dne 30. května 2012 své poslední doporučení pro doporučení Rady o provádění hlavních směrů hospodářských politik členských států, jejichž měnou je euro, v němž jsou uvedena aktualizovaná doporučení pro obecné zaměření hospodářské politiky v eurozóně. Kromě toho byla vypracována konkrétní doporučení pro všech 27 členských států Unie. Rada Evropské unie schválila příslušné dokumenty dne 6. července 2012.

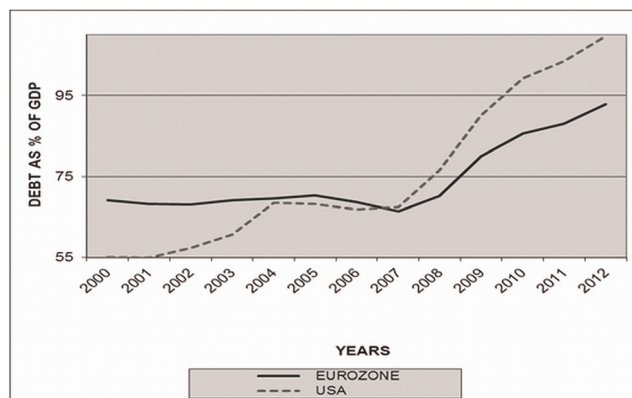
3. Obecné připomínky

3.1 EHSV vítá úsilí Komise o vytvoření soudržného rámce pro naléhavě potřebné zlepšení koordinace evropské hospodářské politiky. Tato koordinace je nezbytná k tomu, aby bylo možné vydat se opět trvale cestou směřující k růstu a zaměstnanosti. Hrozí totiž, že opatření ke snížení nerovnováhy sice budou plnit svůj účel v určité zemi, ale v eurozóně jako celku budou kontraproduktivní.

3.2 Z tohoto důvodu je třeba na tuto problematiku nahlížet, smýšlet o ní a chápat ji z komplexního celoevropského pohledu. EHSV se tedy ztotožňuje s názorem Komise, že pro opravdovou spolupráci v oblasti hospodářské politiky – alespoň v Euroskupině – je zapotřebí hlubší integrace a lepší a účinnější koordinace. Při tom je nutné přihlížet k rozdílům v hospodářských výsledcích členských států (výše HDP a jeho růst, míra nezaměstnanosti a její vývoj, výše a struktura schodku veřejných financí a veřejného dluhu, výdaje na výzkum a vývoj, sociální výdaje, saldo běžného účtu, dodávky energie atd.).

3.3 Krize, která trvá již od roku 2008, vypukla v USA a rozšířila se do celého světa. Tato krize ukázala, že konstrukce měnové unie vkládala přílišnou důvěru v tržní síly a nezabývala se odpovídajícím způsobem rizikem nerovnováhy. Jak ukazuje vývoj veřejných financí v celé eurozóně do roku 2008, nebyla nedostatečná rozpočtová kázeň obecně příčinou krize.

Poměr dluhu k HDP v % (zdroj: AMECO 2012/11)

3.4 V průměru narostl v eurozóně schodek, resp. dluh teprve v důsledku vynaložení značného množství veřejných prostředků na záchranu finančního systému a na podporu poptávky a trhu práce, u nichž finanční krize⁽¹⁾ vyvolala propad, a také v důsledku nižších příjmů do státní pokladny způsobených především poklesem zaměstnanosti. Tento aspekt má mimořádný význam pro přípravu strategií v oblasti hospodářské politiky, neboť chybná diagnóza vede ke špatné léčbě. **EHSV proto v zásadě oceňuje skutečnost, že je provádění hlavní směru posuzováno specificky podle dané země.** Neexistuje univerzální řešení, protože i příčiny krize se v jednotlivých zemích podstatně liší.

3.5 EHSV by ovšem rád využil této příležitosti, aby upozornil na **nutnost změnit pojetí hospodářské politiky.** To se týká nejen každoročních přezkumů, ale je to zvlášť důležité také pro další verzi hlavních směrů hospodářských politik v roce 2014.

3.6 V roce 2012 pokračovala krize v Evropě již pátým rokem. Krátce po vytyčení stávajících hlavních směrů se v prognóze, kterou na podzim roku 2010 vyhotovila Komise, pro eurozónu ještě počítalo s 1,6 % nárůstem HDP a s 9,6 % mírou nezaměstnanosti v roce 2012. Ve skutečnosti byla eurozóna v tomto roce v recesi a nezaměstnanost přesáhla 11 %, v některých zemích se pohybovala dokonce kolem 25 %.

3.7 Hospodářství USA naproti tomu roste – sice mírně (zhruba o 2 %), ale stále – díky pokračování ve velmi expanzivní měnové politice a vládním opatřením v oblasti sociální a fiskální politiky. Spotřeba, investice a průmyslová výroba mohutně stoupají, takže míra nezaměstnanosti je hluboko pod maximální hodnotou, již dosáhla v říjnu 2009⁽²⁾.

3.8 Zatímco plán evropské hospodářské obnovy z roku 2008, který byl ještě zcela pod dojmem prudkého hospodářského propadu po krachu Lehman Brothers, připouštěl nezbytnost aktivního posílení domácí poptávky a regulace trhů, hospodářská politika se rychle vrátila zpět ke svému tradičnímu zaměření. Varování, k němuž se opakovaně připojil i EHSV, že Evropa se z krize musí dostat cestou růstu, a nikoli upadnout do další krize v důsledku úsporných opatření, zůstalo nevyslyšeno, a obávaná dvojí recese (*double-dip recession*) se tak stala skutečností.

3.9 Neúspěch evropské hospodářské politiky se zaprvé týká nezdařené stabilizace finančních trhů. Obrovská volatilita, vysoká rozpětí, přemrštěné dlouhodobé úrokové sazby a vysoké rezervy likvidity v bankách ukazují, že funkčnost finančního systému ještě stále nebyla plně obnovena, přestože byly podniknuty první důležité kroky pro vytvoření bankovní unie. Z toho plynoucí nejistota podniků a spotřebitelů nadále omezuje možnosti růstu.

3.10 Zadruhé se hospodářská politika nedokázala vypořádat s nedostatečnou domácí a vnější poptávkou. Výrazné zpřísnění požadavků na rozpočtovou politiku členských států a přechod na restriktivní fiskální politiku, který proběhl příliš brzy, příliš radikálně a navíc ve všech zemích najednou, způsobily oslabení všech podstatných složek domácí poptávky. A je zjevné, že ani zahraniční poptávka neposkytuje dostatečné podněty pro růst, když se nejdůležitější obchodní partneři – tj. ostatní členské státy – rovněž snaží šetřit. Kromě snížení domácí poptávky tedy nastalo také omezení vývozních příležitostí na všech stranách.

3.11 Stávající **soubor makroekonomických opatření** je nevyvážený, poněvadž nevěnuje náležitou pozornost aspektům poptávky a rozdělení. Jedná se opět o tutéž politiku, která již vedla k selhání Lisabonské strategie, protože se nezabývala nedostatečnou domácí poptávkou v klíčových velkých členských státech ani rostoucími nerovnostmi v rozdělování. Tato politika se jednostranně zaměřuje na konsolidaci fiskální politiky a na strategie snižování nákladů pro zvýšení cenové konkurenceschopnosti. EHSV sice vítá to, že Komise volá po konsolidaci veřejných financí podporující růst, na niž je kladen důraz i v dalších dokumentech Komise, např. v Roční analýze růstu na rok 2013⁽³⁾. Zdá se ale, že tato konsolidace existuje pouze na papíře, neboť zatím nejsou k dispozici empirické důkazy o jejím provádění v praxi.

3.12 Hospodářské politice na evropské úrovni se nepodařilo učinit opatření, která by v rámci věrohodného programu expanze umožnila současně snížit veřejný dluh a nezaměstnanost. Výrazné krácení veřejných výdajů, zejména v sociální oblasti, a zvyšování plošných daní má na již beztak klesající ekonomiky ničivý dopad. Snižují se dostupné příjmy, a tím i spotřebitelská poptávka, výroba a zaměstnanost. Politika

⁽¹⁾ Pro podrobný a diferencovaný popis vzniku finanční a hospodářské krize viz Úř. věst. C 182, 4.8.2009, s. 71.

⁽²⁾ Viz prognóza Komise z podzimu roku 2012.

⁽³⁾ COM(2012) 750 final.

úsporných opatření tedy omezuje daňové příjmy mnohem více, než se původně předpokládalo, což byl ve své nedávné prognóze nucen přiznat také MMF⁽⁴⁾. To ještě více prohlubuje recesi, což v konečném důsledku vede k ještě vyšším rozpočtovým schodkům. Vzniká tak začarovaný kruh, jehož konec je v nedozírnu. Vysoké hospodářské a sociální náklady lze při tom pocítit v podobě prudce rostoucí nezaměstnanosti.

3.13 Je zjevné, že se jednotlivé země musejí ke konsolidaci pro zajištění udržitelnosti veřejných financí ubírat různými cestami, a to především kvůli nákladům na podporu bank, opatřením k hospodářskému oživení a v některých zemích kvůli splasknutí bublin na realitním trhu a ve stavebnictví. EHSV ovšem poukazuje na to, že je nutné sladit programy pro snížení dluhu s cíli uvedenými ve strategii Evropa 2020, jež se týkají hospodářského oživení, sociální oblasti a zaměstnanosti. Růst a zaměstnanost jsou klíčovými faktory pro zdařilou konsolidaci, kdežto radikální úsporná opatření mohou způsobit nejen ohromné sociální problémy, ale mohou míru zadlužení dokonce zvýšit.

3.14 I když se EHSV v tomto stanovisku soustřeďuje především na aspekty souboru makroekonomických opatření, nemělo by to snižovat význam **strukturálních reforem**. Sociálně přijatelné strukturální reformy, např. v oblasti daňového systému, dodávek energie, správy, vzdělávání, zdravotnictví, bytové výstavby, dopravy a důchodů, musejí přispět k posílení poptávky a výkonnosti, přičemž je třeba vzít v potaz rozdíly v konkurenceschopnosti jednotlivých zemí.

3.15 Také regionální a strukturální politika by se měly zaměřit na zvýšení produktivity, aby umožnily modernizaci, resp. vytvoření udržitelného průmyslu a odvětví služeb. Obecně lze konstatovat, že země s větším podílem průmyslu na celkovém hospodářství byly krizí zasaženy méně, což naznačuje odpovídající strategie industrializace.

3.16 EHSV by ovšem chtěl rozšířit převládající, většinou poněkud zúžené chápání pojmu „strukturální reformy“. Požadavek strukturálních reforem by měl brát v potaz rovněž

např. strukturu regulace finančních trhů, strukturu koordinace daňových systémů a strukturu veřejných výdajů a příjmů.

4. Konkrétní připomínky

4.1 Finanční systém

4.1.1 EHSV sdílí názor Komise, která podtrhuje význam stabilizace finančního systému a jeho hladkého fungování. Základním předpokladem pro každé úspěšné překonání krize a předcházení jí totiž je to, že spekulace na finančních trzích nesmějí podkopávat a omezovat manévrovací prostor hospodářské politiky. Z toho plyne nezbytnost jasného a účinného systému dohledu a přísnější regulace finančních trhů (včetně stínového bankovníctví), které stabilitu ohrožují více než nedostatečná konkurenceschopnost. Aby byl postup jednotný, měly by být příslušné kroky koordinovány v rámci skupiny G-20. Je nutné zredukovat finanční trhy na rozumnou míru. Musejí znovu začít sloužit reálné ekonomice, a nikoli jí konkurovat⁽⁵⁾.

4.1.2 Aby se státům v krizi snížily náklady na financování, jež byly uměle zvýšeny spekulacemi, je třeba jednak usilovat o omezení závislosti na soukromých ratingových agenturách, jednak vytvořit věrohodnou solidární záchrannou síť, která by byla do značné míry postavena na zasloužené důvěře a zaručila by, aby byly jakékoliv spekulace namířené proti zemím s potížemi beznadějně a aby se jim tudíž zamezilo. V nedávné době bylo podniknuto několik významných kroků tímto směrem (poslední program ECB pro nákup státních dluhopisů, definitivní vstup Evropského mechanismu stability v platnost a zajištění jeho plné funkčnosti atd.). Také společné evropské dluhopisy mohou za vhodných rámcových podmínek přispět ke zlepšení rozpočtové situace v zemích procházejících krizí⁽⁶⁾.

4.1.3 EHSV poukazuje na to, že je nutné zamezit propojení mezi komerčními bankami a veřejným dluhem. Dále je třeba zvrátit fragmentaci a opětovnou nacionalizaci finančních trhů stabilizací tohoto sektoru. Ke stabilizaci by mohlo přispět také intenzivnější úsilí o vytvoření bankovní unie spolu s účinnými nástroji pro ozdravné postupy a řešení problémů úvěrových institucí na evropské a na vnitrostátní úrovni⁽⁷⁾.

⁽⁴⁾ Ve výhledu MMF z 9. října se uvádí, že výdajové multiplikátory se během krize zřejmě pohybovaly v rozmezí 0,9–1,7, ačkoli se původně vycházelo z odhadovaných cca 0,5 (viz MMF 2012, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/02/pdf/text.pdf>).

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 11, 15.1.2013, s. 34.

⁽⁶⁾ Co se týče diskuse o dluhopisech stability, evropských dluhopisech, projektových dluhopisech atd., viz Úř. věst. C 299, 4.10.2012, s. 60, a Úř. věst. C 143, 22.5.2012, s. 10.

⁽⁷⁾ Úř. věst. C 44, 15.2.2013, s. 68.

4.2 Veřejné rozpočty

4.2.1 Při udržitelné fiskální konsolidaci je nutné dbát nejen na vyváženost účinků na nabídku a poptávku, ale také na nastolení rovnováhy mezi výdajovou a příjmovou stránkou. V mnoha zemích je neúměrně zatížen i faktor práce. Je proto namístě celkově přehodnotit nejen výdaje, ale i celý daňový systém a zohlednit při tom otázky spravedlivého rozdělení mezi různými druhy příjmů a majetku. V tomto smyslu je třeba požadovat, aby odpovídající měrou přispěli rovněž ti, kdo obzvlášť profitovali z negativního vývoje na finančních trzích a z balíčků na záchranu bank, jež byly financovány z peněz daňových poplatníků.

4.2.2 Co se týče příjmové stránky, existuje řada možností, jak dosáhnout potřebného zvýšení daňových příjmů: daň z finančních transakcí (jejíž zavedení EHSV opakovaně požadoval⁽⁸⁾), energetické a ekologické daně, odstranění daňových rájů⁽⁹⁾, odhodlaný boj proti daňovým únikům, zdanění rozsáhlého majetku, nemovitostí a dědictví, zdanění bank pro internalizaci externích nákladů⁽¹⁰⁾, sjednocení základů a systémů pro výpočet daní s cílem odstranit narušení hospodářské soutěže uvnitř Unie namísto dosavadního předhánění se ve snižování daní, které osekává veřejné příjmy. Často se přehlíží to, že integrovaný rozpočtový rámec (fiskální unie) se vztahuje také na příjmovou stránku, a nikoli pouze na veřejné výdaje.

4.2.3 V některých členských státech je rovněž zapotřebí výrazně zvýšit účinnost systému vybírání daní.

4.2.4 Tradiční přístup k fiskální konsolidaci spočívá v krácení veřejných výdajů. Teze, že snižování výdajů má větší naději na úspěch než zvyšování příjmů, je však nepodložená. Empirické zkušenosti ze zemí zasažených krizí, jako je např. Řecko, ukazují, že spoléhání na tzv. nekeynesiánské účinky bylo marné. Při krácení výdajů totiž nenastává příliv soukromých investic na základě zvýšené důvěry, jestliže je domácí poptávka v celé měnové unii oslabená v důsledku úsporných opatření. Kromě toho má snižování výdajů, např. v sociální oblasti či v oblasti veřejných služeb, zpravidla regresivní dopad – zhoršuje nerovnost při rozdělování a snižuje spotřebu. Je zde ovšem také prostor pro krácení určitých neproduktivních výdajů, např. v oblasti zbrojení.

4.2.5 Politika by spíše měla využít značných rozdílů mezi multiplikátory příjmů a multiplikátory zaměstnanosti různých fiskálních opatření. Multiplikátory daňových opatření vycházejí téměř ve všech empirických průzkumech nižší než multiplikátory opatření v oblasti výdajů. Politika cíleného zvyšování státních příjmů by tak mohla uvolnit prostředky, jichž je naléhavě zapotřebí např. na programy v oblasti zaměstnanosti, zejména zaměstnanosti mladých lidí.

4.2.6 Takovéto přerozdělení, jež by nemělo vliv na rozpočtové saldo, by bezprostředně vytvořilo zaměstnanost a poptávku, aniž by zatížilo veřejné rozpočty. Vedle pozitivního dopadu na domácí ekonomiku by tato opatření díky stimulaci dovozu dodala expanzivní podněty také celé měnové unii, především pokud by byla učiněna v zemích s přebytkem.

4.2.7 Celounijní koordinace těchto expanzivních opatření by byla ještě podstatně účinnější, protože objem dovozu do eurozóny jako celku (tzn. vůči třetím zemím) je mnohem nižší než na úrovni jednotlivých ekonomik.

4.3 Vnější nerovnováha

4.3.1 Je nutné sledovat vývoj běžného účtu a jeho složek v případě nedostatečné produktivity určitého členského státu a z toho plynoucích problémů se soukromým a veřejným financováním, aby bylo možné včas jednat, resp. reagovat. Při odstraňování nerovnováhy obchodní bilance je ovšem třeba dbát na symetrii – vývoz z jedné země představuje dovoz do jiné země. Nerovnováhu tudíž nelze odstranit jen snížením v zemích s deficitem, ale je rovněž nutné, aby země s přebytkem stimulovaly dovoz posílením domácí poptávky, tzn. aby snížily deficit v dovozu.

4.3.2 Z evropského pohledu tvoří výjimku zejména odvětví energetiky, v němž *de facto* všechny členské státy vykazují velký deficit obchodní bilance⁽¹¹⁾. Ekologická transformace evropského vnitřního trhu by měla snížit závislost na dovozu energie vyrobené z fosilních paliv tím, že budou v Evropě využívány vlastní alternativní zdroje energie. Navíc mohou jihoevropské státy právě v oblasti solární energie zlepšit také vnitroeurospáské obchodní salda.

⁽⁸⁾ Naposledy Úř. věst. C 181, 21.6.2012, s. 55.

⁽⁹⁾ Úř. věst. C 229, 31.7.2012, s. 7.

⁽¹⁰⁾ Účelem je zajistit, aby náklady bankovních krizí v budoucnu neskončily na bedrech daňových poplatníků.

⁽¹¹⁾ EU-27: 2,5 % HDP v roce 2010.

4.3.3 Při zdolávání vnějších deficitů se většinou příliš zdůrazňuje úloha cenové konkurenceschopnosti. Bylo by nebezpečné soustřeďovat se pouze na cenovou konkurenceschopnost – převzetí německého modelu (zpomalení růstu mezd na podporu vývozu, resp. za účelem snížení dovozu) všemi zeměmi najednou by při vysokém podílu vnitřního obchodu v eurozóně mělo za následek jediné sestupnou spirálu (*race to the bottom*).

4.3.4 Za jednu z hlavních příčin krize je většinou považován odlišný vývoj nákladů na jednotku pracovní síly a v důsledku toho se požaduje snížení mzdových nákladů. Vedle závažných redistribučních efektů, které by snížení podílu mezd mělo a jež by utlumily poptávku, jsou při tom opomíjeny další důležité nákladové faktory (např. náklady na energii, materiál a financování) ⁽¹²⁾.

4.3.5 V období před krizí měly např. skutečné náklady na jednotku pracovní síly v Portugalsku, Španělsku a Řecku v letech 2000 až 2007 klesající tendenci ⁽¹³⁾. Přehnané nominální zvýšení zisků mělo očividně stejný vliv na růst cen jako zvýšení nominálních mezd.

4.3.6 I nadále pochází téměř 90 procent celkové poptávky v EU z členských států EU. Pokud jde o vývoj mezd, opakuje EHSV proto svůj názor, který uvedl ve stanovisku k roční analýze růstu na rok 2011: „Vhodná mzdová politika má pro překonání krize zásadní význam. Udržení růstu mezd v souladu s růstem produktivity a jeho zaměření na vnitrostátní hospodářství jako celek zajistí z makroekonomického hlediska dosažení vhodné rovnováhy mezi dostatečným růstem poptávky a cenovou konkurenceschopností. Sociální partneři musí tudíž usilovat o zamezení snižování mezd ve smyslu tzv. politiky *beggar thy neighbour* a zaměřit mzdovou politiku na zvyšování produktivity“ ⁽¹⁴⁾.

4.3.7 Kromě toho se obvykle podceňuje význam necenových faktorů pro konkurenceschopnost ⁽¹⁵⁾. V této souvislosti je třeba poukázat také na to, jak konkurenceschopnost definovala Komise: „... schopnost ekonomiky poskytovat svým obyvatelům vysoký a zvyšující se životní standard a vysokou míru zaměstnanosti na základě principu udržitelného rozvoje“ ⁽¹⁶⁾.

4.3.8 V zemích zasažených krizí stoupl význam účtu investičních výnosů, a to v neposlední řadě na základě výrazného

nárůstu vnitrostátních úrokových přírážek. Analýza nerovnováhy se proto nesmí omezovat jen na vývoj obchodní bilance.

4.4 Evropský sociální model a sociální dialog

4.4.1 Evropský sociální model je pro Evropu komparativní výhodou v celosvětové konkurenci. Sociální stát totiž rovněž přispívá k hospodářskému úspěchu, pokud výkonnost hospodářství na jedné straně a sociální rovnováha na straně druhé nejsou chápány jako protiklady, nýbrž jako prvky, které se navzájem podporují.

4.4.2 Automatické stabilizátory systémů sociálního zabezpečení v Evropě napomohly k překonání krize, podpořily poptávku a zabránily upadnutí do stejné hospodářské deprese, k jaké došlo ve 30. letech 20. století. Systémy sociální ochrany mají také značný psychologický význam, neboť snižují riziko, že budou lidé z obav z dalšího vývoje šetřit, a stabilizují tak spotřebu.

4.4.3 V některých zemích s fungujícím sociálním dialogem (např. Rakousko, Německo a Švédsko) přispěli sociální partneři podstatnou měrou ke zmírnění hrozícího nárůstu nezaměstnanosti v důsledku poklesu výroby. Vedle hospodářských a sociálních opatření totiž k zachování stávajících zaměstnaneckých poměrů výrazně napomohly také dohody sociálních partnerů, uzavřené na úrovni podniků a odvětví (např. zkrácená pracovní doba, odstranění přebytků odpracovaných hodin, uplatnění nároku na dovolenou, studijní volno atd.). Tyto zkušenosti by se měly využít v nových hlavních směrech a v ročním hodnocení jednotlivých zemí.

4.4.4 Je nutné, aby evropské vlády posílily úlohu sociálních partnerů na evropské a vnitrostátní úrovni. Mělo by se jim pomoci v tom, aby mohli zintenzívnit snahy o celoevropskou koordinaci mzdové politiky. Je třeba usilovat rovněž o zhodnocení makroekonomického dialogu, který by měl být zaveden i pro eurozónu.

4.4.5 V každém případě musí být i během krize zachována svoboda kolektivního vyjednávání – mzdová politika musí být utvářena v rámci svobodného kolektivního vyjednávání sdruženími zaměstnavatelů a zaměstnanců, jež mohou uzavírat kolektivní smlouvy. Podmínky uložené státem či dokonce takové zásahy, jako je státem nařízené krácení mezd, je třeba odmítnout jako nepřijatelné ⁽¹⁷⁾.

⁽¹²⁾ Např. ve španělském vývozním sektoru činí mzdové náklady jen 13 % celkových nákladů. Zdroj: Carlos Gutiérrez Calderón / Fernando Luengo Escalonilla, *Competitividad y costes laborales en España, Estudios de la Fundación 49* (2011, <http://www.1mayo.ccoo.es/nova/files/1018/Estudio49.pdf>).

⁽¹³⁾ Viz *Statistical Annex of European Economy*, podzim 2012.

⁽¹⁴⁾ Úř. věst. C 132, 3.5.2011, s. 26, odstavec 2.3.

⁽¹⁵⁾ Úř. věst. C 132, 3.5.2011, s. 26, odstavec 2.2.

⁽¹⁶⁾ COM(2002) 714 final.

⁽¹⁷⁾ Úř. věst. C 132, 3.5.2011, s. 26, odstavec 2.4.

4.4.6 Vedle stran kolektivního vyjednávání je třeba ocenit rovněž významnou úlohu ostatních organizací zastupujících občanskou společnost, např. spotřebitelských organizací. Ty jsou nepostradatelné zejména v době krize, neboť tlumočí názory občanů a jsou partnery v občanském dialogu.

4.4.7 Potřebné změny a reformy mohou přinést kýžený efekt jen tehdy, bude-li nalezen vyvážený poměr mezi ekonomickými a sociálními cíli a bude-li rozdělení zátěže (mezi jednotlivé země, příjmové skupiny, kapitál a práci, odvětví, různé skupiny obyvatelstva atd.) vnímáno jako spravedlivé. Spravedlnost a sociální rovnováha jsou nezbytnými předpoklady pro akceptaci konsolidačních opatření. V opačném případě bude ohrožena sociální soudržnost a nebezpečným způsobem se bude šířit populismus a protievropské nálady. EHSV v této souvislosti opakuje své naléhavé doporučení, aby byli do utváření politiky co nejdříve a v co největší míře zapojeni sociální partneři a další organizace zastupující občanskou společnost.

V Bruselu dne 13. února 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o zdravotnických prostředcích a změně směrnice 2001/83/ES, nařízení (ES) č. 178/2002 a nařízení (ES) č. 1223/2009

COM(2012) 542 final – 2012/0266 (COD),

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o diagnostických zdravotnických prostředcích in vitro

COM(2012) 541 final – 2012/0267 (COD)

a sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Bezpečné, účinné a inovativní zdravotnické prostředky a diagnostické zdravotnické prostředky in vitro přinášející prospěch pacientům, spotřebitelům a zdravotnickým pracovníkům

COM(2012) 540 final

(2013/C 133/10)

Zpravodaj: **pan STANTIČ**

Dne 15. října 2012 se Rada a dne 22. října 2012 Evropský parlament, v souladu s článkem 114 a čl. 168 odst. 4 písm. c) Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o zdravotnických prostředcích a o změně směrnice 2001/83/ES, nařízení (ES) č. 178/2002 a nařízení (ES) č. 1223/2009

COM(2012) 542 final – 2012/0266 (COD).

Dne 15. října 2012 se Rada a dne 22. října 2012 Evropský parlament, v souladu s článkem 114 a čl. 168 odst. 4 písm. c) Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o diagnostických zdravotnických prostředcích in vitro

COM(2012) 541 final – 2012/0267 (COD).

Dne 26. září 2012 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Bezpečné, účinné a inovativní zdravotnické prostředky a diagnostické zdravotnické prostředky in vitro přinášející prospěch pacientům, spotřebitelům a zdravotnickým pracovníkům

COM(2012) 540 final.

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 5. února 2013.

Na 487. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. února 2013 (jednání dne 14. února 2013), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 136 hlasy pro a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV připomíná, že zdraví je pro evropské občany jednou z hlavních priorit, a potvrzuje, že zdravotnické prostředky⁽¹⁾ a diagnostické zdravotnické

prostředky in vitro⁽²⁾ hrají zásadní roli v oblasti prevence, stanovení diagnózy a léčby nemocí. Mají zásadní význam pro naše zdraví a pro kvalitu života lidí, kteří trpí nemocí a zdravotním postižením, jež jsou součástí jejich každodenního života.

⁽¹⁾ Mezi zdravotnické prostředky patří například náplasti, kontaktní čočky, pomůcky pro nedoslýchavé, stomatologický výplňový materiál, náhrady kyčelního kloubu, sofistikovaná zařízení jako rentgenové přístroje, kardiostimulátory atd.

⁽²⁾ Mezi diagnostické zdravotnické prostředky in vitro patří mimo jiné prostředky pro zajišťování bezpečnosti krevních testů, zjišťování infekčních nemocí (např. HIV), monitorování nemocí (např. cukrovky) a provádění veškerých krevních rozborů.

1.2 EHSV vítá Komisi provedené přepracování stávajícího regulačního systému, které přesahuje pouhé zjednodušení tohoto rámce a zavádí účinnější pravidla pro posílení schvalovacích postupů před uvedením na trh a zejména pro dozor po uvedení na trh. Pokud jde o nedávný skandální případ vadných prsních implantátů, na nějž Evropský parlament zareagoval usnesením z června 2012, a další závažné problémy vysoce rizikových zdravotnických prostředků a implantátů, Výbor se, stejně jako Evropský parlament⁽³⁾, vyslovuje pro to, aby tyto prostředky před uvedením na trh podléhaly dodatečnému postupu schválení vysoké kvality. To odpovídá potřebám občanů v oblasti bezpečnosti pacientů a účinnosti.

1.3 Vysoce rizikové zdravotnické prostředky (třída III a implantabilní výrobky) i vysoce rizikové diagnostické zdravotnické prostředky in vitro musí před vstupem na trh podléhat přiměřenému postupu schválení vysoké kvality, jednotnému pro celou EU, v němž musí být pomocí výsledků klinických zkoušek vysoké kvality prokázána jejich bezpečnost, účinnost a kladný poměr rizik a prospěšnosti. Veškeré výsledky by měly být uchovávány v ústřední databázi přístupné veřejnosti. U vysoce rizikových zdravotnických výrobků i diagnostických zdravotnických prostředků in vitro, které již jsou na trhu, musí být zajištěn soulad s článkem 45 návrhu nařízení, aby byla prokázána jejich bezpečnost a účinnost.

1.4 EHSV jednoznačně souhlasí se zvolenou právní formou „**nařízení**“ namísto „**směrnice**“, což jednotlivým členským státům zúží prostor pro odlišnou interpretaci, evropským pacientům přinese větší rovnost a dodavatelům rovné podmínky.

1.5 Vedle bezpečnosti je pro pacienty významným přínosem také **rychlý přístup k nejnovějším lékařským technologiím**. Značná zdržení v přístupu k novým prostředkům by poškodila pacienty tím, že by jim zúžila možnost výběru léčby (v některých případech podporující životní funkce) či jim přinejmenším bránila ve zmírňování projevů jejich postižení a zlepšení životních podmínek.

1.6 EHSV připomíná, že odvětví zdravotnických prostředků a odvětví diagnostických zdravotnických prostředků in vitro, pro něž je příznačná vysoká inovační kapacita a pracovní místa vyžadující vysokou kvalifikaci, představují významnou část evropské ekonomiky a mohou výraznou měrou přispět k provádění strategie Evropa 2020 a jejích stěžejních iniciativ. Vhodné právní předpisy proto nabývají zásadního významu, a to nejen pro zajištění nejvyšší možné úrovně ochrany zdraví, ale také pro poskytování inovačního a konkurenceschopného prostředí pro průmysl, který z 80 % procent tvoří malé a střední podniky či mikropodniky.

1.7 EHSV u vysoce rizikových zdravotnických prostředků a diagnostických zdravotnických prostředků in vitro podporuje schvalovací procesy nejpřísnějších standardů před jejich uvedením na trh, v nichž musí být bezpečnost a účinnost prokázány výsledky přiměřených klinických testů a šetření. EHSV však vyjadřuje znepokojení nad zavedením centralizovaného evropského systému schvalování před uvedením na trh, což by dále prodloužilo termíny schvalování, bránilo pacientům v rychlém přístupu k nejnovějším zdravotnickým technologiím, značně zvýšilo náklady MSP a ohrozilo jejich inovační kapacitu.

1.8 Má-li dojít k jakémukoli zvýšení požadavků na zdravotnické prostředky a diagnostické zdravotnické prostředky in vitro, musí to proběhnout transparentním a předvídatelným způsobem, který dále neohrozí účinnost regulačního procesu a také neomezí budoucí inovace.

1.9 EHSV vítá zavedení **jedinečné identifikace prostředku** pro každý prostředek, jež umožní jejich rychlejší identifikaci a lepší sledovatelnost. EHSV by rovněž uvítal plně funkční **nástroj centrální registrace (Eudamed)**, který by odstranil vícenásobné registrace a značně snížil náklady pro malé a střední podniky.

1.10 EHSV podporuje **posílení postavení pacientů**. Aby bylo zajištěno přiměřené finanční krytí pro případ poškození, musí mít poškozená strana právo přímo nárokovat škodu a získat plné odškodnění. V případech, kdy musí pacienti prokazovat poškození způsobené vadným zdravotnickým prostředkem, by měl výrobce pacientovi (a/nebo plátcí nesoucímu náklady za léčbu) zpřístupnit veškerou nezbytnou dokumentaci a informace o bezpečnosti a účinnosti daného prostředku. EHSV navíc žádá Komisi, aby prostřednictvím vhodných mechanismů zajistila vyplacení odškodného, jež nezpůsobí významný nárůst cen zdravotnických prostředků.

1.11 EHSV konstatuje poněkud **slabé zapojení občanské společnosti** do navrhovaného regulačního rámce. Status pozorovatele, který pro zástupce občanské společnosti v dočasných podskupinách zavedla nově vytvořená koordinační skupina pro zdravotnické prostředky, nestačí. EHSV navrhuje zřídit „**poradní výbor**“ složený ze zástupců legitimních zainteresovaných stran, organizovaných na evropské úrovni. Tento výbor by svou činnost vykonával souběžně s koordinační skupinou pro zdravotnické prostředky a poskytoval Komisi a členským státům poradenství o různých aspektech lékařské technologie a provádění právních předpisů.

⁽³⁾ Usnesení ze dne 14. června 2012 (2012/2621(RSP)); P7_TA-PROV(2012)0262.

1.12 EHSV znovu opakuje, že v návaznosti na doporučení vyjádřená v závěrech Rady Evropské unie o inovacích v odvětví zdravotnických prostředků⁽⁴⁾ je třeba navrhovaná nařízení doplnit o vhodná ustanovení o **vzdělávání a odborné přípravě profesionálních zdravotnických pracovníků**.

1.13 **Potřebné vazby s ostatními právními spisy a orgány:** EHSV připomíná, že je třeba zajistit, aby nová pravidla pro studie klinické funkce diagnostických zdravotnických prostředků in vitro – doprovodnou diagnostiku byla dobře skloubena s pravidly, jež budou výsledkem právě projednávaného nového rámce pro klinická hodnocení léčivých přípravků, jak Výbor uvedl ve svém nedávném stanovisku⁽⁵⁾.

1.14 **Interně prováděné zkoušky pro diagnostické zdravotnické prostředky in vitro:** EHSV doporučuje, že zásada posuzování rizik a přínosů zdravotního prostředku by se měla vztahovat na všechny výrobky bez ohledu na to, zda jsou určeny ke komerčnímu využití nebo vyvíjeny a využívány pouze interně v dané instituci (interně prováděné zkoušky).

1.15 Tři roky po vstupu nařízení v platnost by jejich fungování mělo být předmětem formálního přezkumu provedeného společně příslušnými orgány a zainteresovanými subjekty z řad občanské společnosti, aby bylo zajištěno, že cíle těchto nařízení jsou plněny.

2. Úvod a souvislosti

2.1 Zdravotnické prostředky a diagnostické zdravotnické prostředky in vitro hrají zásadní roli v oblasti prevence, stanovení diagnózy a léčby nemocí. Mají zásadní význam pro naše zdraví a pro kvalitu života lidí, kteří trpí zdravotním postižením.

2.2 Zdravotnické prostředky a diagnostické zdravotnické prostředky in vitro tvoří důležitou a inovativní část evropské ekonomiky. Jejich prodej generuje okolo 95 miliard EUR ročně (85 miliard EUR odvětví zdravotnických prostředků a 10 miliard EUR odvětví diagnostických zdravotnických prostředků in vitro) a je důvodem významných investic do výzkumu a vývoje (7,5 miliardy EUR ročně). Toto odvětví zaměstnává přes 500 000 lidí (především vysoce kvalifikovaných pracovníků) v přibližně 25 000 společnostech. Přes 80 % s nich tvoří malé až střední podniky a mikropodniky.

2.3 Rychlé demografické a společenské změny, obrovský vědecký pokrok a také nedávný skandální případ vadných silikonových prsních implantátů⁽⁶⁾, problémy s náhradami kyčelního kloubu typu kov-kov a dalšími prostředky⁽⁷⁾ společně zapříčinily a vyostřily nutnost přezkumu stávajícího regulačního rámce.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 202, 8.7.2011, s. 7.

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV Klinická hodnocení humánních léčivých přípravků, Úř. věst. C 44, 15.2.2013.

⁽⁶⁾ Francouzský podnik Poly Implant Prothèse (PIP) možná porušil předpisy použitím neschváleného průmyslového silikonu v některých z jím vyráběných implantabilních výrobků. Mnoho žen ve Spojeném království (40 000), Francii (30 000), Španělsku (10 000), Německu (7 500) a Portugalsku (2 000) přijalo silikonové prsní implantáty od společnosti PIP s procentem případů prasknutí v prvních deseti letech od vložení mezi 10–15 %.

⁽⁷⁾ http://www.aok-bv.de/presse/medienservice/politik/index_06262.html

2.4 Velký význam mezi rizikovými zdravotnickými prostředky mají implantáty. V celosvětovém měřítku bylo např. prodáno 400 000 silikonových prsních implantátů. Mnoho žen ve Spojeném království (40 000), Francii (30 000), Španělsku (10 000), Německu (7 500) a Portugalsku (2 000) přijalo silikonové prsní implantáty od společnosti PIP s procentem případů prasknutí v prvních deseti letech od vložení mezi 10–15 %⁽⁸⁾. Jen v Německu bylo v roce 2010 implantováno asi 390 000 kyčelních a kolenních endoprotéz, z toho téměř 37 000 při dodatečných operacích, při nichž musely být umělé klouby vyměněny⁽⁹⁾.

2.5 Soupis hlavních nedostatků stávajícího systému z pohledu EHSV:

— země EU interpretují a provádějí pravidla různě, což způsobuje nerovnosti mezi občany EU a vytváří překážky jednotnému trhu;

— zdravotnické prostředky nejsou vždy vysledovatelné až k výrobci;

— pacienti a zdravotničtí pracovníci nemají přístup k základním informacím o klinických zkouškách a důkazech;

— nedostatečná koordinace mezi vnitrostátními orgány navzájem a s Komisí;

— regulační nedostatky v případě některých výrobků⁽¹⁰⁾.

3. Shrnutí nového balíčku revidovaného regulačního rámce pro zdravotnické prostředky a diagnostické zdravotnické prostředky in vitro

3.1 Balíček se skládá ze sdělení⁽¹¹⁾, návrhu nařízení o zdravotnických prostředcích⁽¹²⁾ (nahrazujícím směrnici 90/385/EHS o aktivních implantabilních zdravotnických prostředcích a směrnici 93/42/EHS o zdravotnických prostředcích) a návrhu nařízení o diagnostických zdravotnických prostředcích in vitro⁽¹³⁾ (nahrazujícím směrnici 98/79/ES o diagnostických zdravotnických prostředcích in vitro).

⁽⁸⁾ Usnesení Evropského parlamentu ze 14. června 2012 (2012/2621(RSP)); P7_TA-PROV(2012)0262.

⁽⁹⁾ Sdělení federálního představenstva německé zdravotní pojišťovny AOK z 12. ledna 2012.

⁽¹⁰⁾ Výrobky vyráběné s použitím neživé lidské tkáně nebo buněk, genetické testy, implantáty pro estetické účely atd.

⁽¹¹⁾ COM(2012) 540 final.

⁽¹²⁾ COM(2012) 542 final.

⁽¹³⁾ COM(2012) 541 final.

3.2 Hlavními prvky navrhovaných nařízení jsou:

- širší a jasnější oblast působnosti právních předpisů, zahrnující implantáty pro estetické účely a genetické testy, jakož i lékařský software;
- posílený dohled posuzujících (oznámených) subjektů vnitrostátními orgány v zájmu zajištění účinného posouzení prostředků před vstupem na trh;
- objasnění práv a odpovědnosti výrobců, dovozců a distributorů;
- rozšíření centralizované evropské databáze zdravotnických prostředků a diagnostických zdravotnických prostředků in vitro (EUDAMED), dostupných zdravotnickým pracovníkům, pacientům a částečně širší veřejnosti;
- lepší sledovatelnost prostředků v rámci celého dodavatelského řetězce včetně systému jedinečné identifikace prostředku, jenž nabízí rychlou a účinnou reakci na veškeré otázky bezpečnosti;
- zpřísnění požadavků na klinické důkazy a hodnocení v průběhu životního cyklu prostředku;
- zpřísnění opatření, jimiž se řídí dozor nad trhem a vigilance;
- zlepšení koordinace mezi vnitrostátními orgány za vědecké podpory Komise s cílem zajistit jednotné provádění právních předpisů;
- harmonizace mezinárodních pokynů s cílem lepší adaptace na globální trh zdravotnických prostředků.

3.3 Odvětví zdravotnických prostředků a odvětví diagnostických zdravotnických prostředků in vitro, pro něž je typická vysoká míra inovací a potenciál tvorby vysoce kvalifikovaných pracovních míst, mohou významnou měrou přispět k dosažení cílů **strategie Evropa 2020**. Obě tato odvětví zaujímají ústřední místo v několika stěžejních iniciativách, zejména v iniciativě Digitální agenda pro Evropu⁽¹⁴⁾ a iniciativě Unie inovací⁽¹⁵⁾.

4. Obecné připomínky

4.1 EHSV jednoznačně podporuje formu nařízení, jež jsou přímo použitelná a zamezují riziku rozdílného provedení a interpretace jednotlivými členskými státy. Tímto způsobem lze účelně dosáhnout větší rovnosti pro pacienty v celé EU a rovných podmínek pro dodavatele.

4.2 Systém schvalování a postupy posuzování

4.2.1 Vysoce rizikové zdravotnické prostředky (třída III a implantabilní výrobky) i diagnostické zdravotnické prostředky in vitro musí před vstupem na trh podléhat přiměřenému postupu schválení vysoké kvality, jednotnému pro celou EU, v němž musí být pomocí výsledků klinických zkoušek vysoké kvality prokázána jejich bezpečnost, účinnost a kladný poměr rizik a prospěšnosti. Veškeré výsledky by měly být uchovávány v ústřední databázi přístupné veřejnosti. U vysoce rizikových zdravotnických výrobků i diagnostických zdravotnických prostředků in vitro, které již jsou na trhu, musí být zajištěn soulad s článkem 45 návrhu nařízení, aby byla prokázána jejich bezpečnost a účinnost.

4.2.2 Za těchto okolností EHSV podporuje posílení stávajícího regulačního rámce pro vysoce rizikové zdravotnické prostředky, který bude založen na koncepci posouzení shody a decentralizovaných regulačních orgánů, v souladu s návrhy nařízení. Podporujeme přísnější požadavky na získání osvědčení o shodě, co se týče dokumentace a dalších podmínek, včetně předklinických a klinických údajů, klinických hodnocení a zkoušek, analýzy rizik a přínosů atd.⁽¹⁶⁾ Mohou značně zvýšit standardy stávajících schvalovacích procesů v EU, aniž by příliš narušily rychlý přístup k novým výrobkům.

4.2.3 EHSV důrazně podporuje přísné schvalovací postupy vysoké kvality před uvedením prostředků na trh, avšak vyjadřuje znepokojení v souvislosti s tím, že by byl v Evropě zaveden centralizovaný systém schvalování před uvedením na trh, který funguje v USA. Takový systém by způsobil prodlevy při schvalování. Pro pacienty by to znamenalo zpoždění přístupu k nejnovějším lékařským technologiím, které jim mohou zachránit život. Centralizovaný systém schvalování před uvedením na trh by měl rovněž negativní dopad na většinu evropských malých a středních podniků v odvětví zdravotnických prostředků, kterým by se značně zvýšily náklady a jejichž inovační kapacita by byla povážlivě ohrožena. Bylo by pro ně obtížné financovat vleklé postupy schvalování před uvedením na trh a udržet se.

4.2.4 *Nově navrhovaný mechanismus kontroly* (články 44 a 42): EHSV konstatuje, že koordinační skupina pro zdravotnické prostředky může zasáhnout vydáním stanoviska k žádosti předložené oznámeným subjektem. EHSV si je dobře vědom toho,

⁽¹⁴⁾ COM(2010) 245 final/2 a Úř. věst. C 54, 19.2.2011, s. 58.

⁽¹⁵⁾ COM(2010) 546 final a Úř. věst. C 132, 3.5.2011, s. 39.

⁽¹⁶⁾ Viz přílohu II, III, V, IX, XII, XIV stanovující požadavky na získání osvědčení EU o shodě.

jak je bezpečnost pacientů důležitá. Aby výrobci (a následně pacientům) nevznikaly dodatečné a nepředvídatelné prodlevy, musí to proběhnout transparentním a předvídatelným způsobem, který neohrozí účinnost regulačního procesu a neomezí budoucí inovace.

4.3 Vigilance a dozor nad trhem

4.3.1 EHSV vítá navrhované zlepšení a posílení systému vigilance, zejména zavedení **portálu EU**, kde budou muset výrobci ohlašovat závažné nežádoucí příhody a nápravná opatření, která přijali s cílem omezit riziko opakovaného výskytu takových příhod (články 61 a 59). Díky tomu, že jej všechny dotčené vnitrostátní orgány budou mít automaticky k dispozici, bude také možné zlepšit jejich vzájemnou koordinaci.

4.3.2 Pro další zajištění bezpečnosti zdravotnických prostředků a zejména pro řešení dlouhodobých otázek bezpečnosti souvisejících s implantáty je zapotřebí posílit právní předpisy co do ustanovení týkajících se fáze po uvedení na trh a zejména klinického sledování po uvedení na trh, vigilance a dozoru nad trhem.

4.4 Transparentnost

4.4.1 Z pohledu EHSV je v přepracovaných zněních obou nařízení jedním z nejdůležitějších aspektů návrh na posílení transparentnosti celého systému.

4.4.2 V této souvislosti EHSV podporuje zavedení **jedinečné identifikace prostředku** pro každý prostředek, jež umožní rychlejší identifikaci a lepší sledovatelnost, v souladu s usnesením Evropského parlamentu ze 14. června ⁽¹⁷⁾.

4.4.3 EHSV považuje zřízení plně funkční databanky **Eudamed** za velmi vhodný nástroj, jenž přispěje ke zlepšení transparentnosti. Zavedení takového nástroje centrální registrace (Eudamed) odstraní vícenásobné registrace v členských státech, což napomůže snížení administrativních nákladů v případě žádostí do výše 157 milionů EUR.

4.5 Posílení postavení poškozených pacientů

4.5.1 Platná směrnice o odpovědnosti za výrobek 85/374/EHS stanovuje, že odpovědnost nese výrobce zdravotnického prostředku. Poškozená osoba (nebo plátce nesoucímu náklady za léčbu) však musí prokázat způsobené poškození a závadnost dotčeného zdravotnického prostředku. Pacient často nemá k dispozici informace potřebné k prokázání této závadnosti. Proto by výrobce měl být povinen poškozené

osobě zpřístupnit veškerou nezbytnou dokumentaci a informace o bezpečnosti a účinnosti daného prostředku.

4.5.2 EHSV rovněž uznává, že by měl být zřízen kompenzační mechanismus pro pacienty poškozené závažnými zdravotními prostředky nebo diagnostickými zdravotnickými prostředky in vitro. Aby bylo zajištěno přiměřené finanční krytí pro případ poškození, musí mít poškozená strana právo přímo nárokovat škodu a získat plné odškodnění. Důkazní břemeno, zda vadný zdravotnický prostředek způsobil poškození, či nikoliv, musí být přeneseno z pacienta na výrobce. Pacient by měl prokázat pouze to, že je objektivně možné, že zdravotnický prostředek způsobil škodu. Proto EHSV žádá Komisi, aby prostřednictvím vhodných mechanismů zajistila vyplacení odškodného, jež nezpůsobí významný nárůst cen zdravotnických prostředků.

4.6 Oznámené subjekty a příslušné orgány

4.6.1 EHSV podporuje zpřísnění **jmenování a monitorování oznámených subjektů** s cílem zajistit jednotnou vysokou úroveň způsobilosti v celé Unii. Centrální dozor ze strany členských států nad jmenováním těchto subjektů je rovněž vítán.

4.6.2 EHSV podporuje všechny návrhy na posílení práv a povinností příslušných orgánů (lepší koordinace a ujasnění postupů, inspekce na místě a bez ohlášení) na jedné straně a dodavatelů na straně druhé (požadavek „kvalifikované osoby“).

4.6.3 EHSV oceňuje celoevropské sjednocení vysokých standardů kvality a způsobilosti oznámených subjektů, má však obavy, že tohoto cíle nelze dosáhnout, zůstane-li počet oznámených subjektů na stávající výši (80). EHSV doporučuje vysokou kvalitu namísto kvantity.

4.7 Vzdělávání a odborná příprava

4.7.1 EHSV konstatuje, že členské státy v závěrech Rady Evropské unie o inovacích v odvětví zdravotnických prostředků ⁽¹⁸⁾ vyzvaly Komisi ke zlepšení informovanosti a odborné přípravy zdravotnických pracovníků, pacientů a rodin pacientů v souvislosti s řádným používáním prostředků. Zdravotnické prostředky fungují pouze tehdy, jsou-li správně používány. Jejich účinnost spočívá na dovednostech a zkušenostech lékařů a pracovníků laboratoře, kteří je používají.

4.7.2 EHSV proto vyzývá členské státy, aby do navrhovaných nařízení začlenily odpovídající ustanovení o vzdělávání a odborné přípravě zdravotnických pracovníků.

⁽¹⁷⁾ Viz poznámka pod čarou č. 3.

⁽¹⁸⁾ Viz poznámku pod čarou 4.

4.8 Zapojení občanské společnosti

4.8.1 EHSV se domnívá, že navrhovaná koordinační skupina pro zdravotnické prostředky neposkytuje dostatečné zapojení všem zainteresovaným subjektům. Podle navrhovaných nařízení může tato skupina zřídit stálé nebo dočasné podskupiny, EHSV však považuje za nedostatečné, jestliže organizace zastupující zájmy spotřebitelů, pracovníků ve zdravotnictví a odvětví zdravotnických prostředků na úrovni Unie budou do těchto podskupin zvány pouze jako pozorovatelé. Musí být zajištěna jejich aktivní role poradců.

4.8.2 Zkušenosti ukazují, že pokroku lze v EU dosáhnout pouze tehdy, když různé subjekty sdílejí společnou vizi a ubírají se jedním směrem. Přínosným aspektem dnešního systému je aktivní „poradní výbor“, jenž je součástí odborné skupiny pro zdravotnické prostředky. Ten by měl být zachován a právní předpisy by na něj měly výslovně odkazovat. V opačném případě by rozhodnutí a politiky mohly být ochuzeny o včasné a legitimní připomínky pacientů, pracovníků ve zdravotnictví, zástupců průmyslu a dalších složek občanské společnosti.

4.9 Doložka o přezkumu

4.9.1 Aby se zajistilo, že nařízení skutečně plní svůj účel, bude třeba provést přezkum jejich fungování. V určitém okamžiku, a to nejpozději 3 roky po vstupu návrhů v platnost, by fungování nařízení mělo být společně formálně přezkoumáno příslušnými orgány a zainteresovanými subjekty z občanské společnosti s cílem zajistit, že cíle nařízení jsou plněny.

5. Konkrétní připomínky k nařízení o diagnostických zdravotnických prostředcích in vitro týkající se doprovodné diagnostiky

5.1 **Definice:** EHSV má obavy, že definice doprovodné diagnostiky navržená v čl. 2 odst. 6 je příliš široká a mohla

by vést k právní nejistotě. EHSV navrhuje tuto definici: „doprovodnou diagnostikou“ se rozumí prostředek konkrétně určený pro výběr pacientů s dříve diagnostikovaným zdravotním stavem nebo predispozicí vhodných pro léčbu specifickým léčivým přípravkem“ (namísto „vhodných pro cílenou léčbu“).

5.2 **Klinické důkazy:** nařízení o diagnostických zdravotnických prostředcích in vitro obsahuje komplexní soubor pravidel k provádění studií klinické funkce s diagnostickými zdravotnickými prostředky in vitro a pro zadavatele nadnárodní intervenční studie klinické funkce rovněž zavádí možnost předkládat jedinou žádost prostřednictvím elektronického systému, který zřídí Komise.

5.2.1 Navrhované nařízení by však mělo zajistit, aby nová pravidla pro studie klinické funkce byla dobře skloubena s pravidly, jež budou výsledkem právě projednávaného nového rámce pro klinická hodnocení léčivých přípravků, jak EHSV uvedl ve svém předchozím stanovisku⁽¹⁹⁾. EHSV rovněž zastává názor, že databáze pro registraci těchto hodnocení musí být interoperabilní.

5.3 **Interně prováděné zkoušky:** podle nařízení o diagnostických zdravotnických prostředcích in vitro by se na interně prováděné zkoušky s nejvyšším rizikem (třída D) měly vztahovat stejné požadavky jako na komerční zkoušky třídy D. Avšak nařízení se plně nevztahuje na interně prováděné zkoušky v jiných třídách (včetně třídy C a doprovodné diagnostiky). EHSV doporučuje, že zásada posuzování rizik a přínosů zdravotního prostředku by se měla vztahovat na všechny výrobky bez ohledu na to, zda jsou určeny ke komerčnímu využití, nebo vyvíjeny a používány pouze interně v dané instituci (interně prováděné zkoušky).

V Bruselu dne 14. února 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽¹⁹⁾ Stanovisko EHSV Klinická hodnocení humánních léčivých přípravků, Úř. věst. C 44, 15.2.2013.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se rádiových zařízení

COM(2012) 584 final – 2012/0283 (COD)

(2013/C 133/11)

Zpravodaj: **pan HERNÁNDEZ BATALLER**

Dne 25. října 2012 se Evropský parlament a dne 5. listopadu 2012 Rada, v souladu s články 26 a 114 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci *návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se dodávání rádiových zařízení na trh*

COM(2012) 584 final – 2012/0283 (COD).

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 5. února 2013.

Na 487. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. února 2013 (jednání dne 13. února), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 74 hlasy pro a 1 člen se zdržel hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV podporuje návrh Komise vzhledem k tomu, že zjednodušuje právní systém, vyjasňuje platné normy a zvyšuje konzistentnost unijního práva v oblasti uvádění zboží na trh.

1.2 Je nutné zdůraznit, že odpovědnost za soulad výrobku s právními předpisy by měly mít hospodářské subjekty podle role, kterou hrají v dodavatelském řetězci, aby byla zajištěna vysoká úroveň ochrany zdraví a bezpečnosti spotřebitelů. EHSV žádá Komisi a členské státy, aby v rámci své příslušné odpovědnosti zajistily, aby výrobky ze třetích zemí vstupující na trh Unie splňovaly požadavky této směrnice.

1.3 Pokud jde o pravidla pro sankce, EHSV Komisi žádá o větší upřesnění charakteru, typologie protiprávního jednání a minimální hranice sankcí na nadnárodní úrovni, i když je budou zaručovat právní předpisy členských států. Z toho důvodu pozorně očekává, až Komise přijme tzv. balíček doзору nad trhem, v němž se detailně zabývá vyšší mírou spolupráce a harmonizace.

1.4 Komise, výrobci a spotřebitelé by se měli zabývat možnostmi v budoucnu vytvořit nový systém označování, který by umožňoval určit původ a zajistit sledovatelnost produktů za účelem lepšího informování spotřebitelů.

2. Úvod

2.1 Právní rámec platný na unijní úrovni od roku 1999 ⁽¹⁾ pro volný pohyb, uvádění na trh a do provozu v EU rádiových

zařízení a telekomunikačních koncových zařízení měl zásadní význam pro realizaci vnitřního trhu v této oblasti.

2.2 EHSV se k tomuto předpisu, který obsahoval základní požadavky na ochranu zdraví a bezpečnost, na elektromagnetickou kompatibilitu a pro zabránění škodlivým interferencím, tehdy vyjádřil příznivě ⁽²⁾. Byl součástí tzv. nového přístupu v právních předpisech tím, že zaváděl technické požadavky v rámci nezávazných harmonizovaných norem a právní požadavky omezoval na nutný základ ⁽³⁾.

2.2.1 Platný právní rámec je komplikovaný, neboť na základě směrnice 1999/5/ES mohou být na trh uváděna pouze zařízení, která splňují požadavky směrnice, a členské státy nesmějí zavádět další omezení, jež na vnitrostátní úrovni upravují tytéž požadavky, zejména ochranu zdraví a bezpečnosti, elektromagnetickou kompatibilitu a zabránění škodlivým interferencím.

2.2.2 Na tyto výrobky se vztahují i jiné právní předpisy EU, zejména směrnice o nebezpečných látkách, směrnice o odpadních elektrických a elektronických zařízeních, směrnice o bateriích a akumulátorech a prováděcí opatření podle směrnice o ekodesignu.

2.2.3 Na druhou stranu se na uvádění do provozu a používání rádiových zařízení vztahují vnitrostátní předpisy. Při výkonu této pravomoci členské státy musí postupovat v souladu s právními předpisy EU, jimiž jsou zejména:

— všeobecný rámec pro politiku spektra stanovený v programu politiky rádiového spektra;

⁽²⁾ Úř. věst. C 73, 9.3.1998, s. 10 (není k dispozici v češtině).

⁽³⁾ Viz rozhodnutí Rady 90/683/EHS (Úř. věst. L 380, 31.12.1990, s. 13) (není k dispozici v češtině) a rozhodnutí Rady 93/465/EHS (Úř. věst. L 220, 30.8.1993, s. 23), v současné době zrušená.

⁽¹⁾ Úř. věst. L 91, 7.4.1999, s. 10.

- všeobecná kritéria stanovená rámcovou směrnicí o elektronických komunikacích;
- podmínky pro udělení oprávnění k využívání spektra stanovené v autorizační směrnici o elektronických komunikacích;
- prováděcí opatření podle rozhodnutí o rádiovém spektru, která harmonizují technické podmínky pro využívání určitých pásem spektra v EU a která jsou závazná pro všechny členské státy EU.

2.3 K tomu je třeba připočíst nutný soulad s ostatními politikami a cíli Unie, zejména s novým legislativním rámcem pro uvádění výrobků na trh přijatým v roce 2008 ⁽⁴⁾, jehož účel a cíle EHSV sdílí ⁽⁵⁾, neboť stanovuje společný rámec:

- pro uvádění výrobků na trh;
- obecných zásad a referenčních ustanovení, jež se mají použít v právních předpisech, které harmonizují podmínky uvádění výrobků na trh, s cílem poskytnout souvislý základ pro revize nebo přepracování uvedených právních předpisů.

2.4 Z důvodu překonání tohoto komplikovaného právního rámce Komise předkládá návrh, jehož cílem je vyjasnit uplatňování směrnice 1999/5/ES a nahradit ji tak, aby bylo možné odstranit zbytečnou administrativní zátěž pro podniky a orgány veřejné správy, a to zvýšením flexibility spektra a zmírněním náročnosti administrativních postupů při využívání spektra.

3. Návrh Komise

Nejvýznamnější prvky návrhu na revizi směrnice jsou následující:

3.1 Harmonizace s rozhodnutím č. 768/2008/ES o společném rámci pro uvádění výrobků na trh (včetně definic stanovených v kapitole R1 rozhodnutí č. 768/2008/ES); povinnosti hospodářských subjektů; tři moduly pro posuzování shody; povinnosti pro oznamování subjektů posuzování shody a zjednodušené ochranné postupy.

3.2 Rozhodnutí č. 768/2008/ES bylo přijato společně s nařízením (ES) č. 765/2008 (o akreditaci a dozoru nad trhem). Stanovila se jimi pravidla pro lepší fungování vnitřního trhu, neboť stanovují nejen hlavní a ucelený přístup k politice technické harmonizace ve vztahu k bezpečnosti výrobků, ale rovněž i skutečnému a účinnému režimu dozoru nad trhem pro

veškeré zboží uváděné na trh, ať už pochází z EU nebo ze třetích zemí. Dále také posilují ochranu spotřebitelů jednotného trhu.

3.3 Zavádí se nová definice „rádiových zařízení“, která zahrnuje veškerá a pouze ta zařízení, která jsou určena k vysílání signálů pomocí rádiového spektra, ať už za účelem komunikace nebo jiným. Odsud pramení i její nový název „Směrnice o dodávání rádiových zařízení na trh“. Směrnice se nevztahuje na pevná koncová zařízení.

3.4 Návrh umožňuje:

- požadovat, aby rádiová zařízení byla interoperabilní s příslušenstvím, například nabíječkami;
- vyžadovat, aby byla softwarová rádiová zařízení složena pouze z takových kombinací softwaru a hardwaru, které vyhovují předpisům. K tomuto účelu umožňuje přijmout taková opatření, aby se zabránilo tomu, že tento právní požadavek bude na trhu představovat překážky hospodářské soutěže pro software od třetích stran.

3.5 Zavádí možnost požadovat, aby byly do centrálního rejstříku zaregistrovány výrobky kategorií, jež vykazují nízkou úroveň dodržování předpisů, a to na základě informací ohledně dodržování předpisů poskytnutých členskými státy.

3.6 Návrh vyjasňuje vztah mezi směrnicí 1999/5/ES a právními předpisy EU a členských států o využívání rádiového spektra.

3.7 Zjednodušuje a omezuje tyto administrativní povinnosti:

- a) nová definice rádiového zařízení jasným způsobem vymezuje oblast působnosti vůči směrnici o elektromagnetické kompatibilitě,
- b) čistě přijímací zařízení a pevná koncová zařízení již nebudou spadat do působnosti směrnice a místo toho se na ně budou vztahovat směrnice o elektromagnetické kompatibilitě a směrnice o elektrických zařízeních určených pro používání v určitých mezích napětí nebo, v závislosti na napětí uvedených zařízení, do působnosti směrnice o elektromagnetické kompatibilitě a směrnice o obecné bezpečnosti výrobků; znamená to určitý úbytek administrativních povinností,
- c) vypouští se požadavek oznámit uvádění na trh zařízení používajícího frekvenční pásma, která nejsou v EU harmonizována,

⁽⁴⁾ Úř. věst. L 218, 13.8.2008, s. 30 a 82.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 120, 16.5.2008, s. 1.

d) vypouští se povinnosti producentů:

— připevňovat k výrobku identifikátor třídy zařízení;

— opatřit označením CE návod k použití,

e) z textu směrnice se vypouštějí požadavky na podporu hospodářské soutěže na trhu s koncovými zařízeními (týkající se specifikací rozhraní a technických důvodů v souvislosti s propojením telekomunikačních koncových zařízení s rozhraními) vzhledem k tomu, že podobné požadavky obsahuje směrnice o hospodářské soutěži na trhu s telekomunikačními koncovými zařízeními.

3.8 V neposlední řadě se návrh směrnice přizpůsobuje SFEU a ustanovením nařízení (EU) č. 182/2011 o výkonu prováděcích pravomocí Komise, postupech pro výkon prováděcích a přenesených pravomocí, jakož i výkonu přenesené pravomoci, zejména:

— prováděcí pravomoci se navrhuje pro stanovení tříd zařízení a uvádění informací o zeměpisné oblasti použití a o omezeních použití rádiových zařízení,

— přenesené pravomoci se navrhuje pro přizpůsobování přílohy II, která obsahuje seznam některých zařízení, na než se vztahuje definice rádiového zařízení či nikoli, dodatečné základní požadavky, poskytování informací o souladu s předpisy u softwarových rádiových zařízení a požadavek na zaregistrování některých kategorií rádiových zařízení, technickému pokroku.

4. Obecné připomínky

4.1 EHSV podporuje návrh Komise vzhledem k tomu, že zvyšuje soudržnost unijního práva podle článku 7 SFEU a že se Komise rozhodla pro legislativní techniku nazývanou „substituce“, jež spočívá v přijetí nového právního aktu, který v jediném dokumentu slučuje jak podstatné změny dosavadního aktu, tak i nezměněná ustanovení uvedeného aktu – nový akt nahrazuje a ruší akt předchozí a přizpůsobuje se terminologii obsažené v rozhodnutí č. 768/2008/ES a v Lisabonské smlouvě.

4.2 Volný pohyb zboží je jednou ze čtyř základních svobod zakotvených ve Smlouvách a návrh Komise podněcuje volný pohyb bezpečných výrobků posílením ochrany spotřebitele a konkurenceschopnosti podniků a vytvořením rovných podmínek hospodářské soutěže pro hospodářské subjekty.

4.3 Aby bylo možné evropskému průmyslu zaručit podmínky pro oživení konkurenceschopnosti, EHSV považuje

za nezbytné, aby vnitřní trh zajistil plnou interoperabilitu a snížil roztržitost jak vnitrostátních trhů, tak investic do výzkumu a inovací.

4.4 EHSV zdůrazňuje, že je nutné rozvíjet proaktivní průmyslovou politiku, která by lépe odrážela rovnováhu mezi kapacitami producentů a technický právní rámec pro práva duševního vlastnictví a zejména druhy produktů, které by mohly odpovídat společným standardům, předpisům a harmonizovaným postupům.

4.5 Přijetí technických standardů a právních norem by mělo probíhat v souladu se zásadami nové politiky normalizace, veřejným a transparentním způsobem, za plné účasti sociálních partnerů a zástupců organizované občanské společnosti.

5. Konkrétní připomínky

5.1 Pokud jde o oblast působnosti, čl. 1 odst. 3 vylučuje celou řadu rádiových zařízení výlučně používaných k činnostem, které souvisejí s „veřejnou bezpečností“, a vedle obrany či bezpečnosti státu zahrnují další oblasti, jako je hospodářský blahobyt státu – ty by se měly z důvodu větší jednoznačnosti předpisu definovat nebo vyjasnit.

5.1.1 Na druhé straně ačkoli jsou tato zařízení čl. 1 odst. 3 vyloučena, nejsou uvedena v Příloze I jako „zařízení, na která se tato směrnice nevztahuje“.

5.2 EHSV se staví kladně ke vzájemné spolupráci prostřednictvím sítí s jinými rádiovými zařízeními a k připojení k rozhraním vhodného typu po celé Unii, neboť se tím může zjednodušit používání rádiových zařízení a usnadnit interoperabilita rádiových zařízení a příslušenství.

5.3 Pro lepší ochranu údajů a soukromí uživatelů je nutno rozvinout etický a sociální rozměr technologických bezpečnostních aplikací již ve fázi návrhu, aby bylo možné zaručit jejich společenskou přijatelnost. Je nutno zaručit ochranu základních práv občanů ve všech fázích počínaje návrhem až po normalizaci a technologickou aplikaci v praxi jejím zavedením již od počátečních fází.

5.4 U unijních výrobků, ale i u výrobků z třetích zemí by měly být vyjasněny příslušné požadavky na uvedení na trh. Proto by se článek 6 měl vztahovat k situacím, kdy se předpokládá plnění základních požadavků stanovených ve směrnici (evropské harmonizované normy, mezinárodní normy zveřejněné Komisí), jakož i předpokládané dodatečné vnitrostátní normy.

5.5 EHSV doporučuje Komisi a členským státům, aby výrobky uváděné na trh splňovaly stanovené požadavky v souvislosti s uvažovaným frekvenčním pásmem, aby bylo možné zabránit interferencím v pásmu 800 MHz i nežádoucí kontaminaci rádiového spektra. Toto doporučení je obzvláště nutné v přeshraničních oblastech, v nichž by bylo žádoucí sladění časových rozvrhů a aplikovaných technologií.

5.6 EHSV se vyslovuje pro přístup k tísňovým službám, zejména u osob se zdravotním postižením, a proto je nutné je koncipovat tak, aby byly slučitelné s požadovanými funkcemi.

5.7 Je velice důležité, aby odpovědnost za soulad výrobku s právními předpisy měly hospodářské subjekty podle role, kterou hrají v dodavatelském řetězci, aby byla zajištěna vysoká úroveň ochrany zdraví a bezpečnosti spotřebitelů a zároveň byla zaručena existence spravedlivé hospodářské soutěže na trhu Unie.

5.8 EHSV žádá Komisi a členské státy, aby v rámci své příslušné odpovědnosti zajistily, aby výrobky ze třetích zemí vstupující na trh Unie splňovaly požadavky této směrnice. Musí se zajistit, aby dovozci, kteří uvádějí výrobky na trh, plnili požadavky této směrnice a aby neuváděli výrobky, které s těmito požadavky v souladu nejsou či představují určité riziko.

5.9 Je nutno zajistit sledovatelnost rádiového zařízení v celém dodavatelském řetězci jakožto prostředek dozoru nad trhem, který usnadní právo spotřebitelů na informace.

5.10 EHSV opakuje ⁽⁶⁾, že stávající systém označení nezaručuje, že produkt prošel postupem přezkumu kvality a bezpečnosti, což nenaplňuje očekávání spotřebitelů.

5.11 Pokud jde o systém akreditace a posuzování shody, EHSV se vyslovuje pro jednotnou úroveň oznámených orgánů posuzování shody a přísnější výběrová kritéria a harmonizované postupy výběru u posuzování shody.

5.12 EHSV je rovněž toho názoru, že by se měly upevnit podmínky pro nezávislost oznámených orgánů posuzování shody tím, že se případy neslučitelnosti uvedené v čl. 26 odst. 4 rozšíří na období 2 či 3 let před provedením posouzení.

5.13 EHSV vyjadřuje obavy nad „akty v přenesené pravomoci“ uvedenými v návrhu, které nejsou vždy dostatečně konkretizovány, jako je tomu např. u článku 5 upravujícího registraci rádiových zařízení některých kategorií, který Komisi svěřuje pravomoc pozdější identifikace bez uvedení jakéhokoli kritéria, což jí může nadměrně rozšířit prostor pro uvážení.

5.14 Pokud jde o pravidla pro sankce, bylo by v návrhu na nadnárodní úrovni vhodné upřesnit charakter a minimální hranici sankcí, jež budou muset být zaručeny právními předpisy členských států, neboť v návrhu směrnice se vyskytuje pouze povinnost ze strany vnitrostátních orgánů stanovit pravidla sankcí ohledně tohoto chování přijetím „účinných, přiměřených a odrazujících“ opatření, a to může vést k tomu, že určití provozovatelé budou pro sebe vyhledávat nejvýhodnější soudní prostředí, nebo že bude v případech souběžných sankcí porušována zásada „ne bis in idem“ (zákaz dvojího postihu).

5.15 EHSV doporučuje, aby se lhůta 5 let stanovená čl. 47 odst. 2 vzhledem k dynamice tohoto odvětví zkrátila.

V Bruselu dne 13. února 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽⁶⁾ Úř. věst. C 181, 21.6.2012, s. 105.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o Fondu evropské pomoci nejchudším osobám

COM(2012) 617 final – 2012/295 (COD)

(2013/C 133/12)

Zpravodaj: **pan Krzysztof BALON**

Dne 22. listopadu 2012 se Rada a dne 19. listopadu 2012 Evropský parlament, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci *návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o Fondu evropské pomoci nejchudším osobám*

COM(2012) 617 final – 2012/295 (COD).

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 25. ledna 2013.

Na 487. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. února 2013 (jednání dne 14. února 2013), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 182 hlasy pro, 7 hlasů bylo proti a 12 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV podporuje hlavní zásady návrhu nařízení. Výbor zároveň konstatuje, že finanční prostředky plánovaného Fondu evropské pomoci nejchudším osobám jsou pro uskutečnění jeho cílů nedostatečné.

1.2 Vzhledem k tomu, že 24,2 % obyvatel Evropské unie je ohroženo chudobou nebo sociálním vyloučením a že tento trend dle očekávání dále poroste, Výbor vyzývá, aby byl novému fondu přidělen rozpočet přizpůsobený potřebám. Rozpočet nového fondu by měl být přiměřený cíli strategie Evropa 2020, jímž je snížení počtu osob trpících chudobou nebo sociálním vyloučením či jimi ohrožených do roku 2020 nejméně o 20 milionů. Výše rozpočtu by se v žádném případě neměla odchylovat od výše prostředků určených na dosavadní programy materiální pomoci.

1.3 EHSV se obává, že spolufinancování z prostředků členských států může vést k potížím při provádění operací financovaných z nového fondu, a vyslovuje se tudíž pro stoprocentní financování z rozpočtu EU, stejně jako tomu bylo v případě programů materiální pomoci prováděných v uplynulých letech.

1.4 EHSV podporuje zjednodušení postupů a omezení administrativní zátěže pro členské státy a zejména pro partnerské organizace, jak se uvádí v návrhu nařízení. EHSV však v této souvislosti varuje před možností členských států využívat složité postupy převzaté z Evropského sociálního fondu.

1.5 EHSV vítá ustanovení, která se týkají zajištění míry solventnosti partnerských organizací, jež je postačující pro řádné provádění operací, a vyčlenění prostředků v rámci fondu na administrativní výdaje a výdaje na dopravu a skládování i na budování kapacit partnerských organizací.

1.6 EHSV podporuje vytvoření platformy pro výměnu zkušeností a osvědčených postupů na úrovni Evropské unie. EHSV současně požaduje, aby byly organizace občanské společnosti zapojeny na úrovni členských států do procesu monitorování a hodnocení operačních programů nového fondu.

1.7 EHSV zároveň s ohledem na rozdílnou situaci v členských státech EU vyzývá jejich vlády, aby společně s organizacemi občanské společnosti definovaly místo a roli nového fondu tak, aby se stal nástrojem účinně doplňujícím jiné činnosti prováděné v rámci vnitrostátních strategií a plánů boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení, včetně činností podporovaných z Evropského sociálního fondu.

1.8 EHSV zdůrazňuje, že sociální politika EU a jejích členských států se zakládá na evropském sociálním modelu, sociálních normách a strategii Evropa 2020. S tím souvisejí cíle týkající se právně zaručených sociálních dávek, respektování rozdělení pravomocí v EU, sociálního začleňování a solidarity v členských státech a v EU. Je nutné zachovat spolehlivé struktury sociálního státu a především dostupnost sociálních služeb, mimo jiné proto, aby se lidé nemohli dostat do existenční tísně. U všech forem pomoci je třeba zamezit prohloubení chudoby a stigmatizaci dotčených osob.

1.9 Kromě toho se EHSV – vzhledem k odlišnostem ve vnitrostátních politikách boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení v členských státech EU, ale i vzhledem ke zdaleka nepostačujícímu rozpočtu fondu – vyslovuje pro to, aby bylo využívání tohoto fondu pro jednotlivé členské státy dobrovolné. Nemělo by to však vést ke snížení prostředků z Evropského sociálního fondu, jež mají k dispozici ty členské státy, které z fondu nečerpají.

2. Souvislosti

2.1 Toto stanovisko EHSV se týká nového programu podpory nejchudších osob v Evropské unii, Fondu evropské pomoci nejchudším osobám, který se zavádí místo Programu pro rozdělování potravin mezi nejchudší osoby (PEAD) a programu pomoci nejchudším osobám na období 2012–2013, který ho nahradil.

2.2 Program pro rozdělování potravin mezi nejchudší osoby v Unii (PEAD) existuje od roku 1987, kdy byla stanovena obecná pravidla pro dodávky potravin z intervenčních zásob organizacím pověřeným jejich rozdělením nejchudším osobám ve Společenství. Tento program napomáhá růstu sociální soudržnosti v EU díky snižování hospodářské a sociální nerovnosti.

2.3 Organizace občanské společnosti (akreditované charitativní organizace) poskytovaly v rámci programu PEAD ve většině členských států Evropské unie potravinovou pomoc nejchudším osobám. Tato pomoc měla v mnoha případech zásadní význam pro další kroky na cestě k začleňování znevýhodněných skupin do společnosti a současně byla jasným znamením evropské solidarity.

2.4 Rozpočet programu v tomto období stoupl z 97 milionů eur v roce 1988 na 500 milionů eur v roce 2009 (hlavně v souvislosti s dalšími rozšířeními Evropské unie). Program PEAD dosud podporoval (v roce 2011) skoro 19 milionů nejchudších Evropanů⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Hlavní výsledky plánu rozdělování potravin v uplynulých letech – AGRI C5, setkání zúčastněných stran, 5. července 2012, Brusel, http://ec.europa.eu/agriculture/most-deprived-persons/meetings/05-07-2012/dg-agri-1_en.pdf (s. 9–10).

2.5 Některé členské státy se však programu PEAD neúčastnily a odůvodnily to tím, že to není zapotřebí nebo že je program neslučitelný z vnitrostátními politikami boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Část organizací občanské společnosti v těchto zemích poukazuje na stigmatizující povahu přímé materiální pomoci a upřednostňuje státem poskytovanou finanční pomoc postačující k uspokojení všech základních potřeb. Přesto jsou i v těchto členských státech jednotlivci a skupiny, k nimž se finanční pomoc v rámci veřejných systémů podpory z různých důvodů nedostane.

2.6 Program PEAD byl nezávisle na svém sociálním rozměru nástrojem zemědělské politiky EU a prostřednictvím využívání intervenčních zásob sloužil ke stabilizaci zemědělských trhů. Postupné reformy SZP vedly k výraznému snížení intervenčních zásob, jejichž úroveň v posledních letech již nedovolovala uspokojovat poptávku po potravinové pomoci. Proto byl vypracován, mimo jiné na základě konzultace se zástupci organizované občanské společnosti, návrh nařízení, jehož účelem je dát systému pomoci nejchudším osobám stálou podobu. Většina s tím spojených změn, jež se týkají např. postupného zavádění spolufinancování, tříletých plánů rozdělování potravin, stanovení priorit činnosti v členských státech, navýšení dostupného rozpočtu, v Radě nezískala požadovanou většinu.

2.7 13. dubna 2011 vynesl Soudní dvůr EU rozsudek, podle něž nemohou nákupy potravin na trhu EU pravidelně nahrazovat ztenčené intervenční zásoby. Evropský parlament poté vyzval Komisi a Radu (v usnesení ze 7. července 2011), aby pro zbývající roky stávajícího víceletého finančního rámce našly přechodné řešení, které zabrání náhlému a prudkému poklesu potravinové pomoci. 15. února 2012 bylo přijato nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým byl stanoven dočasný program umožňující rozdělování potravinářských produktů v období let 2012–2013. Platnost tohoto programu vyprší v okamžiku dokončení ročního plánu na rok 2013⁽²⁾.

2.8 V roce 2011 bylo 24,2 % obyvatel Evropské unie, tj. asi 120 milionů osob, ohroženo chudobou nebo sociálním vyloučením (ve srovnání s 23,4 % v roce 2010 a s 23,5 % v roce 2008)⁽³⁾. V souvislosti s přetrvávající hospodářskou a finanční krizí lze očekávat, že tento trend v téměř všech členských státech dále poroste. Chudoba a sociální vyloučení jsou přitom velmi složité jevy. Týkají se nejen nezaměstnaných, ale i pracujících, kteří za svoji práci nedostávají plat postačující k pokrytí základních životních potřeb.

⁽²⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 121/2012 ze dne 15. února 2012.

⁽³⁾ Tisková zpráva Eurostatu č. 171/2012 ze dne 3. prosince 2012.

2.9 V rámci strategie Evropa 2020 si Evropská unie stanovila cíl snížit počet osob trpících chudobou nebo sociálním vyloučením či jimi ohrožených do roku 2020 nejméně o 20 milionů. Rok 2010 byl vyhlášen Evropským rokem boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení. EHSV i v této souvislosti upozorňuje, že hospodářská krize chudobu a sociální vyloučení ještě zhoršila, což vyvolává obavy, zda jednotlivé členské státy budou moci tohoto cíle strategie Evropa 2020 dosáhnout, zejména bez dostatečné finanční podpory ze strany Evropské unie.

2.10 Otázka pomoci nejchudším osobám byla vícekrát předmětem aktivního zájmu a diskusí v Evropském hospodářském a sociálním výboru. EHSV jen v roce 2011 schválil dvě stanoviska poukazující na nezbytnost pokračování v této pomoci a jejího dalšího rozvoje⁽⁴⁾. Stanoviska EHSV, která byla schválena jen v samém roce 2012, se cíli začleňování do společnosti v rámci strategie Evropa 2020 zabývala komplexně a zohledňovala různé aspekty boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení, včetně situace starších lidí, osob se zdravotním postižením, rizik pro duševní zdraví a také rozvoje sociálního zemědělství a sociálního bydlení⁽⁵⁾.

2.11 Všeobecná deklarace lidských práv OSN stanoví právo každého „na takovou životní úroveň, která by byla s to zajistit jeho zdraví a blahobyt i zdraví a blahobyt jeho rodiny, počítajíc v to zejména výživu, šatstvo, byt a lékařskou péči, jakož i nezbytná sociální opatření [...]“⁽⁶⁾. S těmito ustanoveními se shodují ustanovení Smlouvy o Evropské unii, která se týkájí účty k lidské důstojnosti, včetně ustanovení Listiny základních práv Evropské unie týkajících se zajištění důstojné existence pro všechny, kdo nemají dostatečné prostředky⁽⁷⁾. Jednou z hlavních zásad evropské společnosti, jež vyplývá z historických zkušeností našeho kontinentu, je zásada solidarity⁽⁸⁾, která by se měla vztahovat zároveň a především na ty obyvatele Evropské unie, kteří trpí extrémní chudobou a sociálním vyloučením.

3. Hlavní zásady návrhu nařízení (návrhu Komise)

3.1 Návrh nařízení, který vychází z čl. 175 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) a odkazuje na článek 174 SFEU, umísťuje nový Fond evropské pomoci nejchudším osobám, na rozdíl od dosavadních programů potravinové pomoci, do rámce politiky soudržnosti. Návrh přitom předpo-

kládá, že cíle nařízení, konkrétně zlepšení sociální soudržnosti v Unii a pomoci v boji proti chudobě a sociálnímu vyloučení, nemohou v dostatečné míře dosáhnout jednotlivé členské státy a lze ho lépe dosáhnout pouze na úrovni Unie. Unie proto může, při dodržení zásady proporcionality stanovené v článku 5 Smlouvy o Evropské unii, učinit vhodná opatření v souladu se zásadou subsidiarity stanovenou v témže článku⁽⁹⁾.

3.2 Cílem nového Fondu evropské pomoci nejchudším osobám (dále jen „fond“) je přispět k dosažení sociální soudržnosti v Evropské unii tím, že se napomůže uskutečnění cílů strategie Evropa 2020 týkajících se snižování chudoby. Navrhovaný nástroj reaguje na základní potřeby, a tím má pomoci ke zmírnění chudoby a sociálního vyloučení v Unii. Nový fond vychází částečně ze zkušeností programu PEAD a v jeho rámci má být současně přidělena část prostředků na materiální pomoc pro osoby bez domova nebo děti v podobě spotřebního zboží jiného než potraviny a na doplňující opatření, které přispívají k sociálnímu začleňování.

3.3 Podpora v rámci fondu je určena osobám postiženým deprivací v oblasti potravin, osobám bez domova a dětem trpícím materiální deprivací. Podrobná ustanovení týkající se cílových skupin a forem podpory přitom nadále stanoví členské státy.

3.4 Organizace, jež v rámci operací podporovaných fondem přímo poskytují potraviny nebo zboží, jsou povinny přijímat opatření doplňující poskytování materiální pomoci, jejichž cílem je opětovné začlenění nejchudších osob do společnosti. Členské státy mají i nadále možnost podpořit z fondu tato doplňující opatření.

3.5 Míra spolufinancování operačních programů jednotlivých členských států z prostředků fondu byla stanovena na nejvýše 85 % způsobilých výdajů, s výjimkou členských států, které mají dočasné rozpočtové potíže.

4. Přípomínky k návrhu Komise

4.1 Rozpočet fondu a rozsah podpory

4.1.1 EHSV s lítostí konstatuje, že finanční prostředky plánovaného fondu zdaleka nepostačují pro uskutečnění jeho cílů.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 84, 17.3.2011, s. 49–52 a Úř. věst. C 43, 15.2.2012, s. 94–97.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 11, 15.1.2013, s. 16–20, Úř. věst. C 44, 15.2.2013, s. 28–35, Úř. věst. C 44, 15.2.2013, s. 36–43, Úř. věst. C 44, 15.2.2013, s. 44–48 a Úř. věst. C 44, 15.2.2013, s. 53–58.

⁽⁶⁾ Čl. 25 odst. 1 Všeobecné deklarace lidských práv OSN.

⁽⁷⁾ Viz mj. článek 2 Smlouvy o Evropské unii a čl. 34 odst. 3 Listiny základních práv Evropské unie.

⁽⁸⁾ Viz článek 2 Smlouvy o Evropské unii.

⁽⁹⁾ Viz odůvodnění návrhu Komise, body 3 a 42.

4.1.2 Při nákupu potravin je třeba zajistit, aby nebyla porušována žádná pravidla hospodářské soutěže a aby byl brán zřetel na malé a střední podniky i na regionální, ekologicky uvědomělé a sociálně začleňující dodavatele. Organizace, které potraviny distribuují, nesmějí sledovat žádný soukromý výdělečný cíl.

4.1.3 Jak je totiž známo, přidělila Evropská komise ve finančním rámci na období 2014–2020 na činnost nového Evropského fondu pomoci nejchudším osobám rozpočet ve výši 2,5 miliard eur, tj. 360 milionů eur ročně. Diskuse o konečné podobě rozpočtu EU však vzbuzuje obavy, že tato částka může být ještě snížena. Roční částka ve výši 500 milionů eur, která již byla vyčleněna v rámci aktuálního programu na období 2012–2013, však už nyní zcela neodpovídá potřebám členských států, odhadovaným na 680 milionů eur ročně⁽¹⁰⁾. Vzhledem k případnému zvýšení počtu členských států využívajících nový fond (nyní jich je 20⁽¹¹⁾) a pružnosti navrhované podpory, tj. možnosti rozdělovat kromě potravin základní spotřební zboží pro osobní potřebu osob bez domova a dětí, a také vzhledem k plánovaným opatřením k začleňování do společnosti lze očekávat, že požadavky budou značně převyšovat dosavadní rozpočet. Je proto zřejmé, že navrhovaný rozpočet fondu neodpovídá potřebám, k jejichž uspokojení byl připraven. Vzhledem k tomu, že rozpočet Evropské unie na období 2014–2020 zřejmě zůstane v dosavadní výši nebo se jen nepatrně sníží, je kromě toho obtížné přijmout snížení prostředků určených na materiální pomoc o nejméně 28 % (ve srovnání s programem na období 2012–2013).

4.1.4 Komise počítá s tím, že „přímá podpora z fondu, spolufinancování členskými státy a věcné příspěvky partnerských organizací však pomohou celkem přibližně 4 milionům lidí“⁽¹²⁾. Dokonce i za předpokladu, že tento cíl bude plně uskutečněn, si lze klást otázku, jaká je účinnost fondu při dosahování cílů strategie Evropa 2020 (snížení počtu osob trpí-

cích chudobou v EU nejméně o 20 milionů). EHSV v této souvislosti vyzývá, aby byla novému fondu přiznána na evropském fóru přiměřeně vysoká priorita a aby mu byl přidělen rozpočet odpovídající existujícím potřebám.

4.1.5 EHSV v této souvislosti připomíná stanovisko Výboru regionů, který, pokud jde o program pomoci na období 2012–2013, „vyzývá Komisi, aby průběžně posuzovala, zda roční finanční strop ve výši 500 milionů EUR stanovený pro programové období je dostatečný vzhledem k tomu, že hospodářská krize může zvýšit tlak na omezování veřejných výdajů a hospodářská nejistota vede v mnoha zemích k vyšší nezaměstnanosti“⁽¹³⁾.

4.1.6 EHSV se kromě toho vyslovuje pro stoprocentní financování fondu z rozpočtu EU, stejně jako tomu bylo v případě programů potravinové pomoci prováděných v uplynulých letech. Výbor se domnívá, že spolufinancování z prostředků členských států může vést k finančním potížím při provádění programu nejen v členských státech s dočasnými rozpočtovými problémy (pro něž se počítá s možností zvýšení plateb)⁽¹⁴⁾.

4.1.7 EHSV podporuje ustanovení nařízení, jež umožňuje použít intervenční zásoby k produkci potravin, přestože se v nejbližší době neočekává, že by byly shromážděny ve větším množství⁽¹⁵⁾. Výbor se však s ohledem na zdaleka nedostačující rozpočet fondu vyslovuje proti započítávání hodnoty využitých intervenčních zásob do rozpočtu.

4.1.8 Vzhledem k velice skromnému rozpočtu fondu a k připomínkám některých členských států, že jej nepotřebují nebo že není slučitelný s jejich vnitrostátními politikami boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení, se EHSV vyslovuje pro to, aby bylo využívání tohoto fondu pro jednotlivé členské státy dobrovolné (to by také umožnilo zvýšit přiděly z fondu určené těm členským státům, které by z něj čerpaly).

⁽¹⁰⁾ Evropský program potravinové pomoci nejchudším osobám v EU, AGRI C.5, setkání zúčastněných stran, 5. července 2012, Brusel, http://ec.europa.eu/agriculture/most-deprived-persons/meetings/05-07-2012/dg-agri-2_en.pdf (s. 12).

⁽¹¹⁾ Belgie, Bulharsko, Česká republika, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko.

⁽¹²⁾ MEMO/12/800 ze dne 24. října 2012 – Chudoba: Komise předkládá návrh nového Fondu evropské pomoci nejchudším osobám. Často kladené dotazy, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-12-800_cs.htm.

⁽¹³⁾ Úř. věst. C 104, 2.4.2011, s. 44–46, odstavec 22 stanoviska.

⁽¹⁴⁾ Viz články 18 a 19 návrhu Komise.

⁽¹⁵⁾ Viz čl. 21 odst. 3 návrhu Komise.

4.2 Cílové skupiny fondu a druh poskytované pomoci

4.2.1 EHSV podotýká, že při poskytování pomoci je třeba zohlednit všechny tři situace uvedené v návrhu (deprivaci v oblasti potravin, bezdomovectví a materiální deprivaci dětí) a také skupiny a osoby, které jsou sociálně vyloučené z konkrétních důvodů, včetně historických. Pomoc by měla být zaměřena hlavně na poskytování potravin. Přístup k potravinám je totiž prvním krokem na cestě k začlenění nebo opětovnému začlenění vyčleněných osob do společnosti. Vzhledem k rozdílné situaci v jednotlivých členských státech však EHSV požaduje, aby vymezení druhů podpory určených jednotlivým cílovým skupinám bylo zcela ponecháno na členských státech.

4.2.2 Současně EHSV nesouhlasí s tím, aby organizace, jež přímo dodávají potraviny nebo zboží, měly povinnost provádět činnosti doplňující poskytování materiální pomoci v případě, že tyto činnosti nebudou podporovány z operačního programu daného členského státu v rámci fondu ⁽¹⁶⁾.

4.3 Správa fondu

4.3.1 EHSV podporuje názor Komise týkající se zjednodušení postupů a omezení administrativní zátěže pro členské státy a zejména pro partnerské organizace ⁽¹⁷⁾. Racionalizované a zjednodušené postupy související s prováděním operací by měly být v souladu se specifickým charakterem cílů a cílových skupin fondu. EHSV by chtěl v této souvislosti varovat před využíváním postupů převzatých z Evropského sociálního fondu ⁽¹⁸⁾. Tyto

postupy jsou totiž v některých členských státech složité a mohou se pro partnerské organizace ukázat jako nepříznivé.

4.3.2 EHSV vítá návrh Komise týkající se vytvoření platformy na úrovni EU, jejíž činnost by se financovala v rámci technické pomoci. Výměna zkušeností a osvědčených postupů mezi institucemi EU, členskými státy, sociálními partnery a dalšími subjekty občanské společnosti bude představovat přínos tohoto fondu ⁽¹⁹⁾.

4.3.3 EHSV vítá, že byla členským státům uložena povinnost vypracovávat operační programy ve spolupráci se subjekty zastupujícími občanskou společnost ⁽²⁰⁾. EHSV zároveň požaduje, aby měly členské státy povinnost ustavit monitorovací výbory nebo jiné orgány věnující se monitorování a hodnocení operačních programů s účastí organizací občanské společnosti, osob přímo zasažených chudobou nebo jejich zástupců.

4.3.4 EHSV vítá, že byly v rámci fondu zajištěny prostředky na administrativní výdaje a výdaje na dopravu a skladování potravin a spotřebního zboží, a také možnost financování budování kapacit partnerských organizací ⁽²¹⁾. Umožní se tak skutečné zapojení partnerských organizací do účinného provádění operací v rámci fondu.

4.3.5 EHSV vítá ustanovení, které se týká zajištění míry solventnosti partnerských organizací, jež je postačující pro řádné provádění operací ⁽²²⁾.

V Bruselu dne 14. února 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽¹⁶⁾ Viz čl. 4 odst. 2 a čl. 7 odst. 1 návrhu Komise.

⁽¹⁷⁾ Viz např. článek 23 návrhu Komise.

⁽¹⁸⁾ Viz čl. 32 odst. 4 návrhu Komise.

⁽¹⁹⁾ Viz článek 10 návrhu Komise.

⁽²⁰⁾ Viz čl. 7 odst. 2 návrhu Komise.

⁽²¹⁾ Viz čl. 24 odst. 1 písm. c) a čl. 25 odst. 2 návrhu Komise.

⁽²²⁾ Viz články 39 a 41 návrhu Komise.

PŘÍLOHA

ke stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru

Následující pozměňovací návrhy byly při jednání zamítnuty, získaly však nejméně čtvrtinu odevzdaných hlasů:

Odstavec 4.1.3

Vyškrtnout text následovně

„Komise počítá s tím, že „přímá podpora z fondu, spolufinancování členskými státy a věcné příspěvky partnerských organizací však pomohou celkem přibližně 4 milionům lidí“. Dokonce i za předpokladu, že tento cíl bude plně uskutečněn, si lze klást otázku, jaká je účinnost fondu při dosahování cílů strategie Evropa 2020 (snížení počtu osob trpících chudobou v EU nejméně o 20 milionů). EHSV v této souvislosti vyzývá, aby byla novému fondu přiznána na evropském fóru přiměřeně vysoká priorita a aby mu byl přidělen rozpočet odpovídající existujícím potřebám.“

Výsledek hlasování

Hlasů pro: 55

Hlasů proti: 102

Hlasování se zdrželo: 15

Odstavec 4.2.1

Upravit následovně

„EHSV podotýká, že při poskytování pomoci je třeba zohlednit všechny tři situace uvedené v návrhu (deprivaci v oblasti potravin, bezdomovectví a materiální deprivaci dětí) a také skupiny a osoby, které jsou sociálně vyloučené z konkrétních důvodů, včetně historických. ~~Pomoc by měla být zaměřena hlavně na poskytování potravin.~~ Přístup k potravinám může být v tomto ohledu totiž prvním krokem na cestě k začlenění nebo opětovnému začlenění vyloučených osob do společnosti. Vzhledem k rozdílné situaci v jednotlivých členských státech však EHSV požaduje, aby vymezení druhů podpory určených jednotlivým cílovým skupinám bylo zcela ponecháno na členských státech.“

Výsledek hlasování

Hlasů pro: 54

Hlasů proti: 108

Hlasování se zdrželo: 21

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o zlepšení genderové vyváženosti mezi členy dozorčí rady/nevýkonnými členy správní rady společností kotovaných na burzách a o souvisejících opatřeních

COM(2012) 614 final – 2012/0299 (COD)

(2013/C 133/13)

Zpravodajka: **paní SHARMA**

Dne 22. listopadu 2012 se Evropský parlament a dne 10. prosince 2012 Rada, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o zlepšení genderové vyváženosti mezi členy dozorčí rady/nevýkonnými členy správní rady společností kotovaných na burzách a o souvisejících opatřeních

COM(2012) 614 final – 2012/0299 (COD).

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 25. ledna 2013.

Na 487. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. února 2013 (jednání dne 13. února 2013), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 128 hlasy pro, 58 hlasů bylo proti a 10 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 V dokumentu, jenž je předmětem tohoto stanoviska, navrhuje Evropská komise směrnicí o zlepšení genderové vyváženosti mezi členy dozorčí rady/nevýkonnými členy správní rady společností kotovaných na burzách a stanovuje do roku 2020 minimální cíl 40 %.

1.2 EHSV tento návrh vítá. Přestože upřednostňuje dobrovolná opatření před stanovováním kvót, uznává, že genderová vyváženost v podnicích kotovaných v EU se nezmění, pokud-li stanoveny právně zajištěné cíle. Nyní je mezi členy řídicích a dozorčích orgánů pouze 13,7 % žen, což je důkazem jasné diskriminace.

1.3 EHSV a Komise uznávají, že je nutné respektovat svobodu podnikání. Tato směrnice je minimální normou, jež usiluje o zlepšení podmínek pro úspěšné podnikání a umožňuje členským státům učinit více, než stanoví doporučená opatření. Sami sociální partneři EU v roce 2005 vypracovali plán, v němž uvedli mnoho důvodů pro genderovou spravedlnost a poukázali na praktické nástroje pro členské státy a podniky⁽¹⁾.

1.4 Motivace pro změnu vychází z přesvědčivých důkazů, že v členských státech je dostatek vysoce kvalifikovaných žen, a proto by důvody pro genderovou vyváženost měly být

založeny spíše na „zásluhách a preferenčním pravidlu“ než na pozitivní diskriminaci. Přetrvávají nicméně faktory, jež brání ženám zaujmout vedoucí místa, jako jsou například nedostatečná opatření pro sladění pracovního a rodinného života, omezený přístup k sítím významným pro vyšší funkce, nedostatek sebedůvěry atd.

1.5 EHSV doufá, že by tuto minimální normu mohly v duchu samoregulace přijmout všechny veřejné a soukromé rozhodovací orgány, aby se vyhnuly další právní úpravě. Mohlo by se to týkat členů představenstva/výkonných členů správní rady, řídicích a dozorčích orgánů kotovaných malých a středních podniků a všech orgánů z oblasti veřejného sektoru. Prosazovalo by se tak genderově spravedlivější prostředí, což je podmínka pro transparentní podávání žádostí a jmenování a pro kulturu začleňování a „volby“ ve společnosti jako celku.

1.6 EHSV by politikům a podnikům dále doporučil, aby přezkoumali následující otázky s cílem zajistit dosažení a překročení zmíněného 40 % cíle:

— větší zviditelnění žen na vedoucích místech;

— větší transparentnost při vyhledávání talentů;

⁽¹⁾ http://www.etuc.org/IMG/pdf/framework_of_actions_gender_equality_010305-2.pdf.

- vytvoření a zachování kritického množství;
- zpochybnění stereotypů souvisejících s genderovými rolemi;
- plánování, jak předávat vedení v podniku;
- vytvoření zdrojů pro nábor talentů;
- šíření příkladů osvědčených postupů;
- vytvoření celoevropské koordinované databáze kvalifikovaných žen pro řídicí a dozorčí orgány.

1.7 EHSV blahopřeje paní Reding a jejím zastáncům v Komisi, Parlamentu a dalších institucích, že učinili první kroky k vyváženější Evropě a snažili se změnit vnímání toho, kdo by měl být v řídicích a dozorcích orgánech, ve snaze o společnost více podporující začlenění. Jde o podstatný posun ve způsobu myšlení. EHSV uznává, že byl proveden rozsáhlý výzkum, právní analýza a konzultace s občanskou společností, s cílem předložit proveditelnou směrnici s dostatečnou flexibilitou jak pro členské státy, tak podniky, pokud jde o způsob provádění a lhůty, avšak při dodržení zásad subsidiarity a proporcionality.

1.8 Překážky pro dosažení genderové vyváženosti v rozhodování jsou mnohem hlubší než dobře nacvičené argumenty o genderových předpokladech a zpochybňování nabídky pracovních sil. Nebudou-li ani muži ani ženy ochotní přistoupit k pozitivním krokům právě teď, a tak o tom přestat jen mluvit a začít vzájemně respektovat své názory, nikdy se ničeho nedosáhne. **Předností Evropy je její „jednota v rozmanitosti“, ale rozmanitost je třeba nejdříve využít.**

1.9 EHSV žádá, aby byla do tohoto návrhu směrnice začleněna specifická ustanovení týkající se genderové vyváženosti u členů správní rady zastupující zaměstnance, a to vzhledem ke zvláštním postupům jejich jmenování.

2. Souvislosti

86,3 % členů řídicích a dozorcích orgánů tvoří muži

2.1 Rovnost žen a mužů je jedním z počátečních cílů Evropské unie, který se odráží v jejích Smlouvách (čl. 3 odst. 3 SEU) a v Listině základních práv (článek 23). Podle ustanovení článku 8 SFEU musí Unie usilovat o odstranění nerovností a podporovat rovné zacházení. Právo EU jednat v otázkách rovnosti žen a mužů v oblasti zaměstnání a povolání vychází z čl. 157 odst. 3 SFEU.

2.2 Mezi členskými státy EU jsou v důsledku odlišných politik značné rozdíly v počtu žen v řídicích a dozorcích orgánech. Úloha žen v řídicích a dozorcích orgánech byla podrobně zkoumána po desítky let, zvláště však v posledních dvou letech v reakci na obnovení závazku EU podporovat rovnost žen a mužů v řídicích a dozorcích orgánech kotovaných společností. Diskuse se pohybovala od zavádění právně závazných kvót po dobrovolně přijaté předpisy bez jakýchkoli postihů v případě nedodržování. Účinné dobrovolné přístupy jsou stále pozvolné. **V loňském roce se počet žen v řídicích a dozorcích orgánech zvýšil pouze o 0,6 % a pouze 24 podniků podepsalo závazek z roku 2011.**

2.3 Opatření členských států spojitě přecházejí od právně závazných kvót se sankcemi až k samoregulaci v konkrétních odvětvích a zastoupení žen v řídicích a dozorcích orgánech je dle očekávání stejně rozmanité. **Země se závaznými kvótami však obvykle vykazují 20 % zvýšení počtu žen v řídicích a dozorcích orgánech.** V šesti zemích, které nezavedly žádná opatření, došlo ke snížení počtu žen v řídicích a dozorcích orgánech (viz příloha 1).

2.4 Do konce roku 2011 přijalo 11 členských států zákony stanovící kvóty nebo cíle pro zastoupení žen a mužů v řídicích a dozorcích orgánech podniků. Francie, Itálie a Belgie stanovily kvóty včetně sankcí za jejich nedodržování, Španělsko a Nizozemsko přijaly zákony o kvótách bez sankcí, Dánsko, Finsko, Řecko, Rakousko a Slovinsko zavedly pravidla platná pouze pro řídicí a dozorčí orgány státních podniků a v Německu je zastoupení žen a mužů zahrnuto v nařízeních zabývajících se zastoupením pracovníků v řídicích a dozorcích orgánech.

2.5 Rozdíly mezi různými členskými státy nevyhnutelně ovlivnily přítomnost žen v řídicích a dozorcích orgánech. V zemích s právně danými kvótami došlo ke zvýšení o 20 %, ačkoli v Itálii to byla pouhá 4 %. V zemích, které zavedly kodexy pravidel řízení a správy společností, se zvýšení pohybuje mezi 2 a 11 %.

2.6 Při současné úrovni plnění je **Francie jedinou zemí, která může dosáhnout cíle 40 % zastoupení žen v řídicích a dozorčích orgánech do roku 2020**. Pokud se současná úroveň zastoupení žen v řídicích a dozorčích orgánech extrapoluje do budoucna, EU jako celek 40 % zastoupení do roku 2040 nedosáhne ⁽²⁾.

2.7 Cíle mohou být účinné jen tehdy, budou-li doprovázeny postihy, proto za jejich neplnění musí být stanoveny dostatečné sankce. Směrnice počítá s důkazem o nesplnění povinnosti ve všech případech, přičemž důkazní břemeno nese podnik, který musí prokázat náležitou pečlivost při náborovém řízení. Sankce jsou nejúčinnější, když je stanová, uloží a provede příslušná země, proto Komise pouze předložila doporučení jako vodítka pro možné sankce.

2.8 Komise uznává, že je nezbytné respektovat základní svobodu podniků fungovat bez zásahů, domnívá se však, že by tato svoboda neměla převážet nad zákonností či základními právy. Tato směrnice je minimální normou, jež usiluje o zlepšení podmínek pro podnikání a vnitřní trh tím, že vytvoří rovné konkurenční podmínky pro společnosti podnikající v několika členských státech.

2.9 Směrnice stanoví lhůtu pro provedení kvantitativního cíle ve výši 40 % do roku 2020, a bere tak v úvahu cyklus jmenování kandidátů do řídicích a dozorčích orgánů v jednotlivých podnicích. Směrnice také obsahuje „ustanovení o skončení platnosti“ určující rok 2028 jako rok, od kterého by neměla být dále vyžadována.

2.10 Maximálně využít potenciál talentovaných žen může pouze opatření na úrovni EU, které je dostatečně pružné, aby zohlednilo různorodost mezi členskými státy, a zároveň respektuje zásadu subsidiarity.

3. Rovnost žen a mužů je základním právem a společnou hodnotou EU

3.1 EHSV se domnívá, že zvýšení podílu žen na rozhodovacích pozicích je cíl, který sdílejí všechny subjekty občanské společnosti, jež aktivně prosazují genderovou spravedlnost. EHSV k tématu genderové vyváženosti ve společnosti vydal mnoho stanovisek a jeho zpráva o úloze HSR a obdobných institucí v rámci nové hospodářské, sociální a environmentální globální správy zdůraznila, že „politická rovnováha, skutečná

demokracie a rovnost ... nebudou vytvořeny bez právoplatných mandátů požadujících rovné zastoupení mužů a žen“.

3.2 Je nejen nezbytným předpokladem skutečné demokracie a spravedlivé společnosti, ale také základní podmínkou pro dosažení cíle EU, kterým je inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění. Výzkum Světové banky a Transparency International ukazuje, že tam, kde jsou ženy dostatečně zastoupeny v rozhodování, se zvyšuje transparentnost a snižuje korupce. Řádná správa ve všech oblastech života je pro společnost dobrá.

3.3 Více než 51 % obyvatel EU jsou ženy, které se 45 % podílejí na zaměstnanosti a jsou hybnou silou více než 70 % nákupních rozhodnutí. EHSV by proto uvítal zavedení povinných právních opatření se sankcemi na všech úrovních společnosti, ve všech rozhodovacích orgánech, aby se zlepšila genderová vyváženost. Došlo by tak ke změně vnímání toho, kdo by měl být zahrnut do rozhodovacího procesu, a pomohlo by se tím k vytváření společnosti, která více podporuje začlenění.

„Dnes je jasné, že ani ženy ani muži nemohou být diskriminováni na základě pohlaví.“ ⁽³⁾

ALE skutečností zůstává, že 96,8 % předsedů jsou muži.

3.4 Růst světových ekonomik je přímým důsledkem lidských schopností, v jejichž čele stojí ženy jako hybná síla geopolitických změn s dopadem na zdravotnictví, vzdělávání, sociální zabezpečení, životní prostředí a hospodářskou produktivitu, což následně vytváří silné argumenty pro zastoupení žen v řídicích a dozorčích orgánech. Genderová diverzita není přínosem jen pro image podniku, ale také protože upevňuje vztahy mezi podnikem, zaměstnanci, akcionáři a zákazníky. Diverzita je proto pro svoji hodnotu uznávána jako základní aspekt všech politik v oblasti sociální odpovědnosti podniků v soukromém sektoru, avšak v mnoha podnicích musí být ve skutečnosti teprve zavedena do praxe.

3.5 Kvóty, ač nepříjemné, jsou účinným způsobem, jak prosadit ženy na pozice v řídicích a dozorčích orgánech, jak zdůraznil Laurence Parisot, předseda MEDEF, při projevu na plenárním zasedání EHSV v roce 2012, kdy řekl: **„Kvóty by neměly být zapotřebí, jsou však jediným způsobem, jak překonat předsudky mužů vůči nekvalifikovanosti žen.“**

⁽²⁾ Dokument o posouzení dopadu.

⁽³⁾ COM(2012) 615 final.

3.6 Na druhé straně některé ženy ve vedoucích postaveních důrazně vystupují proti právně závazným kvótám, jelikož je vnímají jako znehodnocení vlastních úspěchů. Panuje konkrétní obava, že použití kvót stigmatizuje ženy nastupující do vedoucích postavení.

3.7 K prosazení žen na místa v řídicích a dozorcích orgánech je důležité uplatnit nezbytná opatření, jež povzbudí ženy k zaujímání vedoucích postavení, a to včetně opatření k sladění pracovního a rodinného života, podpoře navazování kontaktů a kariérního postupu na všech úrovních, k lepšímu pochopení této problematiky a ke změně postojů.

4. Hybná síla inteligentního a udržitelného růstu podporující začlenění

4.1 Ekonomický potenciál

4.1.1 V souvislosti s tím, jak se Evropa i nadále potýká s ekonomickými potížemi, závisí její oživení na plně funkční pracovní síle, což vyžaduje aktivní účast žen. Sociální partneři EU (UNICE, UEAPME, CEEP a EKOS) se již před krizí zavázali k posílení rovnosti žen a mužů na trhu práce a na pracovišti. V roce 2005 určili prosazování žen do rozhodování za jednu ze svých klíčových priorit a ve své zprávě doporučili praktické nástroje na podporu zapojení žen ⁽⁴⁾.

4.1.2 Díky konkurenceschopnosti evropských společností se do středu zájmu dostávají inovace, výzkum, odborné vzdělávání, dovednosti, ochrana spotřebitelů a sociální odpovědnost podniků (CSR), což jsou klíčové cíle pro opatření Komise pro co nejlepší podporu rozšířených podnikatelských příležitostí. To vše vyžaduje vyvážené genderové zastoupení, aby se dosáhlo udržitelných výsledků.

4.1.3 51 % obyvatel EU tvoří ženy. Mnohé z nich jsou velmi vzdělané a kvalifikované, a významnou měrou tedy přispívají k pracovní síle. V terciárním vzdělávání je více studentek než studentů, což vede k tomu, že **na trhu práce je k dispozici o 50 % více vysoce kvalifikovaných žen než mužů**. Daviesova zpráva zjistila v pracovní síle Spojeného království mezeru, kterou by bylo možné zaplnit nábořem 2 milionů kvalifikovaných pracovníků v průběhu následujících 10 let, z nichž většina by musely být vysoce kvalifikované ženy ⁽⁵⁾.

4.1.4 Ekonomické zapojení žen má kromě toho dalekosáhlé finanční a sociální výhody pro příslušné země. Index Global

Gender Gap na rok 2011 ukázal, že **země s větší rovností žen a mužů mají vyšší HDP na obyvatele** ⁽⁶⁾.

4.1.5 Podle Goldman Sachs může větší počet žen mezi pracovními silami zvýšit HDP:

— o 21 % v Itálii,

— o 19 % ve Španělsku,

— o 9 % ve Francii a Německu,

— o 8 % ve Spojeném království.

4.1.6 Rozsáhlé spektrum výzkumu o hospodářském odůvodnění přítomnosti žen v řídicích a dozorcích orgánech společností předkládá pádné argumenty podporující tezi o zvýšení výkonnosti podniku. Výzkumy, které provedly firmy Credit Suisse (2012) ⁽⁷⁾, McKinsey (2007) ⁽⁸⁾ a Catalyst (2004) ⁽⁹⁾, nezávisle na sobě určily korelaci mezi podílem žen v řídicích a dozorcích orgánech a finanční výkonností podniku. Například:

— zpráva firmy McKinsey zjistila, že **podniky s největším zastoupením žen v řídicích a dozorcích orgánech měly ve srovnání s podniky, v jejichž řídicích a dozorcích orgánech nejsou žádné ženy, o 41 % vyšší kapitálovou návratnost (ROE)**;

— Catalyst zjistil, že **podniky s podílem žen ve vrcholném managementu ve výši 14,3–38,3 % měly ROE o 34,1 % vyšší než podniky, které neměly obdobné zastoupení žen ve vyšších vedoucích pozicích**;

⁽⁴⁾ http://www.etuc.org/IMG/pdf/framework_of_actions_gender_equality_010305-2.pdf.

⁽⁵⁾ Davies, Women on Boards, One Year On, březen 2012 <http://www.bis.gov.uk/assets/biscore/business-law/docs/w/12-p135-women-on-boards-2012.pdf>.

⁽⁶⁾ Global Gender Gap Index na rok 2011; World Economic Forum, <http://www.uis.unesco.org/>.

⁽⁷⁾ Credit Suisse Research Institute (srpen 2012), „Gender diversity and corporate performance“.

⁽⁸⁾ McKinsey, Women Matter: Gender Diversity: a corporate performance driver (2007).

⁽⁹⁾ The Bottom Line: Connecting Corporate Performance and Gender Diversity, leden 2004, Catalyst.

— Credit Suisse **zjistil, že podniky s ženami v řídicích a dozorčích orgánech vykazují vyšší cenovou výkonnost akcí** než podniky bez zastoupení žen v řídicích a dozorčích orgánech.

4.1.7 Některé studie dokazují, že genderová diverzita v řídicích a dozorčích orgánech měla malý nebo žádný dopad na finanční výkonnost, avšak převládající trend je ten, který ukazuje na pozitivní korelaci mezi přítomností žen v řídicích a dozorčích orgánech a finanční výkonností podniků.

4.2 Ekonomické zdůvodnění

4.2.1 Existují četné důvody vysvětlující zlepšenou výkonnost podniků, které mají různorodé genderové zastoupení v řídicích a dozorčích orgánech. Jedním z hlavních důvodů je ochota zapojit se do rozmanitého kritického uvažování o obchodních rozhodnutích, a vytvořit tak proaktivnější obchodní model.

4.2.2 Pochopení rozmanitosti na trhu má nesmírnou finanční hodnotu a je nezbytným předpokladem pro podniky na mezinárodním trhu.

4.2.3 Inovace a výkonnost řídicích a dozorčích orgánů: Síla, kterou ženy do řídicích a dozorčích orgánů přinášejí spočívá v jejich různorodosti, zkušenostech, v tom, jak řeší problémy, jak přistupují k novým trhům a příležitostem díky svým vlastním spotřebitelským znalostem. Rozmanitost v myšlení je oporou pro inovace a lepší obchodní výkonnost, zpochybňuje stereotypy a povzbuzuje větší vnější zaměření na stávající a nové trhy. Dopad vzájemného obohacování myšlenek je nesmírný a může být aplikován na přeshraniční příležitosti pro zastoupení v řídicích a dozorčích orgánech. Výzvou pro řídicí a dozorčí orgány je přizpůsobit se skutečně různorodé členské základně a rozpoznat, jak plodně zužitkovat obchodní výzvy.

4.2.4 Různorodost v řídicích a dozorčích orgánech znamená skutečnou různorodost v nejširším smyslu slova. EHSV neobhájí omezení pozic v řídicích a dozorčích orgánech na malou skupinu žen, které se pohybují mezi mnoha řídicími a dozorčími orgány. Tato praxe, které se běžně říká argument „zlatých sukní“, podkopává ústřední pilíř rozmanitosti v řídicích a dozorčích orgánech. Výsledky v Norsku ukázaly, že 62 % mužů

zastává pouze jednu pozici v řídicích a dozorčích orgánech, zatímco u žen to je 79 %. EHSV obhájí právo mužů a žen na výběr a rovný přístup k pozicím v řídicích a dozorčích orgánech, které budou založeny na zásluhách.

5. Provedení

5.1 K dosažení kvantitativních cílů pro zastoupení žen v řídicích a dozorčích orgánech je zapotřebí přijmout opatření, která zajistí úspěch. Musí být zavedena kombinace krátkodobých a střednědobých opatření, aby se zajistilo udržení rozmanitosti v řídicích a dozorčích orgánech po roce 2028. Měly by se zvážit tyto otázky:

5.1.1 **Větší zviditelnění žen na vedoucích místech** – profilování žen v různých členských státech, které dosáhly pozic v řídicích a dozorčích orgánech, zvyšování povědomí o těchto ženách v širší podnikatelské komunitě a ukazování dopadu rozmanitosti v řídicích a dozorčích orgánech na obchodní úspěšnost.

5.1.2 **Větší transparentnost při vyhledávání talentů** – náborové řízení do řídicích a dozorčích orgánů je převážně neprůhledné a spoléhá na osobní kontakty. K přilákání co nejširšího rozpětí talentů je nutné propagovat příležitosti a představovat je tak, aby povzbudily přihlášky ode všech talentovaných jedinců.

5.1.3 **Vytvoření a zachování kritického množství** – hodnoty rozmanitosti v myšlení v řídicích a dozorčích orgánech je dosaženo pouze tehdy, když existuje dostatečné kritické množství zpochybňujících stereotypy. Proto je zcela nezbytné, aby ženy tvořily 40 % členů v řídicích a dozorčích orgánech. Zvýšená transparentnost náborového řízení zajistí, že se bude zvažovat co nejširší škála kandidátů a odstraní se riziko pravidla „zlatých sukní“⁽¹⁰⁾.

5.1.4 **Zpochybnění stereotypů souvisejících s genderovými rolemi** – v otázce rolí v domácnosti jako překážek pro ekonomické zapojení žen došlo k výraznému pokroku. Tato opatření jsou krokem správným směrem a pomohou zvýšit účast žen v řídicích a dozorčích orgánech.

⁽¹⁰⁾ „Golden Skirts fill the board rooms“, článek BI Norwegian Business School, 31.10.2012, upraveno na základě eseje Mortena Huseho (2011): „The Golden Skirts“: Changes in board composition following gender quotas on corporate boards („Zlaté sukně“: Změny ve složení řídicích a dozorčích orgánů v závislosti na genderových kvótách týkajících se orgánů podniků).

5.1.5 **Vytvoření zdrojů pro nábor** – pro trvalý přínos rozmanitých řídicích a dozorčích orgánů je nutný stálý přísun vysoce kvalifikovaných jedinců, kteří mají jak touhu, tak nadání přijmout pozice v řídicích a dozorčích orgánech. Je zcela nezbytné vytvořit prostředí, které ženám během jejich kariéry umožní nacházet cestu v tomto bludišti ⁽¹¹⁾ a dosáhnout pozic v řídicích a dozorčích orgánech. Z výše uvedených témat vyplyne solidní zdroj pro nábor. Přítomnost ženských vzorů, transparentnější náborové řízení a jasné plánování, jak předávat vedení v podniku, poskytnou základy pro genderovou rozmanitost v řídicích a dozorčích orgánech.

5.1.6 Vytvoření celoevropské koordinované databáze – obsahující údaje o ženách, jež jsou kvalifikovány pro řídicí a dozorčí orgány. To by řešilo obavy týkající se neviditelnosti žen způsobilých pro pozice v řídicích a dozorčích orgánech. Databáze by dále omezovala riziko, že pouze malá skupina žen bude obsazovat několik funkcí najednou, a vytvářela větší transparentnost ve výběrovém řízení. Celoevropská databáze by rovněž podporovala aspekt obohacování dovedností a zkušeností napříč několika členskými státy a aspekt možnosti práce napříč různými odvětvími.

V Bruselu dne 13. února 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽¹¹⁾ Viz Alice Eagly a Linda Carli: „Through the Labyrinth: The Truth About How Women Become Leaders“.

PŘÍLOHA 1

ke stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru

Následující pozměňovací návrhy byly při jednání zamítnuty, získaly však nejméně čtvrtinu odevzdaných hlasů:

Odstavec 1.2

Upravit

„EHSV tento návrh vítá, že se podíl žen v řídicích a dozorčích orgánech společností zvýšil z 13,7 % v lednu 2012 na 15,8 % v lednu 2013. Předpokladem pokračování tohoto trendu je závazek uvnitř podniků, proto EHSV nemůže podpořit stanovení kvót obecně, ačkoli uznává, že návrh Komise významně přispěl ke zvýšení povědomí, a tím i závazku posilovat tento trend. Přestože upřednostňuje dobrovolná opatření před stanovením kvót, uznává, že genderová vyváženost v podnicích kotovaných v EU se nezmění, nebudou-li stanoveny právně zajištěné cíle. Nyní je mezi členy řídicích a dozorčích orgánů pouze 13,7 % žen, což je důkazem jasné diskriminace.“

Výsledek hlasování

Hlasů pro: 78

Hlasů proti: 102

Hlasování se zdrželo: 5

Odstavec 1.5

Upravit

„EHSV se domnívá, že cíle ve výši 40 % mohou všechny veřejné a soukromé rozhodovací orgány dosáhnout pomocí dobrovolných opatření, vzájemného tlaku a zvýšení počtu žen (a mužů) disponibilních na vedoucích pozicích v každém příslušném odvětví, a dal by přednost doufá, že by tuto minimální normu mohly v duchu samoregulace a měkkým opatřením přijmout všechny veřejné a soukromé rozhodovací orgány, aby se bylo možné vyhnout se další právní úpravě. Mohlo by se to týkat členů představenstva/výkonných členů správní rady, řídicích a dozorčích orgánů kotovaných malých a středních podniků a všech orgánů z oblasti veřejného sektoru. Prosazovalo by se tak genderově spravedlivější prostředí, což je podmínka pro transparentní podávání žádostí a jmenování a pro kulturu začleňování a „volby“ ve společnosti jako celku. EHSV zdůrazňuje, že mnoho členských států již zahájilo širokou škálu iniciativ na podporu žen v řídicích a dozorčích orgánech společností a že každá iniciativa EU by tyto vnitrostátní iniciativy měla respektovat.“

Výsledek hlasování

Hlasů pro: 75

Hlasů proti: 107

Hlasování se zdrželo: 3

Odstavec 1.7

Vyškrtnout

„EHSV blahopřeje paní Reding a jejím zastáncům v Komisi, Parlamentu a dalších institucích, že učinili první kroky k vyváženější Evropě a snažili se změnit vnímání toho, kdo by měl být v řídicích a dozorčích orgánech, ve snaze o společnost více podporující začlenění. Jde o podstatný posun ve způsobu myšlení. EHSV uznává, že byl proveden rozsáhlý výzkum, právní analýza a konzultace s občanskou společností, s cílem předložit proveditelnou směrnici s dostatečnou flexibilitou jak pro členské státy, tak podniky, pokud jde o způsob provádění a lhůty, avšak při dodržení zásad subsidiarity a proporcionality.“

Výsledek hlasování

Hlasů pro: 79

Hlasů proti: 107

Hlasování se zdrželo: 5

Odstavec 2.2

Upravit následovně

„Mezi členskými státy EU jsou v důsledku odlišných politik značné rozdíly v počtu žen v řídicích a dozorčích orgánech. Úloha žen v řídicích a dozorčích orgánech byla podrobně zkoumána po desítky let, zvláště však v posledních dvou letech v reakci na obnovení závazku EU podporovat rovnost žen a mužů v řídicích a dozorčích orgánech kotovaných společností. Diskuse se pohybovala od zavádění právně závazných kvót po dobrovolně přijaté předpisy bez jakýchkoli postihů v případě nedodržování. Účinné dobrovolné přístupy jsou stále pozvolné. **V loňském roce se počet žen v řídicích a dozorčích orgánech zvýšil pouze o 0,6 %** a pouze 24 podniků podepsalo závazek z roku 2011. EHSV však připomíná, že funkční období členů dozorčích rad a nevýkonných členů správních rad je obvykle tří- až pětileté. Bylo by proto vhodnější, aby evropské společnosti dostaly více času na podpis závazku z roku 2011, aby se mohl zvýšit počet žen v těchto radách.“

Výsledek hlasování

Hlasů pro: 82

Hlasů proti: 90

Hlasování se zdrželo: 8

Odstavec 2.7

Změnit

„Cíle mohou být účinné jen tehdy, budou-li doprovázeny postihy, proto za jejich neplnění musí být stanoveny dostatečné sankce. Směrnice počítá s důkazem o nesplnění povinnosti ve všech případech, přičemž důkazní břemeno nese podnik, který musí prokázat náležitou pečlivost při náborovém řízení. Sankce jsou neúčinnější, když je stanoví, uloží a provede příslušná země, proto Komise pouze předložila doporučení jako vodítka pro možné sankce. EHSV však požaduje záruku, že sankce týkající se neplatnosti nebo zrušení jmenování či volby členů dozorčí rady/nevýkonných členů správní rady nebude mít vliv na rozhodnutí přijatá touto radou. V opačném případě by došlo k vážnému poškození dotčených společností.“

Výsledek hlasování

Hlasů pro: 71

Hlasů proti: 93

Hlasování se zdrželo: 7

Odstavec 2.10

Pozměnit

„Maximálně využít potenciál talentovaných žen může pouze opatření na úrovni EU, které je dostatečně pružné, aby zohlednilo rozdíly a rozmanitost mezi členskými státy a různorodost struktur dozorčích a správních rad, a zároveň respektuje zásadu subsidiarity. Potřeby společností se liší v závislosti na sortimentu výrobků a zákaznících, a mění se také v průběhu času podle typu společnosti, její velikosti, vlastnické struktury, činnosti, fáze rozvoje atd.“

Výsledek hlasování

Hlasů pro: 80

Hlasů proti: 100

Hlasování se zdrželo: 8

Nový odstavec 2.11

„EHSV by tedy jako správnou cestu, jak zlepšit situaci, býval upřednostnil samoregulaci, protože by nabídla nezbytnou pružnost při řešení rovných příležitostí na všech úrovních a při určování vhodné skladby mužů a žen v řídicích a dozorčích orgánech s ohledem na jejich vlastní cyklus, obnovování a dlouhodobé perspektivy růstu. EHSV zdůrazňuje, že mnoho členských států již zahájilo širokou škálu iniciativ na podporu žen v řídicích a dozorčích orgánech společností a že každá iniciativa EU by tyto vnitrostátní iniciativy měla respektovat.“

Výsledek hlasování

Hlasů pro: 78

Hlasů proti: 99

Hlasování se zdrželo: 9

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Rady o hlavních směrech politik zaměstnanosti členských států

COM(2012) 709 final – 2012/0335 (NLE)

(2013/C 133/14)

Hlavní zpravodaj: **pan GREIF**

Dne 11. prosince 2012 se Rada, v souladu s čl. 148 odst. 2 a článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu rozhodnutí Rady o hlavních směrech politik zaměstnanosti členských států

COM(2012) 709 final – 2012/0335 (NLE).

Předsednictvo Evropského hospodářského a sociálního výboru pověřilo dne 11. prosince 2012 přípravou podkladů na toto téma specializovanou sekci Zaměstnanost, sociální věci, občanství.

Vzhledem k naléhavé povaze práce Evropský hospodářský a sociální výbor jmenoval pana Greifa hlavním zpravodajem na 487. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. února 2013 (jednání dne 13. února 2013), a přijal následující stanovisko 170 hlasy pro, 5 hlasů bylo proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropě se zatím nedaří překonat krizi, takže se rozdíl v ní stále zvětšují. Vzhledem k pokračujícím úsporným opatřením, která EU prosazuje za účelem překonání krize, Výbor opakovaně vyjadřuje obavu, že nebude možné dosáhnout cílů strategie EU 2020 ani v oblasti zaměstnanosti, ani v oblasti boje proti chudobě.

1.2 Výbor požaduje plán evropské hospodářské obnovy ve výši 2 % HDP a s dalekosáhlými účinky na trh práce. V zájmu zvýšení zaměstnanosti je třeba neodkladně cíleným a koordinovaným způsobem uskutečnit dodatečné investice na vnitrostátní úrovni a určit evropské investiční projekty.

1.3 Plné zapojení sociálních partnerů a občanské společnosti ve všech fázích utváření a provádění politiky zaměstnanosti je klíčovou podmínkou pro úspěšnou koordinaci této politiky. Výbor trvá na tom, aby byl všem zúčastněným stranám, včetně Výboru samotného, poskytnut dostatečný časový prostor mezi zveřejněním dalšího návrhu a lhůtou pro přijetí rozhodnutí, aby mohl být návrh důkladně projednán. To je obzvláště důležité pro nový soubor hlavních směrů, jenž má být přijat v roce 2014.

1.4 Kromě toho Výbor formuloval návrhy v následujících oblastech:

— všeobecné evropské cíle zaměstnanosti by měly být doplněny o cíle pro zvláštní cílové skupiny;

— záruky pro mladé by měly být využity co nejdříve, tj. nejlépe v okamžiku registrace na úřadě práce;

— měl by být vytvořen zvláštní Fond solidarity s mládeží určený zemím s mimořádnými problémy, pokud prostředky z fondu ESF nebudou dostatečné;

— měly by se prosazovat normy kvality pro první pracovní zkušenosti a zvyšování kvalifikace na pracovišti;

— měly by být prozkoumány možnosti dalšího využití duálního systému vzdělávání s cílem jeho širšího využití, v němž hlavní úlohu musejí sehrát sociální partneři;

— je třeba bojovat proti nejistým zaměstnáním, například tím, že se rozšíří pojetí flexikurity a více pozornosti bude věnováno flexibilitě vnitřní;

— mělo by se zlepšit uznávání úlohy podniků, zvláště malých a středních podniků, při tvorbě pracovních míst;

— měla by být posílena úloha institucí trhu práce v národních programech reform;

— země, v nichž je situace na trhu práce vypjatá, by měly mít snadnější přístup k prostředkům z fondů EU;

— je třeba vyčlenit dostatek prostředků z fondů EU a náležitě to zohlednit ve víceletém finančním rámci.

2. Úvod

2.1 Dne 21. října 2010 se Rada Evropské unie rozhodla, že hlavní směry politik zaměstnanosti nebude až do roku 2014 měnit, aby bylo možné se soustředit na jejich provádění⁽¹⁾. Dne 28. listopadu 2012 Evropská komise předložila svůj návrh rozhodnutí Rady o zachování platnosti hlavních směrů v roce 2013.

2.2 Vzhledem k vyostřující se nezaměstnanosti ve většině členských států EU, zejména pak dramatickému nárůstu nezaměstnanosti mladých lidí a přetrvávajícímu vysokému počtu dlouhodobě nezaměstnaných osob, a s ohledem na aktualizaci hlavních směrů v příštím roce EHSV využívá stanovenou každoroční konzultaci podle čl. 148 odst. 2 SFEU jako příležitost k tomu, aby opětovně vyjádřil své hlavní doporučení z loňského roku týkající se hlavních směrů a jejich uplatňování⁽²⁾.

3. Obecné připomínky

3.1 Cílů vytyčených pro oblast zaměstnanosti ve strategii Evropa 2020 možná nebude dosaženo

3.1.1 Evropa jedná tak, že se v nadcházejících letech dostane do krajně vypjaté situace v oblasti zaměstnanosti. Určité skupiny jsou obzvláště zasaženy: mladí lidé, osoby s nízkou kvalifikací, dlouhodobě nezaměstnaní, osoby se zdravotním postižením, migranti, samoživitelé. V pátém roce finanční krize ze všech prognóz, včetně průzkumu zaměstnanosti Evropské komise, vyplývá, že vývoj trhu práce bude alespoň v roce 2013 i nadále nepříznivý. Evropě se zatím nedaří překonat krizi, takže se rozdíl v ní stále zvětšují.

3.1.2 Proces oživení zaměstnanosti se přerušil. Úroveň zaměstnanosti klesá. Tvorba nových pracovních míst zůstává nevyrazná a dokonce se zhoršila, navzdory nevyužitému potenciálu v některých odvětvích bohatých na pracovní místa a v rámci celého jednotného trhu. Neustále dohlédne segmentace trhu práce, neboť se zvyšuje počet smluv na dobu určitou a pracovních míst na částečný úvazek. Zdanění práce zůstává vysoké a v řadě členských států se ještě zvýšilo. Míra nezaměstnanosti znovu roste a dosáhla nevidané úrovně. Vpravdě znepokojující je míra dlouhodobé nezaměstnanosti nejen mladých lidí, a to

zejména v členských státech se silnou fiskální konsolidací. Průměrné příjmy domácností v mnoha členských státech klesají a z údajů za poslední dobu vyplývá, že se prohlubují formy chudoby a sociálního vyloučení a v mnoha členských státech narůstá chudoba pracujících a sociální polarizace⁽³⁾.

3.1.3 Na základě výše uvedených skutečností EHSV opakovane vyjadřuje svoji obavu, že vzhledem k politickým podmínkám pro překonání krize, které se v současné době EU snaží pomocí úsporných programů prosadit, nebude možné dosáhnout cílů strategie Evropa 2020 ani v oblasti zaměstnanosti, ani v oblasti boje proti chudobě.

3.2 Usnadnit hospodářskou obnovu vedoucí k intenzivnímu růstu pracovních míst podporovanou plánem evropské hospodářské obnovy

3.2.1 Úsporná opatření, která tlumí konečnou poptávku v jednom členském státě, mají řetězový účinek v dalších zemích, což vede ke spirále poklesu. Pokud se cestou úsporných programů vydá více zemí současně, zvýší se bezúčinnost vyhlídek v oblasti růstu a může to roztočit začarovaný kruh nejistoty v oblasti investic, včetně investic do vzdělávání a odborné přípravy, výzkumu a inovací, zaměstnanosti a spotřeby.

3.2.2 Politika zaměstnanosti však nemůže kompenzovat důsledky nesprávně vedené makroekonomické politiky. EHSV proto zastává názor, že politika zaměstnanosti musí bezpodmínečně podpořit budování evropské infrastruktury a kvalitního růstu. Na evropské i vnitrostátní úrovni jsou zapotřebí neodkladné cílené investice s vysokým účinkem na zaměstnanost, jež by měly být prováděny koordinovaným způsobem, aby se zvýšil vliv na politiku zaměstnanosti. Za tímto účelem musejí být urychleně mobilizovány nejen soukromé, ale i veřejné investice, a musejí být provedeny nezbytné reformy.

3.2.3 Výbor souhlasí s analýzou Komise, že vyhlídky na růst zaměstnanosti v rozhodující míře závisí na schopnosti EU vytvářet hospodářský růst prostřednictvím makroekonomických, průmyslových a inovačních politik a podpořit ho politikou zaměstnanosti zaměřenou na zajištění hospodářské obnovy vedoucí k intenzivnímu růstu pracovních míst. EHSV se obává, že značná část pozitivních návrhů v balíčku opatření v oblasti zaměstnanosti přijatém v dubnu 2012 bude v případě, že EU bude neustále pokračovat ve své politice úspor, zcela neproveditelná.

⁽¹⁾ Rozhodnutí Rady 2010/707/EU.

⁽²⁾ Viz zejména stanovisko EHSV ze dne 27. května 2010 k tématu Hlavní směry politiky zaměstnanosti (Úř. věst. C 21, 21.1.2011, s. 66), stanovisko EHSV ze dne 22. února 2012 k tématu Hlavní směry politiky zaměstnanosti (Úř. věst. C 143, 22.5.2012, s. 94), stanovisko EHSV ze dne 22. února 2012 k tématu Sociální dopady nových právních předpisů o správě ekonomických záležitostí (Úř. věst. C 143, 22.5.2012, s. 23), stanovisko EHSV ze dne 25. dubna 2012 k tématu Obecná ustanovení o strukturálních fondech (Úř. věst. C 191, 29.6.2012, s. 30), stanovisko EHSV ze dne 12. července 2012 k tématu Iniciativa „Příležitosti pro mladé“ (Úř. věst. C 299, 4.10.2012, s. 97), stanovisko EHSV ze dne 15. listopadu 2012 k tématu Na cestě k hospodářské obnově vedoucí k intenzivnímu růstu pracovních míst (Úř. věst. C 11, 15.1.2013, s. 65).

⁽³⁾ COM(2012) 750 final – Roční analýza růstu na rok 2013, příloha Návrh Společné zprávy o zaměstnanosti.

3.2.4 EHSV se navíc obává, že navržená opatření sama o sobě nebudou stačit k dosažení cílů vytyčených ve strategii zaměstnanosti EU. Proto Výbor opakovaně požadoval plán evropské hospodářské obnovy ve výši 2 % HDP a s dalekosáhlými účinky na trh práce. „Pakt pro růst a zaměstnanost“ přijatý v rámci závěrů ze summitu Evropské rady v červnu 2012 byl v tomto směru prvním krokem. Nyní musí získat konkrétní obsah, aby byl v celé Evropě zaručen nezbytně nutný prostor pro udržitelný růst a zaměstnanost. Výbor také urgoval pakt o sociálních investicích pro účely trvalého překonání krize a investování do budoucnosti a bude pečlivě sledovat balíček v oblasti sociálních investic, jenž má být přijat Evropskou komisí v únoru.

3.3 Zapojení občanské společnosti a sociálních partnerů

3.3.1 EHSV opakovaně podpořil víceletý cyklus koordinace politik v rámci budoucí strategie EU 2020 a vždy upozorňoval, že plné zapojení parlamentů, sociálních partnerů a občanské společnosti na evropské a vnitrostátní úrovni ve všech fázích utváření a provádění politiky zaměstnanosti je klíčovou podmínkou úspěšné politické koordinace.

3.3.2 Vzhledem k tomu, že hlavní směry jsou pro členské státy rámcem pro koncipování, provádění a monitorování vnitrostátních politik v kontextu celkové strategie EU, trvá Výbor na tom, aby byl všem zúčastněným stranám, včetně Výboru samotného, poskytnut dostatečný časový prostor mezi zveřejněním dalšího návrhu a lhůtou pro přijetí rozhodnutí, aby mohl být návrh důkladně projednán. Tento postup je o to důležitější, že evropská politika zaměstnanosti musí ve větší míře pomáhat členským státům se zvládáním krize.

3.3.3 V souladu s harmonogramem evropského semestru by evropští sociální partneři měli být v rámci přípravy roční analýzy růstu včas konzultováni při určování strategických klíčových priorit politiky zaměstnanosti a při vypracování, uplatňování a hodnocení hlavních směrů politik zaměstnanosti. To je obzvláště důležité pro nový soubor hlavních směrů, jenž má být přijat v roce 2014.

4. Specifické připomínky a konkrétní návrhy

4.1 **Doplnit obecné cíle zaměstnanosti o evropské cíle pro zvláštní cílové skupiny:** vedle cíle dosažení obecné celounijní míry zaměstnanosti by napříště měly být stanoveny měřitelné cíle EU i pro zvláštní cílové skupiny, jako jsou dlouhodobě nezaměstnaní, ženy, starší lidé, osoby se zdravotním postižením a zejména i mladí lidé. Plošný posun ve formulaci konkrétních cílů v oblasti politiky zaměstnanosti na úroveň členských států se zatím nijak výrazně neosvědčil. V této souvislosti je zapotřebí

specifický ukazatel podstatného snížení počtu těch mladých lidí, kteří nepracují ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy (tzv. NEET).

4.2 **Záruky pro mladé by měly být využity co nejdříve:** Výbor velmi vítá návrh Komise o zárukách pro mladé s cílem zajistit, aby všichni mladí lidé do 25 let včas získali kvalitní nabídku zaměstnání, možnost dalšího vzdělávání, učňovské místo v podniku či stáž⁽⁴⁾. EHSV se však domnívá, že zavést toto opatření po čtyřech měsících je pozdě. V ideálním případě by záruky pro mladé měly být využity co nejdříve, tj. v okamžiku registrace na úřadě práce. Nevydařený přechod totiž škodí ekonomice a zanechává následky na celý život. V rámci národních plánů reform by v tomto ohledu měla být naplánována konkrétní opatření.

4.3 **Vytvořit zvláštní Fond solidarity s mládeží určený zemím s mimořádnými problémy, pokud prostředky z fondu ESF nebudou dostatečné:** EHSV podotýká, že při plánování finančního výhledu na období 2014–2020 je třeba zvlášť dbát na to, aby byly v rámci Evropského sociálního fondu vyčleněny prostředky pro mladé lidi. EHSV má za to, že vážnost situace vyžaduje vytvoření zvláštního Fondu solidarity s mládeží jako solidárního řešení ve stylu globalizačního fondu. Zemím s mimořádnými problémy by mohla být při zavádění záruk pro mladé poskytnuta dočasná podpora. Není-li toto možné vyřešit pouze pomocí prostředků z ESF, musejí být na financování těchto záruk vynaloženy dodatečné evropské prostředky (Fond solidarity s mládeží). Bankám byly poskytnuty miliardové částky, proto musí být možné mobilizovat i tyto prostředky.

4.4 **Prosazovat normy kvality, první pracovní zkušenosti a zvyšování kvalifikace na pracovišti:** EHSV podporuje rozvoj dovedností, které odpovídají potřebám trhu práce, za aktivní součinnosti podniků a vzdělávacích institucí. EHSV se domnívá, že je správné podporovat první pracovní zkušenosti a zvyšování kvalifikace na pracovišti, a proto souhlasí s tím, že odborná praxe a stáže, jakož i programy dobrovolné služby jsou důležitým nástrojem, který mladým lidem umožňuje získat dovednosti a pracovní zkušenosti. EHSV zdůrazňuje význam norem kvality u odborné praxe a stáží. V souvislosti s tím vítá záměr Komise navrhnout kvalitativní rámec podporující poskytování a využívání vysoce kvalitních stáží.

4.5 **Prozkoumat možnosti dalšího využití duálního systému vzdělávání s cílem jeho širšího využití:** je důležité překlenout propast mezi potřebami trhu práce, vzděláváním a očekáváními mladých lidí. Jedním ze způsobů, jak toho dosáhnout, je poskytovat pobídky a podporu pro rozvoj vysoce

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV ze dne 21. března 2013 k tématu Balíček opatření pro zaměstnanost mladých lidí (doposud nezveřejněno v Úř. věst.).

kvalitních systémů učňovského školství. Výbor vítá pokyny Komise v této oblasti. Mělo by se prozkoumat, zda by mohl být duální systém vzdělávání, který sestává ze školní výuky a praxe v podnicích, zaveden v jiných zemích. Země s duálním systémem vzdělávání mají významně nižší míru nezaměstnanosti mladých lidí než země bez systémů učňovského školství. V některých zemích postižených krizí je navíc zjevný zájem o zavedení duálních systémů vzdělávání. EHSV v této souvislosti požaduje lepší výměnu zkušeností a podporu systémů učňovského školství z ESF. Je třeba podporovat tento typ výměny, poskytovat počáteční financování a vypracovat kvalitní rámec pro duální vzdělávání. Výbor poukazuje na význam zapojení sociálních partnerů do odborné přípravy. Považuje proto za nezbytné, aby sociální partneři v členských státech byli úzce zapojeni do plánování, zavádění a monitorování těchto systémů.

4.6 Bojovat proti nejistým zaměstnáním: Výbor se již několikrát vyjádřil k flexikuritě. Uvítal, že zkušenosti s přístupem ke krizi vedly k rozšíření pojetí flexikurity. Zlepšení vnitřní flexibility dosud nebyla při diskusích o flexikuritě věnována náležitá pozornost. Zaměstnání na dobu určitou a dočasná práce mohou v krátkodobém horizontu umožnit přechody a mohou být tu a tam nezbytné k tomu, aby byl obzvlášť znevýhodněným skupinám usnadněn přechod na první trh práce. S tím spojená nejistota zaměstnání však smí být pouze dočasná a musí být sociálně zabezpečena. V souvislosti se zaměstnaností mladých lidí EHSV varuje před způsoby zapojování mladých lidí do zaměstnání, které jsou nestálé a nemají perspektivu. Namísto sázení na nejisté zaměstnání musejí být přijata opatření, která zajistí, že se zaměstnání na dobu určitou a špatně placená pracovní místa se špatnou sociální ochranou nestanou pro mladé lidi pravidlem.

4.7 Zlepšit uznávání úlohy podniků při tvorbě pracovních míst: podniky v Evropě mají klíčový význam pro překonání krize na trhu práce. Především v malých a středních podnicích lze v uplynulých letech pozorovat kladnou bilanci zaměstnaných osob. Proto je mimořádně důležité zlepšit přístup malých a středních podniků ke kapitálu a snížit náklady na zakládání společností. Podle Evropské komise to bude mít významný ekonomický dopad na hospodářství EU. HDP se

zvýší přibližně o 1,5 %, tj. zhruba 150 miliard eur, aniž by současně poklesla ochrana zaměstnanců. Také sociální podniky a organizace občanské společnosti mohou přispět k vyšší zaměstnanosti, jak EHSV již několikrát zdůraznil. Kromě toho se nedávno ve stanovisku CCMI z vlastní iniciativy poukazovalo na to, že družstva, a to především zaměstnanecká družstva, mohou i v dobách krize zajistit více pracovních míst tím, že omezí zisky ve prospěch jejich ochrany⁽⁵⁾.

4.8 Posílit úlohu institucí trhu práce v národních programech reform: v mnoha zemích bude nezbytné rozšířit zvláštní podporu ze strany veřejných služeb zaměstnanosti, přičemž je třeba věnovat zvýšenou pozornost znevýhodněným skupinám. Je třeba přezkoumat a v případě potřeby zlepšit podmínky přístupu k systémům sociální podpory pro mladé lidi i pro dlouhodobě nezaměstnané, kteří hledají práci resp. vzdělávání nebo odbornou přípravu. Doporučuje se zahrnout příslušné cíle do národních programů reform.

4.9 Zajistit zemím, v nichž je situace na trhu práce v oblasti mládeže vypjatá, snadnější přístup k prostředkům z fondů EU: přes napjatou rozpočtovou situaci v členských státech musí být i nadále poskytovány vnitrostátní a evropské prostředky na aktivní zásahy na trhu práce, jakož i na vzdělávání a zaměstnanost mladých a dlouhodobě nezaměstnaných lidí a tam, kde je to nutné, i navyšování. Země, v nichž je situace na trhu práce mimořádně vypjatá a které zároveň musejí toho času splnit restriktivní rozpočtové cíle, by měly mít snazší přístup k prostředkům z fondů EU. Nutný je pragmatický a flexibilní postup a zjednodušení v administrativě spojené s čerpáním prostředků, až po dočasné přerušení národního spolufinancování při čerpání prostředků z ESF i z jiných evropských fondů.

4.10 Dodatečné financování z evropských fondů: závažnost hospodářské krize zdůrazňuje skutečnost, že částka, kterou v současnosti navrhuje Komise pro strukturální fondy na období 2014–2020, nebude dostačující, aby bylo dosaženo požadovaného účinku na hospodářský růst a růst zaměstnanosti a aby se zvýšila hospodářská, sociální a územní soudržnost v EU. Tato skutečnost by měla být plně zohledněna ve víceletém finančním rámci (VFR).

V Bruselu dne 13. února 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV ze dne 25. dubna 2012 k tématu Družstva a restrukturalizace (Úř. věst. C 191/24 z 29.6.2012).

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Roční analýza růstu na rok 2013

COM(2012) 750 final

(2013/C 133/15)

Hlavní zpravodaj: **pan Xavier VERBOVEN**

Dne 19. prosince 2012 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise – Roční analýza růstu na rok 2013

COM(2012) 750 final.

Dne 13. listopadu 2012 předsednictvo Výboru pověřilo Řídící výbor pro strategii Evropa 2020 přípravou podkladů Výboru na toto téma.

Vzhledem k naléhavé povaze práce Evropský hospodářský a sociální výbor jmenoval pana Xaviera VERBOVENA hlavním zpravodajem na 487. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. února 2013 (jednání dne 13. února 2013), a přijal následující stanovisko 180 hlasy pro, 4 hlasy byly proti a 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Výbor upozorňuje, že letošní roční analýza růstu vychází v kontextu **neradostných vyhlídek pro hospodářství a zaměstnanost**, ovšem i v časech **nových opatření a závazků**, jako jsou Pakt pro růst a zaměstnanost a celkové změny správy ekonomických záležitostí EU. Výbor vyzývá k tomu, aby se urychleně a vyváženým způsobem zavedl Pakt pro růst a zaměstnanost a opatření přetínající vazby mezi bankami a státy, včetně bankovní unie a nového programu ECB (přímé měnové transakce), neboť půjde o zásadní prvek na cestě k obnově a opětovnému nastolování důvěry.

1.2 Existují pochybnosti o tom, zda se EU podaří splnit cíle strategie Evropa 2020 včas. EHSV současně lituje, že **Roční analýza růstu na rok 2013 neobsahuje analýzu příčin nulového pokroku** při plnění těchto cílů.

1.3 Vzhledem ke špatnému stavu hospodářství, negativním důsledkům pro sociální soudržnost, vysoké a dále stoupající nezaměstnanosti a nárůstu chudoby **Výbor varuje před pokračováním současné politiky úsporných opatření a vážnými důsledky hluboké a dlouhodobé recese**, které mohou strukturálně oslabit ekonomiku a ohrozit přechod k ekologicky udržitelnému modelu. Podobné obavy ze stavu Evropy a z dopadu úsporných opatření na hospodářský růst vyjadřují mnozí další aktéři mezinárodní politiky.

1.4 Pokud jde o myšlenku **konsolidace podporující růst**, Výbor již v minulosti⁽¹⁾ vyzýval ke konsolidaci veřejných financí v co nejpružnějším časovém rozmezí, aby nedošlo k přerušení dynamiky růstu, a k inteligentní rovnováze příjmů

a výdajů, nabídky a poptávky. Výbor rovněž opakuje své varování před nebezpečím podkopání systémů veřejných služeb a kolektivní solidarity, aby nedošlo k oslabení sociální pojistky proti velkým rizikům ve společnosti (nezaměstnanost, nemoc, stárnutí) a aby se zabránilo nárůstu preventivního spoření.

1.5 Pokud jde o koncepci **diferencované konsolidace** a návrh, aby členské státy potýkající se s finančními otřesy zavedly „rychlé tempo fiskální úpravy“, zatímco ostatním členským státům by bylo umožněno nechat působit své automatické stabilizátory, Výbor pochybuje, že tato kombinace politik bude fungovat. To může mít nadále vysloveně negativní dopad na eurozónu jako celek a zejména na ty členské státy, které již procházejí hlubokou recesí vyvolanou úspornými opatřeními. Zároveň je jasné, že některé ekonomiky musí v rámci překonání této krize vyvinout mnohem větší úsilí o nastolení stability a růstu, než jiné.

1.6 Výbor je znepokojen nevyvážeností hospodářských politik a obrovskou vahou, jež se přikládá úsporným opatřením. Výbor se domnívá, že pro fiskální konsolidaci k nápravě závažných fiskálních nerovnováh je zapotřebí **dlouhodobější časový rámec**, a vyzývá k tomu, aby se vyvážil časový rámec fiskální konsolidace ve vztahu k **zásadně posílenému a reálnému Paktu pro růst a zaměstnanost**.

1.7 Zdá se, že Roční analýza růstu na rok 2013 odůvodňuje fiskální konsolidaci potřebou důvěry, jmenovitě důvěry finančních trhů. EHSV uznává význam dostupnosti úvěrů a upevnění sektoru finančních trhů, nicméně si přeje upozornit na to, že

(¹) Úř. věst. C 248, 25.8.2011, s. 8–15.

stejně důležitá je i důvěra domácností a podniků a že prostředí důvěry nemůže existovat, pokud se podniky strachují o poptávku a lidé o práci, mzdy či sociální zabezpečení. **Důvěra finančních trhů a důvěra spotřebitelů a výrobců** musí jít ruku v ruce.

1.8 Výbor volá po **rozhodné akci k obnovení růstu, zaměstnanosti a konkurenceschopnosti** evropského hospodářství a vyzývá současné předsednictví, aby se postavilo do čela energického programu růstu. Je zapotřebí ambiciózních opatření pro růst a zaměstnanost a investiční politiky zaměřené z krátkodobého hlediska na obnovu a strukturální transformaci evropského hospodářství, aby bylo možné vyvolat odezvu na zásadní výzvy, jež představuje udržitelnost, větší počet kvalitnějších pracovních míst, sociální konvergence směrem nahoru a konkurenceschopnost založená na inovacích.

1.9 Prvořadý význam má **seřazení posloupnosti politických opatření** na obnovu hospodářství a strategií k sevření fiskálních otěží ⁽²⁾.

Nový přístup politik pro budoucnost Evropy musí vycházet z několika zásad. Je nutno zaujmout vysoce integrovaný, evropský, nadnárodní a víceletý přístup, než aby spolu členské státy soupeřily. Tržní síly, zejména finanční trhy, je nutno kontrolovat a řídit pomocí demokraticky přijatých politických priorit. Finanční prostředky musí být značné, ale také spravedlivě a rovnoměrně rozložené. Silnější regiony musí podporovat slabší regiony a pomáhat jim dostat se na jejich úroveň, pokud jde o produktivnější, inovační a silné hospodářství. Členské státy, které získají dodatečné daňové příjmy, musejí tyto příjmy naopak využít ke snížení svého zadlužení.

1.10 Výbor vítá **Pakt pro růst a zaměstnanost** a vyzývá Komisi a Evropskou radu, aby jej urychleně provedly a v další fázi jej přetvořily na rozsáhlý evropský investiční program. Z toho důvodu Výbor znovu vyzývá k **posílení rozpočtu** v souladu s ambicemi EU a výzvami, jimž čelí, k rychlé dohodě o příštím víceletém finančním rámci a k posílení role **EIB**, která pracuje na projektech zaměřujících se na vysokou zaměstnanost (např. projekty pro MSP, klíčovou infrastrukturu, oblast energetiky a klimatu).

1.11 EHSV rovněž znovu uvádí, že pro dosažení konvergence v EU má velký význam **politika soudržnosti**.

1.12 V rámci obnovení růstu Výbor znovu zdůrazňuje potenciál **jednotného trhu** a potřebu **inovací** pro konkurenceschopnost evropského hospodářství. Zdůrazňuje, že pro obnovu

mají **velký význam podniky**, zejména **MSP, podnikání a zakládání podniků, sociální podniky a družstva**.

1.13 Vzhledem k souvislosti mezi finančními, hospodářskými, sociálními a environmentálními aspekty krize se EHSV domnívá, že by se měla věnovat větší pozornost ekologizaci ekonomiky a evropského semestru, a vyzývá k intenzivnějšímu zapojení občanské společnosti do těchto oblastí.

1.14 Pokud jde o **zaměstnanost** a zvyšování **kvalifikace**, EHSV opakuje, že je nutné investovat do vzdělání, odborné přípravy a celoživotního vzdělávání (včetně profesní přípravy na pracovišti, duálních systémů učnovského vzdělávání) a řešit překážky v oblasti dovedností a nesoulad mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce.

Výbor znovu vyzývá k usnadnění účasti na trhu práce, zlepšování veřejných služeb zaměstnanosti, větší mobilizaci aktivních opatření na trhu práce a podpoře podnikání a samostatné výdělečné činnosti. Za tímto účelem musejí být urychleně mobilizovány investice s velkým dopadem na zaměstnanost.

EHSV odkazuje na svá nedávná stanoviska k těmto tématům a v současnosti připravuje konkrétní stanoviska k balíčku opatření pro zaměstnanost mladých lidí ⁽³⁾ a k budoucím hlavním směrům politik zaměstnanosti členských států ⁽⁴⁾.

Výbor konstatuje, že Roční analýza růstu na rok 2013 podporuje flexibilitu na trhu práce, aniž by se nějak zvláště či vůbec zabývala rozměrem jistoty. Připomíná svá předchozí stanoviska odkazující k myšlence, že je nutné **zajistit rovnováhu mezi flexibilitou a jistotou** a že, pokud jde o flexikuritu, je zapotřebí „**živého sociálního dialogu**“, jehož se aktivně účastní sociální partneři, kteří jsou schopni vyjednávat, ovlivňovat, přebírat odpovědnost“ ⁽⁵⁾.

Pokud jde o **mzdy**, Výbor se obává toho, že strukturální reformy mohou nastartovat mezi členskými státy soutěž vedoucí ke snížení mezd. Opakuje, že reformy týkající se stanovení mezd budou vyžadovat jednání sociálních partnerů na vnitrostátní úrovni a vyzývá Komisi, aby objasnila svůj postoj ke mzdám, inflaci a produktivitě.

⁽²⁾ ETUC/CES, BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP, *Společné prohlášení ke strategii Evropa 2020*, 4. června 2010.

⁽³⁾ Stanovisko EHSV ke sdělení Komise – Zapojení mladých lidí do zaměstnání – COM(2012) 727 final (dosud nezveřejněno v Úředním věstníku).

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 143, 22.5.2012, s. 94–101.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 211, 19.8.2008, s. 48–53.

1.15 Výbor se domnívá, že by se větší pozornost měla věnovat otázce **spravedlivého přístupu a sociální spravedlnosti**. Náklady i přínosy reforem by měli všichni sdílet spravedlivě (pracovníci, domácnosti, podniky).

1.16 Výbor vyzývá, aby se vyvinulo další úsilí k zajištění **účinnosti systémů sociální ochrany** v boji proti dopadům krize, k podpoře sociálního začleňování a k provedení strategie aktivního začleňování, s cílem zajistit trh práce přístupný všem občanům a řešit chudobu.

1.17 V neposlední řadě EHSV opakuje, že je nutné zlepšit **demokratickou odpovědnost a legitimitu jednotlivých postupů evropského semestru** a koordinaci vnitrostátních hospodářských politik. Sociální a občanský dialog je nezbytný k řádnému utváření a provádění politik a reforem. Za tímto účelem je nutné, aby se se **sociálními partnery postupovalo v úzké spolupráci a součinnosti**. Výbor požaduje silnější roli pro sociální partnery a organizovanou občanskou společnost na unijní a zejména vnitrostátní úrovni. Větší zapojení na straně sociálních partnerů by mělo mít za následek větší míru uplatňování.

2. Úvod

2.1 Komise svým sdělením Roční analýza růstu na rok 2013, kterým se zahajuje evropský semestr, předkládá svoji představu o celkových rozpočtových, hospodářských a sociálních prioritách v roce 2013. Cílem procesu evropského semestru je zlepšení koordinace hospodářských a sociálních politik v Evropě tak, aby bylo možné účinným způsobem dosáhnout hlavních cílů strategie Evropa 2020 pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění.

2.2 Roční analýza růstu by měla být podkladem pro vnitrostátní hospodářská a rozpočtová rozhodnutí, která členské státy uvedou ve stabilizačních a konvergenčních programech a národních programech reforem.

2.3 Komise se vzhledem k potřebě podpořit obnovu a opětovně nabýt důvěry domnívá, že všech těchto pět priorit stanovených v roce 2012 je platných i v roce 2013: další diferencovaná fiskální konsolidace s příznivými dopady pro růst, obnova běžných úvěrových podmínek pro ekonomiku, podpora růstu a konkurenceschopnosti dnes i zítra, řešení nezaměstnanosti a sociálních dopadů krize a modernizace veřejné správy.

2.4 Tento návrh stanoviska poskytuje rozbor a komentář k Roční analýze růstu na rok 2013:

— Část 3 obsahuje některé obecné připomínky ke kontextu, v němž se letošní roční analýza růstu zveřejňuje.

— Část 4 předkládá konkrétní připomínky a návrhy: vzhledem k tomu, že Evropa zřejmě není na správné cestě ke splnění cílů strategie Evropa 2020, se stanovisko zabývá otázkou výběru politiky úsporných fiskálních opatření a jejich důsledků pro hospodářství, pracovní místa a sociální soudržnost. Stanovisko formuluje názor, že přednost musí nyní dostat reálná ekonomika, růst a opatření zaměřená na zaměstnanost. Vyzývá tvůrce evropských politik, zejména v souvislosti se zasedáním Evropské rady v březnu 2013, aby přeměřovali přístup a těžiště svých politických strategií k investičnímu přístupu vycházejícímu z Evropy a zaměřili se na oživení hospodářství, pracovní místa a výzvu udržitelného rozvoje. Stanovisko v neposlední řadě znovu zdůrazňuje význam zapojení organizované občanské společnosti a sociálních partnerů na unijní i vnitrostátní úrovni tvorby politik.

3. Obecné připomínky

3.1 Letošní analýza růstu vychází v obtížných souvislostech, s neradostnými vyhlídkami na zaměstnanost a růst. Výbor sdílí obavy obsažené v roční analýze růstu v tom smyslu, že délka trvání krize členskými státy znesnadnila účinnější plnění jejich cílů v oblasti zaměstnanosti, výzkumu a vývoje, klimatu/energetiky, vzdělávání a boje proti chudobě a že vzrůstá skepse vůči schopnosti EU těchto cílů dosáhnout.

Výbor rovněž poznamenává, že Roční analýza růstu na rok 2013 je koncipována na pozadí bezprecedentního vývoje. Na straně jedné přijala v červnu 2012 Evropská rada Pakt pro růst a zaměstnanost⁽⁶⁾. Na straně druhé došlo v rámci struktury řízení Unie k zásadním změnám (zejména jde o posílený vzájemný dohled nad fiskálními politikami), které vycházejí z neschopnosti současného uspořádání řešit hospodářskou krizi a bránit jejímu rozšíření, která ohrožuje samou existenci eura a Evropské unie a prodlužuje recesi tím, že způsobuje vysokou nezaměstnanost. Výbor vyzývá k tomu, aby se tato opatření urychleně a vyváženým způsobem zavedla, neboť půjde o zásadní prvek na cestě k obnově a k opětovnému získání důvěry investorů, podnikatelského sektoru i spotřebitelů.

3.2 EHSV upozorňuje, že nedávno byly uveřejněny dva významné dokumenty: Směrem ke skutečné hospodářské a měnové unii⁽⁷⁾ a Návrh prohloubené a skutečné hospodářské a měnové unie⁽⁸⁾, k nimž Výbor v současné době vypracovává stanovisko.

⁽⁶⁾ EUCO 76/12, s. 7–15.

⁽⁷⁾ Zpráva předsedy Evropské rady Hermana Van Rompuye ze dne 5. prosince 2012.

⁽⁸⁾ COM(2012) 777 final/2, 30. listopadu 2012.

Výbor uvítal potvrzení naprosté nezbytnosti toho, aby se přetnula vazba mezi bankami a státy, a první kroky směřující k ustavení bankovní unie⁽⁹⁾. Byl formulován závazek provést, co „je nezbytné“ k zajištění finanční stability, a ECB se zavázala k provedení zásadních opatření ke zklidnění zasažených evropských trhů se státními dluhopisy.

Bankovní unie přispěje k rovnému přístupu domácností a podniků k úvěrům ve všech částech EU a pomůže jednotnému trhu získat zpět konkurenceschopnost, aby mohly být splněny cíle strategie Evropa 2020.

4. Konkrétní připomínky a návrhy

4.1 Evropa není na správné cestě k dosažení cílů strategie Evropa 2020 a tvůrci politik to musí neprodleně uznat

4.1.1 Výbor musí bohužel konstatovat, že kromě jedné stručné poznámky pod čarou týkající se zprávy Eurostatu⁽¹⁰⁾ sdělení Komise roční analýza růstu o strategii Evropa 2020 zhusta mlčí. Sdělení pouze uvádí, že „Evropa celkově zaostává za svými cíli“. Roční analýza růstu však neposkytuje dostatečnou analýzu přesných příčin mdlého postupu při plnění cílů strategie Evropa 2020 a tento dokument se dokonce vůbec nezabývá otázkou, zda stávající politická rozhodnutí mohou za další vzdalování EU od této strategie. Výbor požaduje radikální přezkum procesu realizace strategie Evropa 2020 a přerozdělení strukturálních fondů, aby bylo možné tyto cíle splnit, a tím znovu nalézt rovnováhu mezi konkurenceschopností a úspornými opatřeními na straně jedné a růstem, zaměstnaností a sociálními politikami na straně druhé.

4.1.2 Výbor vyjadřuje obavu nad trvalým poklesem míry zaměstnanosti populace ve věku od 20 do 64 let. Tato míra se mezi lety 2008 a 2011 snížila ze 70,3 % na 68,6 %, zatímco podle cíle strategie Evropa 2020 by mělo být zaměstnaných 75 % populace ve věku od 20 do 64 let. V absolutních číslech Evropa v tomto období ztratila 5 milionů pracovních míst⁽¹¹⁾. Důsledky toho se projevují ve stále rostoucích mírách nezaměstnanosti, která nyní v EU27 dosahuje 10,7 % a v eurozóně dokonce 11,8 %⁽¹²⁾.

Krise přinesla vysokou nezaměstnanost a spolu s úspornými opatřeními ve veřejných sociálních výdajích zvýšila mezi lety

2009–2011 počet lidí ohrožených chudobou a sociálním vyloučením v EU o 5,9 milionů z původních 113,8 milionů (24,3 % populace)⁽¹³⁾.

Pokud bude tento trend pokračovat, není zřejmé, jak bude možné dosáhnout cílů strategie Evropa 2020, jimiž je zaměstnanost a vyvedení 20 milionů lidí z chudoby.

4.1.3 Evropské hospodářství se v roce 2012 opět ponořilo do recese, na rozdíl od ostatních velkých světových ekonomik, na rok 2013 předpokládají ekonomické prognózy velmi slabý růst a v roce 2014 nejisté, ovšem stejně slabé zotavení. Z toho vyplývá, že pokud se nezmění orientace fiskální politiky a nezavedou se další strategie pro posílení růstu a zaměstnanosti, bude se nezaměstnanost a sociální situace dále zhoršovat.

4.1.4 Výbor poznamenává, že podobné obavy ze stavu Evropy vyjadřují mnozí další aktéři mezinárodní politiky. MOP varovala, že bez koordinovaného odklonu od strategie úsporných opatření by eurozóna mohla přijít o dalších 4,5 milionu pracovních míst⁽¹⁴⁾. Globální výhled OSN na světovou hospodářskou situaci a vyhlídky na rok 2013⁽¹⁵⁾ varuje před pokračováním recese z roku 2012 a jejím prohloubením do roku 2015⁽¹⁶⁾, pokud v roce 2013 Řecko, Itálie, Portugalsko a Španělsko přistoupí k ještě hlubším rozpočtovým škrtům. Vedle „fiskálního útesu“ ve Spojených státech a tvrdého přistání Číny je evropská strategie fiskální konsolidace vnímána jako riziko pro globální ekonomickou aktivitu. I MMF ve svém Světovém hospodářském výhledu⁽¹⁷⁾ vyjádřil vážné pochybnosti a připustil, že dopad úsporných opatření na hospodářský růst je vážně podceňován, a zpochybnil rozsah použitých fiskálních multiplikátorů.

4.1.5 Výbor upozorňuje evropské tvůrce politik na to, že dlouhotrvající recese může strukturálně oslabit hospodářství a zhatit přechod na jiný environmentální a energetický model.

Dlouhodobá nezaměstnanost může vést ke ztrátě kvalifikací, rozčarování, diskriminaci při náboru a opouštění trhu práce, a tím vyvolávat dlouhotrvající negativní dopad na produktivitu a potenciál růstu.

⁽⁹⁾ Úř. věst. C 11, 15.1.2013, s. 34–38.

⁽¹⁰⁾ Eurostat, Statistics in Focus, 39/2012, Strategie Evropa 2020 – směrem k promyšlenějšímu, ekologičtějšímu a otevřenějšímu hospodářství EU?

⁽¹¹⁾ COM(2012) 750 final.

⁽¹²⁾ Tisková zpráva Eurostatu č. 4/2013, 8. ledna 2013.

⁽¹³⁾ Statistické údaje Eurostatu http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/europe_2020_indicators/headline_indicators.

⁽¹⁴⁾ MOP 2012, Krize zaměstnanosti v eurozóně – trendy a politická reakce, např. s. 11.

⁽¹⁵⁾ OSN, Globální výhled na světovou hospodářskou situaci a vyhlídky na rok 2013, zveřejněno v prosinci 2012, s. 28.

⁽¹⁶⁾ – 0,9 % v roce 2013, – 2,1 % v roce 2014 a – 3,3 % v roce 2015.

⁽¹⁷⁾ MMF 2012, Světový hospodářský výhled, *Coping with High Debt and Sluggish Growth (Jak se vyrovnat s vysokým zadlužením a mdlým růstem)*, říjen 2012, např. s. 21 či oddíl 1.1. na s. 41.

Nedostatek veřejných a soukromých investic (podniky se slabými vyhlídkami na poptávku) může postihnout růstový potenciál hospodářství, neboť je tím omezováno zavádění technického pokroku a inovací. Aby se tomu dalo zabránit, je naléhavě nutné přezkoumat tvorbu makroekonomických politik a podporovat reformní opatření, jako jsou např. aktivní politiky trhu práce, investiční pobídky a politiky sociálního začleňování.

Diferencovaná fiskální konsolidace podporující růst

4.1.6 Ač Roční analýza růstu na rok 2013 připouští, že fiskální konsolidace může mít negativní dopad na hospodářství v krátkodobém měřítku, okamžitě předkládá další dva argumenty, které tento dopad minimalizují. Výbor si přeje vyjádřit se k oběma z nich.

1) Roční analýza růstu na rok 2013 odkazuje na koncepci „konsolidace podporující růst“, čímž se míní to, že škrty ve výdajích mají příznivější dopad na růst než další nárůst daňových příjmů v zemích, kde je daňová zátěž již tak vysoká. Vedle poznámky, že Komise nespecifikuje, co znamená „vysoká“ daňová zátěž, Výbor připomíná své stanovisko z roku 2011 k tématu Strategie inteligentní konsolidace fiskální politiky⁽¹⁸⁾, v němž se vyslovuje pro konsolidaci veřejných financí v co nejpružnějším rozmezí, aby nedošlo k přerušení dynamiky růstu, a k inteligentní rovnováze příjmů a výdajů a agregátní nabídce a poptávky. Ve stejném stanovisku Výbor rovněž varuje před nebezpečím podkopání systémů veřejných služeb a kolektivní solidarity. Jsou-li sociální pojistky proti velkým rizikům ve společnosti (nezaměstnanost, nemoc, státní důchod) vážně oslabeny, jako je tomu ostatně již u několika členských států, domácnosti na takové rozšíření nejistoty logicky reagují zvýšením preventivního spoření – což je to poslední, co ekonomika v recesi potřebuje.

2) Druhým argumentem je, že by členské státy potýkající se s finančními otřesy měly pokračovat v úsporných opatřeních a dokonce zavést „rychlé tempo fiskální úpravy“, zatímco ostatním členským státům by bylo umožněno nechat působit své automatické stabilizátory.

Ačkoli je jasné, že některé ekonomiky musí v rámci překonání této krize vyvinout mnohem větší úsilí o nastolení stability a růstu, než jiné, Výbor pochybuje, že tato kombinace politik bude fungovat. Kombinace tvrdé restriktivní fiskální politiky v mnoha členských státech a neutrální fiskální politiky v několika z nich může mít stále vysloveně negativní dopad na eurozónu jako celek a zejména na ty členské státy, které již procházejí hlubokou recesí vyvolanou úspornými opatřeními.

⁽¹⁸⁾ Úř. věst. C 248, 25.8.2011, s. 8–15.

4.1.7 Vcelku vzato je Výbor znepokojen hospodářskými politikami, které jsou nevyvážené. Úsporným opatřením je přikládán příliš velký význam. Pro fiskální konsolidaci k nápravě závažných fiskálních nerovnováh je zapotřebí delší časový rámec. Nedávné údaje z fiskálního monitoru MMF⁽¹⁹⁾ toto potvrzují. Během krátkého období (2011–2012) přišla ekonomika eurozóny kvůli snižování výdajů a zvyšování daní o 3 % HDP⁽²⁰⁾, což vyvolalo novou recesi. To je třikrát více než tempo konsolidace, které evropští tvůrci politik předtím stanovili v reformovaném Paktu o stabilitě (který se zmiňuje o snížení strukturálního deficitu o nejméně 0,5 % HDP ročně).

Aby se předešlo tomu, že stejné příčiny budou generovat stejné výsledky, vyzývá Výbor k tomu, aby se našla rovnováha mezi časovým rámcem fiskální konsolidace a zásadně posíleným a reálným Paktem pro růst a zaměstnanost.

4.1.8 Roční analýza růstu na rok 2013 vychází z myšlenky, že nejzásadnější je obnovit a udržet důvěru, zejména důvěru finančních trhů, neboť tyto trhy jsou schopny omezit tok finančních prostředků v členských státech. Právě na základě této myšlenky se roční analýza růstu nadále drží kurzu politiky úsporných opatření.

4.1.9 Výbor uznává, že finanční trhy hrají v krizi klíčovou roli a že upevnění tohoto sektoru je klíčovým prvkem obnovy. Přístup k úvěrům je životodárným zdrojem každé ekonomiky, neboť bez nich podniky nemohou investovat ani obchodovat a spotřebitelé si nemohou kupovat zboží či domy.

Výbor se však domnívá, že stejně důležitá je i důvěra dalších hospodářských subjektů (domácností a podniků). I pokud by lepší přístup k úvěrům podnikům dovolil obchodovat a růst, nemají nižší úrokové sazby a nadbytek úvěrů stejný efekt, pokud se lidé strachují o práci, mzdy či sociální zabezpečení a podniky mají vážné pochybnosti o svých vyhlídkách na poptávku.

Výbor by rád zdůraznil fakt, že důvěra finančního sektoru a důvěra spotřebitelů a producentů nezbytně nejsou ve vzájemném rozporu. Jak se bude větší počet podniků, zejména MSP, vracet díky přístupu k financím k běžnému obchodování, postupně poroste i důvěra spotřebitelů.

⁽¹⁹⁾ Fiskální monitor MMF, Posouzení stavu – průběžná zpráva o fiskální korekci, říjen 2012.

⁽²⁰⁾ Tato 3 % odpovídají změně strukturálního deficitu mezi lety 2010 a 2012; strukturální deficit se vypočítává tak, že se odečte účinek hospodářského cyklu. Tento deficit vyžaduje korekci.

Pokud jsou navíc trhy znepokojeny státním dluhem, budou tím spíše znepokojeny, bude-li ekonomice hrozit kolaps.

počtem pracovních míst je zásadní: zdravotní péče, zelená ekonomika, stříbrná ekonomika, stavebnictví, obchodní služby, cestovní ruch atd.

Výbor opakuje klíčovou myšlenku, kterou uvedl ve svém stanovisku k roční analýze růstu 2012: „bez dostatečné míry růstu nelze krizi státního dluhu vyřešit“⁽²¹⁾. Nízká priorita pro růst by implikovala vysoké riziko, že hospodářství zabředne do recese, což zase okamžitě oslabí udržitelnost dluhu.

4.2.4 Jednotný trh má stále potenciál poskytovat přímý hmatatelný přínos pro podniky, spotřebitele, občany, je ovšem zapotřebí dalšího rozvoje např. v oblasti služeb, mobility, elektronického obchodování, Digitální agendy, elektronického zadávání zakázek, mikropodniků a rodinných podniků, opatření na podporu zakládání nových podniků, spolu s opatřeními na ochranu spotřebitelů a v oblasti sociálního rozměru jednotného trhu. Je zapotřebí větší informovanosti, zapojení a odpovědnosti občanské společnosti, jakož i transparentnosti⁽²²⁾.

4.2 *Krizová opatření musí ustoupit a přednost by měla nyní dostat reálná ekonomika, růst a opatření zaměřená na zaměstnanost.*

Přeměna Paktu pro růst a zaměstnanost na rozsáhlý evropský investiční program pro udržitelný růst

4.2.1 Výbor volá po rozhodné akci k obnovení růstu, zaměstnanosti a konkurenceschopnosti evropského hospodářství a vyzývá současné předsednictví, aby se postavilo do čela ambiciózního programu růstu. Evropská rada příliš často podporovala minimalistická opatření pro překonání krize a jednala, jen když tržní tlaky hrozily rozbít projekt eura. Je zapotřebí autentičtěji vytrvat v prosazování zdravé a vyrovnané správy ekonomických záležitostí společně s reformami, které budou stimulovat strukturální konkurenceschopnost napříč Unii a realizaci agendy strategie Evropa 2020 posunou do čela procesu evropského semestru. Každé fiskální nápravné opatření způsobí recesi, ovšem bude-li jej dosaženo a udržení výdajů podporujících potenciál růstu (vzdělávání, odborná příprava pro nezaměstnané, VaV, podpora MSP) a bude-li doprovázeno hmatatelnými výsledky při odstranění roztržitosti finančního sektoru, mohou být středně- a dlouhodobé výhledy růstu a zaměstnanosti uchovány.

4.2.5 Výbor zdůrazňuje, že pro obnovu a stimulaci hospodářského růstu, inovací, dovedností a vytváření pracovních míst mají velký význam podniky, zejména MSP, podnikání a zakládání podniků. Mezi opatření na využití potenciálu MSP patří podpora jejich internacionalizace, odstraňování administrativní zátěže, snižování nákladů na jejich zakládání a usnadňování přístupu k úvěrům a na kapitálové trhy, k programům dluhopisů zaměřených na malé a střední podniky, ke strukturálním fondům a k úvěrovým zárukám.

4.2.6 Výbor rovněž upozorňuje, že sociální podniky jsou klíčovým prvkem evropského sociálního modelu a jednotného trhu. Zaslouhují si jasné uznání a silnou podporu, zejména v současném neradostném ekonomickém ovzduší, a jejich specifika je nutno zohledňovat při tvorbě evropských politik.

4.2.2 Výbor vítá Pakt pro růst a zaměstnanost, který je významným prvním krokem k uznání toho, že růst je zásadním prvkem pro překonání krize, a vyzývá Komisi a Evropskou radu, aby jej urychleně provedly a v další fázi jej přetvořily na konkrétní a rozsáhlý evropský investiční program.

4.2.7 Je nutno zmínit i úlohu družstev, neboť přispívají k sociální a územní soudržnosti, rozvíjejí nové podnikatelské iniciativy, jsou stabilnější a odolnější než jiné typy podniků a ochraňují pracovní místa i v období krize⁽²³⁾.

4.2.3 Přednost musí mít prorůstové výdaje, např. na vzdělání a kvalifikaci, inovace – které jsou klíčové pro konkurenceschopnost evropské ekonomiky, na ekologizaci hospodářství – která musí být hybnou silou nadcházející průmyslové revoluce, na rozsáhlé sítě, např. vysokorychlostní internet, energetiku a dopravní propojení. Využít potenciálu odvětví s vysokým

4.2.8 Výbor vítá skutečnost, že roční analýza růstu podtrhuje význam postupu směrem k udržitelnému rozvoji, obnovitelné energetice a energetické účinnosti, za účelem dosažení cílů strategie Evropa 2020 v oblasti změny klimatu / energetiky⁽²⁴⁾. K zachování hospodářské konkurenceschopnosti a k podpoře zaměstnanosti je nutná podpora nízkouhlíkové zelené ekonomiky účinně využívající zdroje. Rozsáhlá renovace budov co do

⁽²¹⁾ Úř. věst. C 143, 22.5.2012, s. 51–68, odstavec 16.

⁽²²⁾ Úř. věst. C 76, 14.3.2013, s. 24–30.

⁽²³⁾ Úř. věst. C 191, 29.6.2012, s. 24–29.

⁽²⁴⁾ Cíle strategie Evropa 2020: emise skleníkových plynů na úrovni o 20 % nižší než v 90. letech minulého století, zvýšit podíl obnovitelných energetických zdrojů na 20 % a zlepšit energetickou účinnost o 20 % do roku 2020.

energetické účinnosti je rovněž nutná, jakož i investice do dopravních služeb šetrných k životnímu prostředí, do zpracování odpadu a vodohospodářství. To je nutné doplnit posílenými energetickými přenosovými sítěmi, aby bylo možné zajistit velkoobjemové přenosy a výměnu elektřiny po celé Evropě. Pro další posílení evropské konkurenceschopnosti by se k tomu měly přidat investice do vysokokapacitních transevropských dopravních sítí a rozšíření infrastruktury pro širokopásmové sítě.

4.2.9 Průmyslová politika, účinné využívání přírodních zdrojů a inovace musí společně působit s cílem vytvořit udržitelný růst.

4.2.10 Na podporu strukturálních změn a na to, aby se hospodářství EU dostalo na cestu inteligentního a udržitelného rozvoje podporujícího začlenění je zapotřebí mnoha investic.

Výbor bere na vědomí dohodu o nadcházejícím víceletém finančním rámci, jíž dosáhly hlavy států a předsedové vlád, a znovu zdůrazňuje, že je důležité disponovat víceletým finančním rámcem, který umožní splnění cílů strategie EU 2020.

EHSV odkazuje na svá nedávná stanoviska k rozpočtu EU ⁽²⁵⁾, v nichž souvisle argumentuje v tom smyslu, že EU potřebuje k řešení stávajících výzev posílení rozpočtu. Rozpočet EU by neměl být chápán jako „zátěž“, ale jako „inteligentní“ prostředek umožňující dosáhnout úspor z rozsahu, snížit náklady a zvýšit konkurenceschopnost, růst a zaměstnanost.

Vedle toho by se pomocí dodatečných zdrojů financování mohly mobilizovat další zdroje. EHSV podporuje opatření EIB, které zpřístupňuje dlouhodobé finanční prostředky na investice do reálné ekonomiky a přitahuje další soukromé finance. Výbor vítá zaměření na projekty s nejvyšším dopadem na udržitelný růst a potenciál zaměstnanosti (např. projekty pro MSP, znalostní ekonomiku, lidský kapitál, energetickou účinnost a změnu klimatu) a vyzývá k tomu, aby navýšené finanční prostředky poskytnuté EIB urychleně zaměřily do sektoru MSP. Výbor rovněž vítá využívání záruk EIB pro soukromé investice do energeticky účinných renovací budov.

Výbor rovněž podporuje zavedení projektových dluhopisů na podporu financování klíčových projektů infrastruktury v oblasti dopravy, energetiky a IKT. To je významným prvním krokem na cestě k velmi potřebnému investičnímu programu EU pro další léta.

⁽²⁵⁾ Úř. věst. C 229, 31.7.2012, s. 32–38 a Úř. věst. C 248, 25.8.2011, s. 75–80.

4.2.11 EHSV upozorňuje, že pro dosažení hospodářské, sociální a územní konvergence v EU podle strategie Evropa 2020 má velký význam politika soudržnosti. EHSV opět volá po jediné a jednotné politice soudržnosti, která bude aktivně zapojovat občanskou společnost, bude více zaměřená na reálné udržitelné výsledky a bude moci podporovat méně rozvinuté členské státy EU a státy nejvíce zasažené krizí ⁽²⁶⁾.

4.2.12 Výbor vítá, jaký význam přikládá je v roční analýze růstu přikládán modernizaci veřejné správy. Podle Výboru to mimo jiné znamená využívání veřejných zakázek k posunutí inovací kupředu, boj s korupcí, zvyšování účinnosti výběru daní, zajišťování dostatečných finančních prostředků a zvyšování schopnosti čerpat strukturální fondy.

Vytváření pracovních míst a zvyšování kvalifikace

4.2.13 Roční analýza růstu na rok 2013 uznává, že „po několika letech slabého růstu se dostavily závažné sociální důsledky krize“ a že „nezaměstnanost se výrazně zvýšila a strádání a chudoba jsou na vzestupu“. Určité skupiny jsou obzvláště zasaženy: mladí lidé, osoby s nízkou kvalifikací, dlouhodobě nezaměstnaní, samoživitelé, osoby z rodin migrantů ⁽²⁷⁾.

Za tímto účelem musejí být na podporu zaměstnanosti urychleně mobilizovány nejen veřejné, ale i soukromé investice. EHSV opakovaně požadoval plán evropské hospodářské obnovy ve výši 2 % HDP a s dalekosáhlými účinky na trh práce ⁽²⁸⁾. EHSV rovněž požadoval „pakt o sociálních investicích“, aby bylo možné udržitelným způsobem řešit krizi a investovat do budoucnosti ⁽²⁹⁾.

Výbor znovu vyzývá ke zvýšení účasti na trhu práce, zlepšení úrovně dovedností, usnadnění mobility, zlepšování veřejných služeb zaměstnanosti, větší mobilizaci aktivních opatření na trhu práce a podpoře podnikání a samostatné výdělečné činnosti. V případě některých regionů nebo odvětví Výbor souhlasí s tím, jak Komise popisuje rozpor mezi vysokou mírou nezaměstnanosti na jedné straně a důkazy o překážkách v oblasti dovedností a nesouladu mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce na straně druhé.

Dále navrhuje opatření na podporu sociálního dialogu na příslušné úrovni o rozložení pracovní doby.

⁽²⁶⁾ Úř. věst. C 44, 15.2.2013, s. 76–82.

⁽²⁷⁾ Úř. věst. C 143, 22.5.2012, s. 94–101.

⁽²⁸⁾ Úř. věst. C 11, 15.1.2013, s. 65–70.

⁽²⁹⁾ Úř. věst. C 143, 22.5.2012, s. 23–28.

Výbor vítá Komisi nedávno zveřejněný balíček opatření týkající se zaměstnanosti mladých lidí⁽³⁰⁾. Návrhy v něm obsažené, mimo jiné např. provádění záruky pro mladé lidi, by měly být vhodně načasované a závazné a měly by být podloženy příslušnými zdroji. Všechny členské státy by měly mít možnost tyto návrhy přijmout.

4.2.14 Výbor se nadále domnívá, že je nutné investovat do vzdělávání, odborné přípravy a celoživotního vzdělávání (včetně profesní přípravy na pracovišti, duálních systémů učňovského vzdělání) a řešit překážky v oblasti dovedností a nesoulad mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce⁽³¹⁾.

4.2.15 Evropský sociální fond s pomocí Evropského fondu pro přizpůsobení se globalizaci se musí zaměřit na ochranu znevýhodněných skupin lidí před dopady krize⁽³²⁾. Měl by být rovněž vytvořen zvláštní Fond solidarity pro mládež⁽³³⁾.

Nutnost vyváženého přístupu v reformách trhu práce

4.2.16 Výbor konstatuje, že roční analýza růstu podporuje flexibilitu na trhu práce, aniž by se nějak zvláště či vůbec zabývala rozměrem jistoty.

Výbor bere na vědomí, že zamezení segregaci na trhu práce snížením rozdílů v zaměstnanosti mezi různými typy pracovních smluv může pomoci zvýšit míru zaměstnanosti. Připomíná však své předchozí stanovisko⁽³⁴⁾ odkazující k myšlence, že je nutné zajistit rovnováhu mezi flexibilitou a jistotou. „Koncept flexikurity neznamena jednostranné a nelegitimní snížení práv pracovníků“. EHSV již několikrát zdůraznil potřebu „živého sociálního dialogu, jehož se aktivně účastní sociální partneři, kteří jsou schopni vyjednávat, ovlivňovat, přebírat odpovědnost za vymezení a součásti konceptu flexikurity a hodnotit jeho výsledky“⁽³⁵⁾. EHSV rovněž opakuje, že aby bylo možné čelit segmentovanému trhu práce, je nutné „poskytnout přiměřenou jistotu pracovníkům se všemi typy smluv“⁽³⁶⁾.

Výbor zdůrazňuje, že flexibilita nemůže napravovat chyby, k nimž došlo v makroekonomické poptávce, a celkovou situaci může ještě zhoršovat, pokud se stabilní a kvalitní pracovní

místa nahrazují nejistým pracovním poměrem; odstranění „tlumičů“ (ochrana pracovních míst, dávky v nezaměstnanosti) může hospodářství mnohem více oslabit vůči negativním ekonomickým šokům.

Strukturální reforma oblasti mezd

4.2.17 Výbor připomíná, že reformy týkající se stanovování mezd budou vyžadovat jednání sociálních partnerů na vnitrostátní úrovni. Musí zaručit rovnováhu mezi dostatečným růstem poptávky, cenovou stabilitou, korigováním vysoké a/nebo rostoucí nerovnosti a udržením cenové konkurenceschopnosti. Výbor se obává toho, že strukturální reformy v oblasti mezd mohou mezi členskými státy nastartovat soutěž vedoucí ke snížení mezd, snižovat vnitřní poptávku v EU a prostřednictvím nárůstu vnějšího přebytku eurozóny přispívat k výraznějšímu nadhodnocení eura. MOP⁽³⁷⁾ tento trend potvrzuje a varuje před dalekosáhlými hospodářskými a sociálními důsledky.

Přístup k minimálním mzdám uvedený v roční analýze růstu, která o nich uvádí, že „dosáhly správné rovnováhy mezi podporou tvorby pracovních míst a odpovídající úrovní příjmů“, odráží obecnou myšlenku, že dochází ke kompromisu mezi vytvářením pracovních míst a dalšími faktory, jako je například kvalita pracovních míst a ochota přijmout nabídku zaměstnání. Výbor by se rád seznámil s prokázáním takového kompromisu vzhledem k tomu, že při průzkumu MOP týkajícím se zkušeností s minimálními mzdami v EU nebyl nalezen žádný důkaz pro tvrzení, že minimální mzdy ničí pracovní místa⁽³⁸⁾. Výbor připomíná zásadu, že práce se musí vyplácet. Tuto zásadu je třeba neustále uplatňovat, přestože byla zavedena ještě před krizí.

Výbor od Komise očekává vyjasnění jejího postoje ke mzdám, inflaci a produktivitě. Ačkoli sdělení Komise o balíčku týkajícím se zaměstnanosti⁽³⁹⁾ objasnilo, že by se reálné mzdy měly uvést do souladu s vývojem produktivity, Roční analýza růstu na rok 2013 neurčuje, zda si do souladu s produktivitou přeje uvést nominální či reálné mzdy. Rozdíl v těchto dvou přístupech je zásadní, neboť u druhého případu existuje možnost, že nominální mzdy zohledňují pouze produktivitu a již nikoliv inflaci. Takováto „norma“ by s sebou nesla riziko nulové inflace vedoucí k deflaci v případě negativních ekonomických šoků.

Podpora sociální spravedlnosti

4.2.18 Z obecného hlediska je Výbor toho názoru, že by se větší pozornost měla věnovat otázce spravedlivého přístupu a sociální spravedlnosti. Pro vybudování důvěry a zajištění účinného provádění politik by náklady i přínosy hospodářské politiky a strukturálních reforem měli všichni sdílet spravedlivě

⁽³⁰⁾ COM(2012) 727 final, k němuž EHSV v současné době vypracovává stanovisko (SOC/474 – CES2419-2012_00_00_TRA_APA).

⁽³¹⁾ EHSV v současné době vypracovává stanovisko (SOC/476 – CES658-2013_00_00_TRA_APA) ke sdělení Komise Přehodnocení vzdělávání: investice do dovedností pro dosažení lepších socioekonomických výsledků, COM(2012) 669 final.

⁽³²⁾ Úř. věst. C 143, 22.5.2012, s. 82–87.

⁽³³⁾ Úř. věst. C 11, 15.1.2013, s. 65–70.

⁽³⁴⁾ Úř. věst. C 211, 19.8.2008, s. 48–53.

⁽³⁵⁾ Úř. věst. C 256, 27.10.2007, s. 108–113, odstavec 1.3.

⁽³⁶⁾ Úř. věst. C 211, 19.8.2008, s. 48–53, odstavec 1.1.1

⁽³⁷⁾ MOP 2012, *Global wage report 2012/2013 – Mzdy a spravedlivý růst*.

⁽³⁸⁾ MOP 2010, *The minimum wage revisited in the enlarged EU*, s. 26.

⁽³⁹⁾ COM(2012) 173 final.

(pracovníci, domácnosti, podniky). Výbor uznává význam, který roční analýza růstu klade na transparentnost a spravedlivost, pokud jde o dopad na společnost, a vyzývá Komisi, aby monitorovala, zda politiky národních vlád toto zohledňují ve svých programech reform.

Podpora sociálního začlenění a boj s chudobou

4.2.19 Výbor podporuje výzvu obsaženou v roční analýze růstu, aby se vyvinulo další úsilí o zajištění účinnosti systémů sociální ochrany v boji proti dopadům krize, o podporu sociálního začleňování a o provedení strategie aktivního začleňování, s cílem zajistit trh práce přístupný všem občanům a řešit chudobu.

Podpora rovnosti žen a mužů

4.2.20 EHSV je toho názoru, že perspektiva rovnosti žen a mužů, kterou se nezabývala ani jedna ze stěžejních iniciativ strategie Evropa 2020, se nyní musí začlenit do procesu evropského semestru (např. do národních programů reform), neboť je zcela zásadní pro dosažení hlavních cílů strategie EU 2020 ⁽⁴⁰⁾.

4.3 Význam zapojení organizované občanské společnosti a sociálních partnerů do evropského semestru

4.3.1 Výbor opakuje, že je nutné zlepšit demokratickou odpovědnost a transparentnost jednotlivých postupů evropského semestru a koordinaci vnitrostátních hospodářských politik. V současném stavu ztráty důvěry ve schopnost evropských institucí přinášet výsledky je pro zvýšení legitimity a pocitu odpovědnosti zcela zásadní přiřadit institucím zastupujícím občany, sociální partnery a občanskou společnost silnější úlohu.

Vertikální a horizontální dialog je naprosto rozhodující ⁽⁴¹⁾ a musí urychleně dojít k provedení ustanovení článku 11 SEU o participativní demokracii ⁽⁴²⁾.

Výbor shledává nedostatečným způsob, jakým se v roční analýze růstu hovoří o úloze sociálního dialogu. Strukturální reformy, je-li jich zapotřebí, by se měly provádět v úzké spolupráci a součinnosti se sociálními partnery, nejen za jejich konzultace. Dialog se sociálními partnery a organizovanou občanskou společností, jako jsou např. organizace spotřebitelů, je nezbytný k řádnému utváření a provádění politik a reform. Mohou zvýšit důvěryhodnost a sociální přijatelnost reform, neboť konsenzus a důvěra mohou přispět k angažovanosti zúčastněných stran a úspěchu reform. Sociální partneři a organizace občanské společnosti mohou provádět posouzení dopadu různých politik a v případě potřeby poskytovat včasné varování. Sociální organizace – a zejména sociální partneři – jsou těmi, kdo musí návrhy politiky v mnoha oblastech provádět v praxi ⁽⁴³⁾.

Výbor požaduje silnější roli pro sociální partnery a organizovanou občanskou společnost na unijní i vnitrostátní úrovni. Měli by být efektivně a včas zapojeni do rámce evropského semestru, do přípravy ročních analýz růstu, hlavních směrů zaměstnanosti, hlavních směrů hospodářských politik (dohromady tvořících integrované směry strategie Evropa 2020) a doporučení pro jednotlivé země. Na vnitrostátní úrovni by sociální partneři a organizovaná občanská společnost měli být lépe zapojeni do přípravy národních programů reform a EHSV bude nadále úzce spolupracovat se svojí sítí národních HSR / podobných organizací, s cílem poskytovat evropským tvůrcům politik informace o jejich zapojení na národní úrovni. Větší zapojení na straně sociálních partnerů by mělo mít za následek větší míru uplatňování.

V Bruselu dne 13. února 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽⁴⁰⁾ Úř. věst. C 76, 14.3.2013, s. 8–14.

⁽⁴¹⁾ Úř. věst. C 299, 4.10.2012, s. 122–127.

⁽⁴²⁾ Stanovisko EHSV k tématu Zásady, postupy a opatření pro provádění čl. 11 odst. 1 a čl. 11 odst. 2 Lisabonské smlouvy, Úř. věst. C 11, 15.1.2013, s. 8.

⁽⁴³⁾ Stanovisko EHSV ke sdělení Komise – Akce pro stabilitu, růst a zaměstnanost, Úř. věst. C 44, 15.2.2013, s. 153.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o statutu a financování evropských politických stran a evropských politických nadací

COM(2012) 499 final – 2012/0237 (COD)

(2013/C 133/16)

Zpravodaj: **pan Henri MALOSSE**

Spoluzpravodajové: **pan Georgios DASSIS, pan Luca JAHIER**

Dne 10. října 2012 se Rada a dne 22. října 2012 Evropský parlament, v souladu s čl. 304 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o statutu a financování evropských politických stran a evropských politických nadací

COM(2012) 499 final – 2012/0237 (COD).

V souladu s čl. 19 odst. 1 jednacího řádu se Výbor dne 15. listopadu 2012 rozhodl ustavit podvýbor a pověřil jej přípravou podkladů pro toto téma.

Podvýbor „Financování evropských politických stran“, který Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijal stanovisko dne 30. ledna 2013 (zpravodaj: pan Henri MALOSSE, spoluzpravodajové: pan Georgios DASSIS a pan Luca JAHIER).

Na 487. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. února 2013 (jednání dne 13. února 2013), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 155 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 6 členů se zdrželo hlasování.

1. EHSV stejně jako Komise a Parlament zdůrazňuje, že lepší fungování Evropské unie vyžaduje, aby se na této úrovni prosadily známější a uznávanější politické strany a nadace, které by zároveň byly reprezentativnější a bližší občanům.

2. EHSV podporuje zřízení jednotného právního statusu evropských politických stran a nadací, stejně jako přezkum kontroly jejich fungování, a to proto, aby se zlepšily podmínky pro jejich vnitřní demokratické fungování, ale i pro jejich efektivitu, viditelnost, transparentnost a účetnictví.

3. EHSV zdůrazňuje, že strany a nadace, které budou tohoto statusu využívat, přitom musí přijmout samotné zásady evropské integrace i hlavní hodnoty, na nichž staví a které jsou zakotvené v Listině základních práv Evropské unie.

3.1 Co se týče cílů evropské integrace, EHSV se domnívá, že takový status by měl vyžadovat, aby subjekty přijaly za své posilování míru, spolupráci mezi státy a národy, prosazování hospodářského a sociálního pokroku a blahobytu občanů i demokratické uplatňování svobody projevu a diskuse.

3.2 Pokud jde o soulad s hlavními zásadami zaručenými na evropské úrovni, EHSV zdůrazňuje, že je nutné dodržovat ty zásady, jež jsou zakotvené evropskými smlouvami, zejména v preambuli Smlouvy o Evropské unii a obzvláště v Listině základních práv Evropské unie, která ve svém článku 21 stanoví zákaz diskriminace z jakýchkoli důvodů. Zásada rovnosti žen

a mužů ve všech oblastech, která je také stanovena v článku 23 uvedené listiny, by se měla mimo jiné konkrétně projevit ve všech řídicích orgánech evropských politických stran a nadací.

3.3 EHSV doporučuje, aby politické strany a nadace, které si přejí mít evropský status, potvrdily dodržování výše uvedených základních zásad prohlášením. Za dohled a oznamování případů porušení zásad a základních práv zakotvených ve smlouvách EU pak bude odpovídat Evropský parlament a obzvláště jeho Výbor pro ústavní záležitosti.

3.4 EHSV taktéž připomíná klíčovou úlohu, kterou bude muset zastávat Soudní dvůr Evropské unie při kontrole těchto zásad, kdy bude muset umožnit zejména podávat návrhy na předběžná opatření.

4. EHSV také poukazuje na to, že je kromě stávajících evropských politických stran a nadací také zapotřebí podpořit vznik a rozvoj nových stran a nadací na této úrovni, pokud splní požadovaná kritéria fungování, dodržování hodnot a reprezentativnosti.

4.1 Pokud se jedná o nezbytnou dodatečnou podmínku způsobilosti k financování, tedy kritéria, které by bylo splněno jedním poslancem v Evropském parlamentu, nezdá se to být příliš vhodné, a to zejména proto, že postupy pro volbu, a tudíž i podmínky úspěchu ve volbách se mezi členskými státy stále velmi různí.

4.2 EHSV tedy navrhuje, aby byly zachovány odkazy ohledně reprezentativnosti, které budou s menší pravděpodobností základem svévolné diskriminace. Navrhuje v tomto ohledu jako inspiraci kritéria, která byla stanovena pro evropské občanské iniciativy, a navrhuje, aby byla zachována podmínka získání nejméně jednoho milionu hlasů z nejméně sedmi různých zemí v posledních evropských volbách.

4.3 Financování, rozpočty a dary evropských stran a nadací musí být transparentní a veřejné. Občané mají právo a povinnost být informováni o způsobech financování a o výdajích stran a nadací. Případné sankce anebo pozastavení financování by měly být oznámeny v tisku.

5. EHSV by také rád u příležitosti projednávání tohoto návrhu nařízení důrazně připomněl, že stále přetrvává nerovné zacházení s evropskými stranami a nadacemi s politickým posláním na jedné straně a se sdruženími a nadacemi, které plní cíle obecného zájmu v evropském měřítku (hospodářské, odborové, sociální, humanitární, kulturní, environmentální, sportovní,...) na straně druhé, a že se toto nerovné zacházení dokonce zhoršuje.

5.1 Smlouva o Evropské unii neboli Lisabonská smlouva v článku 11 zakotvuje zásadu participativní demokracie a tudíž i význam stran a nadací, díky nimž žije debata ve veřejném prostoru EU. EHSV zdůrazňuje, že tyto asociační sítě mají čím dál důležitější úlohu a v době všem dostupného internetu někdy dokonce úlohu dominantní. Již nyní jako představitelé participativní demokracie zastávají životně důležitou a čím dál významnější úlohu při informování, ve veřejných diskusích i v tvorbě evropského veřejného mínění. Tímto vhodně obohacují a doplňují struktury politické zastupitelské demokracie. Tato přidaná hodnota je obzvláště zřejmá na celoevropské úrovni, protože četné dopady této participativní demokracie přirozeně prostupují hranice mezi státy.

5.2 EHSV vzhledem k propasti, která kvůli krizi mezi občany a evropskými politiky narůstá, varuje Komisi před negativními a kontraproduktivními důsledky nevhodného přístupu, který by nebral ohled na zvláštní a samostatná práva evropských politických sdružení a neuznával by žádný ekvivalent těchto evropských sdružení. EHSV by zejména rád připomněl, že potvrzování politické Evropy je i nadále neoddělitelné od potvrzování Evropy občanů a občanské společnosti, jež se opírá o sdružení a organizace, která mají v tomto měřítku k dispozici adekvátní, účinné a jednotné právní nástroje.

5.3 EHSV znovu kritizuje to, že se Komise před několika lety rozhodla ustoupit od projektu evropského sdružení, a to údajně z důvodů obtíží s dosažením politické dohody v Radě. EHSV má za to, že tyto důvody nejsou v této otázce přijatelné jako takové a ani je dnes nelze fyzicky ověřit.

5.4 EHSV taktéž připomíná své znepokojení nad neustálými překážkami, které brání prosazení společností s evropským statutem, ať již se jedná o nedostatečný zájem o stávající status, který svědčí o skutečném neúspěchu, nebo o přetrvávající zpoždění a blokování zjednodušeného statusu, který by byl přístupný významnému počtu podniků všech velikostí.

6. EHSV také připomíná, že podporuje návrh statutu evropské nadace, tak jak se vyslovil ve stanovisku z 18. září 2012 ⁽¹⁾, a zdůrazňuje, že je nutné zabránit jakékoli diskriminaci evropských politických nadací.

7. EHSV potvrzuje svůj souhlas s jednotným právním statutem pro evropské politické strany a nadace, a proto vzhledem ke svým různým poznámkám a v souladu se zákazem diskriminace zaručeným Evropskou unií požaduje, aby Komise předložila evropské nařízení, které by vyrovnalo status a financování evropských sdružení, jež mají jiné než politické poslání, a aby urychlila přípravu přijetí nařízení o statutu evropské nadace.

V Bruselu dne 13. února 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽¹⁾ Úř. věst. C 351, 15.11.2012, s. 57.

<u>Oznámení č.</u>	Obsah (pokračování)	Strana
2013/C 133/12	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o Fondu evropské pomoci nejchudším osobám COM(2012) 617 <i>final</i> – 2012/295 (COD)	62
2013/C 133/13	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o zlepšení genderové vyváženosti mezi členy dozorčí rady/nevýkonnými členy správní rady společností kotovaných na burzách a o souvisejících opatřeních COM(2012) 614 <i>final</i> – 2012/0299 (COD)	68
2013/C 133/14	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Rady o hlavních směrech politik zaměstnanosti členských států COM(2012) 709 <i>final</i> – 2012/0335 (NLE)	77
2013/C 133/15	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Roční analýza růstu na rok 2013 COM(2012) 750 <i>final</i>	81
2013/C 133/16	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o statutu a financování evropských politických stran a evropských politických nadací COM(2012) 499 <i>final</i> – 2012/0237 (COD)	90

CENY PŘEDPLATNÉHO NA ROK 2013 (bez DPH, včetně poštovního za obvyklou zásilku)

Úřední věstník EU, řady L + C, pouze tištěné vydání	22 úředních jazyků EU	1 300 EUR ročně
Úřední věstník EU, řady L + C, tištěné vydání + roční DVD	22 úředních jazyků EU	1 420 EUR ročně
Úřední věstník EU, řada L, pouze tištěné vydání	22 úředních jazyků EU	910 EUR ročně
Úřední věstník EU, řady L + C, měsíční DVD (souhrnný)	22 úředních jazyků EU	100 EUR ročně
Dodatek k Úřednímu věstníku (řada S), DVD, jedno vydání týdně	mnohojazyčné: 23 úředních jazyků EU	200 EUR ročně
Úřední věstník EU, řada C – Výběrová řízení	jazyky, kterých se týká výběrové řízení	50 EUR ročně

Předplatné *Úředního věstníku Evropské unie*, který vychází v úředních jazycích Evropské unie, je k dispozici ve 22 jazykových verzích. Zahrnuje řady L (Právní předpisy) a C (Informace a oznámení).

Každá jazyková verze má samostatné předplatné.

V souladu s nařízením Rady (ES) č. 920/2005, zveřejněným v Úředním věstníku L 156 ze dne 18. června 2005, které stanoví, že orgány Evropské unie nejsou dočasně vázány povinností sepsávat všechny akty v irštině a zveřejňovat je v tomto jazyce, je Úřední věstník vydávaný v irském jazyce prodáván zvlášť.

Předplatné dodatku k Úřednímu věstníku (řada S – Dodatek k *Úřednímu věstníku Evropské unie*) zahrnuje znění ve všech 23 úředních jazycích na jednom mnohojazyčném DVD.

Předplatné *Úředního věstníku Evropské unie* opravňuje na požádání k obdržení různých příloh Úředního věstníku. Předplatitelé jsou na vydávání příloh upozorňováni prostřednictvím „oznámení čtenářům“ zveřejňovaného v *Úředním věstníku Evropské unie*.

Prodej a předplatné

Předplatné různých placených periodik, jako například předplatné *Úředního věstníku Evropské unie*, lze získat u našich distributorů. Seznam distributorů se nachází na této internetové adrese:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_cs.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) nabízí přímý a bezplatný přístup k právu Evropské unie. Tyto internetové stránky umožňují nahlížet do *Úředního věstníku Evropské unie* a obsahují rovněž smlouvy, právní předpisy, judikaturu a návrhy právních předpisů.

Více informací o Evropské unii naleznete na adrese: <http://europa.eu>

Úřad pro publikace Evropské unie
2985 Lucemburk
LUCEMBURSKO

CS